Literatură
Limba română
Comunicare

clasa a V-a

Ioana Triculescu

5

Booklet

Ioana Triculescu

Literatură. Limba română. Comunicare

clasa a V-a

Booklet
București, 2015

Pentru comenzi:
tel: 021 430.3095
021 440.1002
e-mail: comenzi@booklet.ro
web: www.booklet.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
TRICULESCU, IOANA
Literatură, Limba română, Comunicare : clasa a V-a / Ioana Triculescu. - Ed. a 2-a, rev. - Bucureşti : Booklet, 2015
ISBN 978-606-590-258-9

821.135.1.09(075.33)
811.135.1(075.33)

Redactor: Andreea Buliga
Tehnoredactor: Carmen Dumitrescu

CNI CORESI
Tipărit la C.N.I. „CORESI" S.A.

© Editura Booklet 2015
Toate drepturile asupra lucrării aparţin editurii

Cartea - obiect cultural

Citește cu atenție textul și răspunde cerințelor formulate:

Lucrez toată ziua înconjurat de cărţi. Stau la un birou aşezat cu faţa către geam şi cu spatele către uşă. În stânga mea am uşa balconului. Restul pereţilor sunt acoperiţi de cărţi. Să tot fie vreo 4-5.000 de volume. (...)

O droaie de alte amintiri mă leagă, dacă stau puţin să dau filmul înapoi, de toate cărţile citite. Ajunge să desprind un volum din raft, să-i văd coperta şi imediat să mă transport în timp la momentul lecturii lui. Cărţile în forma lor fizică, palpabilă au darul acesta. Sunt veritabile maşini ale timpului.

Nu cred că se va putea vreodată ca un e-book să facă asta. Numai cartea-obiect fixează locul şi momentul în timp. Fiindcă ea ocupă un loc în spaţiu şi fiindcă ea este legată de un moment în timp.*

Poate sunt eu mai demodat, mai retrograd, însă pledoaria mea e-n favoarea cărţilor-obiect. În lipsa lor, acum, când scriu acestea, biroul în care-mi petrec zilele de muncă ar fi o simplă încăpere goală, în care cele mai de preţ lucruri ar fi priza de curent şi cea de internet. O astfel de încăpere ar fi echivalentul anulării bagajului meu de amintiri – dacă vreţi – livreşti.*

(*http://suspans.ro/literatura/editorial/despre-cartea-obiect*, editorial de Mircea Pricajan)

e-book – fişier electronic digital ce conţine textul şi imaginile unei cărţi
retrograd – (despre oameni) care se opune progresului, tinzând să readucă stările de lucruri din trecut

1. Identifică în text o structură care definește cărțile.

_____

_____

_____

2. Arată ce impact are coperta unei cărți asupra autorului textului.

_____

_____

_____

3. Notează mai jos două deosebiri și două asemănări între un e-book și o carte-obiect.

_____

_____

4. Transcrie două argumente care arată de ce autorul preferă cărțile-obiect.

5. Cum ți-ar plăcea să citești? În varianta e-book sau carte-obiect?

6. Ai acasă cărți pe care le poți numi „ale tale"? Dacă da, notează mai jos două titluri și autorii lor. Dacă nu, notează două titluri cu care ai dori să începi realizarea propriei biblioteci.

Iată ce își amintește Nicolae Manolescu despre prima sa bibliotecă:

Era (...) un volumaş cu povestirile lui Creangă. Altul era Cuore de Edmondo de Amicis. Le numerotasem, lipind etichete pe cotor. Insula misterioasă de Jules Verne poartă numărul 88. (...) Ceea ce îmi amintesc foarte clar este sentimentul de proprietate pe care mi-l trezeau cărţile mele. Înainte de a fi un cititor adevărat, eram, iată, posesor de cărţi.

(Nicolae Manolescu, *Cărţile copilăriei*)

7. Notează mai jos cărțile de care își amintește Nicolae Manolescu. Se numără acestea printre lecturile tale?

8. Extrage din text modalitatea în care autorul ținea evidența cărților.

9. Notează titlul primei cărți citite și al ultimei.

_____

_____

10. Care este personajul tău preferat? Justifică-ți răspunsul, în 2-3 rânduri.

_____

_____

_____

_____

_____

11. Scrie, în dreptul fiecărei litere a cuvântului *carte*, câte o trăsătură sau o stare pe care ți-o sugerează cartea (lectura).

C *uriozitate*

A _____

R _____

T _____

E _____

12. Pentru că este început de an școlar, realizează mai jos o listă cu lecturile pe care dorești să le citești anul acesta.

Anul acesta, mi-am propus să citesc:

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

Literatură

Raportul dintre realitate și ficțiune

Citește cu atenție următoarele texte și răspunde cerințelor formulate:

1. La grădina zoologică

Grădina zoologică e un fel de magazin de jucării, unde tigrii, girafele şi leoparzii sunt vii. Rogi lupul să te ia puţin în cârcă şi când acolo te mănâncă. Hei, ca pe Scufiţa Roşie te-ar mânca, cuşca dacă l-ar lăsa. Dar, vedeţi, aceste cuşti de fier sau colivii, sunt ca nişte bunicuţe ale lor: au grijă să nu facă prostii. Iată aici reprezentanţii mândrei faune, care ştiu să urle, să ragă, să zbiere şi să schiaune. [...] Balaurul care se prăjeşte pe nisip e crocodilul, iar bazinul de lângă el e Nilul. Elefantul care vă priveşte ursuz e întrebuinţat în loc de troleibuz. Încaleci pe el dimineaţa şi pleci la şcoală, mergând o mie de staţii prin pădurea ecuatorială. Sahara e o regiune mai dificilă. Pe acolo circulă numai această cămilă. Orişiunde ar pleca, îşi ia întotdeauna apă cu ea, aşa cam la vreo două-trei butoiaşe; cred că în cele două cocoaşe! (Fiindcă-i limpede ca bună seara: nu poţi şti când curge apa în Sahara!)

(*La grădina zoologică*, în vol. *Unde fugim de acasă*, de Marin Sorescu)

2. Grădina Zoologică din Târgovişte adăposteşte circa 80 de specii de păsări şi de animale, printre care se numără şi exemplare unicat în ţară: hipopotamul pitic, Mangabi negru cu moţ (o specie de maimuţe) şi vulturul pleşuv. Speciile de animale şi păsari reunite la Zoo Târgovişte provin de pe toate cele 6 continente, efectivul lor incluzând şi specii pe cale de dispariţie, protejate conform normelor în vigoare.

Zoo Târgovişte include nu mai puţin de 35 de habitate şi pavilioane pentru animalele pe care le adăposteşte. Odată ajunşi aici, vizitatorii pot admira maimuţe, lei, tigri, căprioare de pădure, mufloni, porci vietnamezi, raţe mandarine, raţe caroline, păsări exotice, reptile şi multe, multe altele.

http://www.animale.ro/articole/gradina-zoologica-din-targoviste

1. Care este punctul comun al celor două texte?

_____

_____

_____

2. Cum este prezentată grădina zoologică, în fiecare dintre texte?

_____

_____

_____

_____

3. Notează deosebirile dintre cele două texte.

_____

_____

_____

4. Despre ce grădină zoologică este vorba în cel de-al doilea text? Dar în primul?

_____

_____

_____

_____

5. Transcrie sursele celor două texte. Ce observi?

_____

_____

_____

_____

6. Notează mai jos animalele descrise în primul text și lucrurile cu care sunt asociate.

crocodiul – un balaur care se prăjește pe nisip

_____

_____

_____

_____

_____

7. Ce animale poți găsi la grădina zoologică din Târgoviște?

_____

_____

_____

_____

_____

Literatură

8. **Găseşte un cuvânt cu sens asemănător pentru următoarele cuvinte:**

mândre _____ **ursuz** _____

limpede _____ **dificilă** _____

9. **Identifică în text o personificare şi o comparaţie.**

_____

_____

10. **Care este atmosfera de la grădina zoologică descrisă în primul text?**

_____

_____

_____

11. **Dacă ai citit cu atenţie, ai putut observa că textul lui Marin Sorescu rimează. Transcrie mai jos 4 perechi de cuvinte care au rimă.**

_____

_____

_____

_____

12. **Notează, din textul al doilea, o idee principală.**

_____

_____

_____

_____

_____

13. **Cu siguranţă ai fost la o grădină zoologică. Ce rol au cuştile? De ce crezi că animalele sunt ţinute în cuşti?**

_____

_____

_____

_____

_____

14. **Cu ce sunt comparate cuștile în textul lui Marin Sorescu? Care crezi că este motivația?**

15. **Notează, din textul lui Marin Sorescu, elementele care aparțin realității și pe cele care aparțin universului imaginar.**

Realitate	Univers imaginar

16. **Scrie un text de 6-8 rânduri în care să prezinți ce sentiment sau ce stare ți-a transmis textul lui Marin Sorescu.**

17. **Presupunând că un coleg/ o colegă nu știe ce este o grădină zoologică, pe care dintre cele două texte i le-ai recomanda pentru a putea înțelege? De ce?**

Structura operei literare

Cine povestește, ce povestește

I. Citește cu atenție textul și răspunde cerințelor formulate:

În a doua noapte am plutit vreo şapte sau opt ore, cu un curent ce înainta cu peste patru mile pe oră. Am prins peşti, am vorbit, iar din când în când făceam câte o baie în râu ca să ne mai treacă somnul. Era o atmosferă destul de solemnă aşa cum pluteam noi pe râul mare, liniştit, zăcând întinşi pe spate, uitându-ne la stele, amândoi vorbind în şoaptă; şi nu am râs decât de puţine ori – poate doar un chicot în surdină. Am avut vreme foarte bună în general şi nu ni s-a întâmplat nimic – în noaptea aceea, şi nici în următoarea, sau în cea care a urmat.

În fiecare noapte treceam pe lângă oraşe, unele dintre ele pe dealuri îndepărtate şi întunecate, din care nu se vedea decât un val lung de lumini strălucitoare; nu se vedea nicio casă. În cea de-a cincea noapte am trecut pe lângă St. Louis, şi parcă toată lumea se luminase. În St. Petersburg se spunea că în St. Louis sunt vreo douăzeci sau treizeci de mii de oameni, dar nu am crezut niciodată până nu am văzut minunata întindere de lumini la ora două noaptea. (...)

Când fulgera, vedeam un râu mare ce se întindea în faţa noastră şi ridicături, mari şi stâncoase, pe ambele margini. La un moment dat, eu am spus: „Hei, Jim, uită-te acolo!". Era un vas cu aburi ce se zdrobise de o stâncă. Noi pluteam direct înspre vas. Fulgerul lumina destul de bine vasul. (...) Fiind la depărtare în întuneric şi pe furtună, vasul avea un aer atât de misterios, iar eu m-am simţit aşa cum s-ar fi simţit oricare alt băiat care ar fi văzut o epavă zăcând acolo aşa, jalnică şi singuratică, în mijlocul râului. Îmi doream să mă sui la bord şi să mă furişez pe vas, ca să văd ce este pe acolo. Aşa că am zis:

– Hai să tragem lângă epavă, Jim!

(*Aventurile lui Huckleberry Finn*, de Mark Twain, în *Lecturile copilăriei*, Editura Eduard)

1. Notează câte un sinonim potrivit pentru cuvintele din text.

solemn _____ **strălucitor** _____

misterios _____ **liniştit** _____

2. Notează câte un antonim potrivit pentru cuvintele din text.

liniştit _____

îndepărtate _____

se luminase _____

3. Care sunt personajele care iau parte la acțiune?

_____

4. Unde se desfășoară acțiunea? Unde se află personajele?

_____

_____

_____

5. Cine povestește întâmplările?

_____

6. Despre ce se povestește?

_____

_____

_____

_____

_____

7. Transcrie structuri care indică locul și timpul evenimentelor.

_____

_____

_____

8. Care crezi că este mijlocul de transport al personajelor? Motivează-ți răspunsul.

_____

_____

_____

9. Punctează momentele traseului și acțiunile întreprinse de personaje.

a doua noapte *am plutit vreo șapte sau opt ore, am prins pești, am vorbit*

_____

_____

_____

10. Realizează un inventar al locurilor pe lângă care trec sau pe care le-au văzut cele două personaje.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

11. Notează o trăsătură a unuia dintre personaje ce reiese din următorul fragment:

Îmi doream să mă sui la bord şi să mă furişez pe vas, ca să văd ce este pe acolo.

_____

_____

II. Citeşte cu atenţie textul şi răspunde cerinţelor formulate:

După întâmplarea cu ursul căpăţânos, Fram îşi făcu socoteala că e mai cuminte să înlăture de la început orice bănuială. Se bucura de o asemenea întâlnire. Căuta un prieten. Poate puii erau orfani de tată. El se simţea gata să-i ia sub ocrotire şi să-i înveţe o sumă de ghiduşii.

De aceea, le făcu de departe semne de prietenie. Bineînţeles, după priceperea şi puterile sale. Se înălţă în două labe, salută cu palma la tâmplă, sări peste cap, se dădu roata, merse în labele de dinainte, zvârli în sus şi prinse în labe doi, trei, patru, cinci, bulgări de zăpadă şi se apropie în paşi de vals.

Ursoaica îl privi – ca să spunem aşa – crucindu-se. Se trăgea îndărăt, pas cu pas, pe măsură ce Fram înainta în valsul lui graţios. Nu pricepea ce voia acest urs-paiaţă. Poate îl credea şi ea nebun, un zănatic primejdios, o nălucă, aşa cum îl socotise celălalt urs, Căpăţânosul.

Dar puii cei doi arătară îndată mare minunare şi bucurie. Asemenea năzdrăvănie le plăcea şi lor. Nu se înspăimântau. Nu se trăgeau îndărăt. Nu căscau ochii prostiţi. Dimpotrivă, lungeau pasul să se apropie. Ursoaica îi culese mânioasă cu laba lângă ea. Mormăia. Le făgăduia pentru mai târziu o straşnică răfuială când vor rămâne singuri. Deocamdată avea de terminat răfuiala cu ursul acesta paiaţă.

Fram ajunse la cinci paşi. Se pregătea să alinte puii albi şi pufoşi, aşa cum dezmierda el pe frunte puii de om, când îi chema să împartă bomboanele cu dânşii şi când îi aşeza pe fotoliile de pluş roşu, în loji.

În mintea ursoaicei nu intrau însă asemenea gânduri paşnice. Se vede că era soră cu ursul căpăţânos. Ea ştia una şi bună!... Mârâia şi rânjea colţii. Îşi mătura puii cu laba, la spate, să cureţe locul bătăliei pe care o pregătea; se zbârli şi, legănând capul, se năpusti cu un răget.

Fram se răsuci sprinten pe călcâi. Cum răbdase de foame, mişcarea i-a fost mai uşoară decât se aşteptase chiar el. Reveni la loc şi privi cu multă milă la sora căpăţânosului, rostogolindu-se pe gheaţă şi poticnindu-se în bot.

Apoi, ca un urs binevoitor ce era, încercă să-i întindă laba şi s-o ajute, fiindcă învăţase de la oameni să fie politicos. Sora căpăţânosului se opinti însă mânioasă, îşi înfipse colţii în laba întinsă şi poate că ar fi tras mult şi bine să rupă bucata de blană, cu carne şi oase cu tot, dacă Fram n-ar fi cunoscut leac învăţat de la oameni pentru asemenea nărav. Îi prinse nările în gheare până ce-i tăie răsuflarea.

(Cezar Petrescu, *Fram, ursul polar*)

1. Notează câte un sinonim pentru sensul din text al cuvintelor:

cuminte _____ **mânioasă** _____

bănuială _____ **nălucă** _____

primejdios _____ **paşnice** _____

2. Identifică, în fraza următoare, două cuvinte aflate în relaţie de sinonimie:

„Se pregătea să alinte puii albi şi pufoşi, aşa cum dezmierda el pe frunte puii de om, când îi chema să împartă bomboanele cu dânşii".

3. Răspunde la următoarele întrebări care fac referire la textul citat:

a) Care sunt persoanjele care iau parte la acţiune?

_____

b) Unde se desfăşoară acţiunea? Transcrie din text două structuri pentru a-ţi susţine afirmaţia.

_____

_____

c) Cine povesteşte întâmplarea?

_____

Literatură

4. Scrie, în 5-6 rânduri, despre ce se povesteşte.

5. Ce „semne de prietenie" le face Fram ursoaicei şi puilor ei?

6. Cum s-ar fi purtat Fram cu puii de urs?

7. Care este atitudinea ursoaicei atunci când îl vede pe Fram? De ce crezi că are o astfel de reacţie?

Personajul

Citeşte cu atenţie textul şi răspunde cerinţelor formulate:

Oricine care a avut la şcoală un povestitor ştie ce înseamnă acest miraj... cum acel copil era urmărit peste tot şi rugat în şoaptă să spună poveşti; cum se adunau grupuri şi se ţineau scai de cei privilegiaţi, sperând că vor fi lăsaţi să se alăture şi ei şi să se bucure şi să asculte mai de aproape.

Sara nu numai că ştia să spună poveşti, dar şi iubea să le zică. Când stătea în mijlocul unui cerc şi începea să inventeze lucruri minunate, ochii ei verzi se măreau şi străluceau, obrajii i se îmbujorau şi, fără să realizeze, începea să joace rolurile pe care le povestea, dând un ton liniştit sau alarmant poveştii, ridicând sau coborând vocea, îndoindu-şi sau legănându-şi corpul ei zvelt şi mişcând dramatic din mâini. (...) Vedea şi trăia doar prin lumea minunată ale cărei aventuri le povestea, cu regi şi regine şi domnişoare frumoase. (...)

Era deja de doi ani la şcoala domnişoarei Minchin, când într-o după-amiază ceţoasă de iarnă, în timp ce cobora din trăsură, înfăşurată în cele mai călduroase haine de catifea şi blănuri şi părând să aibă un aer mai grandios decât credea, văzu, pe când traversa pavajul, o fetiţă murdară, care stătea pe scările de la intrare şi care îşi întindea gâtul pentru ca ochii săi mari să o vadă printre grilaje. Ceva din nerăbdarea şi timiditatea acelei fete murdare îi atrase atenţia şi îi zâmbi, căci aşa obişnuia ea să facă.

(Frances Eliza Hodgson, *Mica prinţesă*)

1. Notează mai jos explicaţia expresiei *„a se ţine scai (de cineva)”*.

_____

_____

_____

2. Scrie câte un sinonim şi un antonim pentru următoarele cuvinte din text:

	Sinonim	Antonim
a se bucura	_____	_____
murdară	_____	_____

3. Identifică, în al doilea paragraf, două perechi de cuvinte aflate în relaţie de antonimie.

_____

4. Notează personajele prezente în fragment.

_____

5. Cine povestește întâmplările?

_____

6. Despre ce se povestește?

_____

_____

_____

_____

7. Unde se desfășoară acțiunea? _____

8. Transcrie o structură care indică un reper spațial și una care indică un reper temporal.

_____

_____

9. Ce îi plăcea cel mai mult Sarei să facă?

_____

_____

10. La ce școală studia Sara și de cât timp?

_____

_____

11. Cum se comporta Sara când spunea povești?

_____

_____

_____

_____

12. Identifică în text trăsăturile fizice ale Sarei.

_____

_____

_____

_____

13. Ce trăsături morale ale Sarei reies din fragmentele următoare? Completează tabelul.

Fragmente	Trăsături morale
„când stătea în mijlocul unui cerc și începea să inventeze lucruri minunate, ochii ei..."	
„începea să joace rolurile pe care le povestea"	
„vedea și trăia doar prin lumea minunată ale cărei aventuri le povestea"	
„înfășurată în cele mai grandioase haine de catifea ... părând să aibă un aer mai grandios decât credea..."	

14. Pe cine întâlnește Sara în după-amiaza cețoasă de iarnă?

_____

_____

15. Cum era Sara îmbrăcată? Dar cealaltă fetiță?

_____

_____

_____

16. Care este atitudinea Sarei?

_____

_____

_____

17. Realizează, în 6-8 rânduri, portretul Sarei, așa cum reiese din fragmentul citat.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Narațiunea

Autor. Narator. Personaj

I. Citeşte cu atenţie textul şi răspunde cerinţelor formulate:

În preajma birtului se oploşise un câine slab şi flămând ca vai de el. (...) De la o vreme, băgă el de seamă cum merge birtul*. (...) Fiecare muşteriu* se ducea singur la oblonul de la bucătărie, suna din clopoţel, îşi căpăta porţia şi pleca la masă cu farfuria plină. „Hm! îşi spuse câinele în sine, „Mi se pare că e rost să mănânc şi eu, dacă voi avea puţin noroc".*

Zis şi făcut. A aşteptat până ce au plecat muncitorii de la masă. Apoi s-a apropiat de oblon şi a tras cu dinţii de frânghia clopoţelului. Clopotul a sunat, oblonul s-a deschis şi bucătăreasa a pus, ca de obicei, o farfurie plină cu mâncare pe pervazul oblonului. Nu s-a uitat să vadă cine sunase. Ştia că lucrătorii sunt nevoiaşi, dar cinstiţi; după ce mânca, fiecare trecea pe la birtaş să plătească. Câinele se căţără până la farfurie, înfulecă mâncarea şi, după ce s-a lins pe bot, a plecat frumuşel la plimbare.*

Aşa azi, aşa mâine, aşa o săptămână, începuse să se îngraşe. El era cel mai credincios muşteriu al birtului.

Dar cum ulciorul nu merge de multe ori la apă, într-o zi pungaşul a fost prins. Cea dintâi pornire a birtaşului a fost să apuce mătura şi să-i dea vinovatului o lecţie straşnică.

(Cezar Petrescu, *Câinele isteţ*)

a se oploşi – a-şi găsi refugiu, a se pune la adăpost, a se aciua
birt – restaurant (mic şi modest); (înv.) han
muşteriu – cumpărător, client
birtaş – cel care deţine un birt; hangiu

1. Răspunde la următoarele întrebări care fac referire la textul citat:

a) Notează autorul textului.

_____

b) Cine relatează întâmplarea?

_____

c) La ce persoană sunt relatate evenimentele? Justifică-ți răspunsul cu exemple din text.

_____

_____

d) Unde se desfășoară acțiunea?

_____

_____

2. Scrie, în 3-4 rânduri, despre ce se povestește.

_____

_____

_____

_____

3. Notează explicația proverbului *„ulciorul nu merge de multe ori la apă”*.

_____

_____

4. Bifează următoarele căsuțe pentru a afla modul de expunere predominant.

- textul este scris în versuri ☐
- este prezent un narator ☐
- este relatată o întâmplare ☐
- textul este scris în proză ☐
- apar personaje ☐

Principalul mod de expunere este _____

5. Recitește primul paragraf al textului și transcrie:

două trăsături fizice ale câinelui

_____

_____

o trăsătură morală a câinelui

_____

_____

6. Cum acționează câinele pentru a face rost de mâncare? Notează mai jos toți pașii, în ordine.

_____

_____

_____

_____

_____

7. Ce trăsătură a câinelui reiese din următorul fragment?

„A aşteptat până ce au plecat muncitorii de la masă. Apoi s-a apropiat de oblon şi a tras cu dinţii de frânghia clopoţelului."

8. Transcrie cuvintele care indică trecerea timpului.

9. Citeşte textul şi subliniază verbele. Notează:

modul

timpul

rolul lor în naraţiune

10. Care este reacţia birtaşului?

11. Ce crezi că a făcut birtaşul, până la urmă? Tu ce ai fi făcut?

II. Citeşte cu atenţie textul şi răspunde cerinţelor formulate:

Toma Dicescu nu ne da nicio compunere de făcut acasă, fără să nu ne dicteze planul minuţios întocmit în clasă, aşa că, oricât de slab ai fi fost la Limba română, era peste putinţă să nu scrii ceva pe caiet.

Izbutisem să fac câteva compuneri şi teze bunicele, şi cu toate că mă avea în ochi de silitor la materia lui, Nea Tomiţă nu-mi pusese niciodată mai mult de opt, din pricina purtării. Totuşi, când de la Cancelarie s-a cerut o listă cu cei mai buni din clasă la Română, ca să-i înscrie la concursurile de la „Tinerimea Română", Nea Tomiţă m-a trecut şi pe mine, printre alţii, care aveau note mai mari de opt. (...) Era prin mai. Toma Dicescu a intrat în clasă şi, după ce i-a strigat pe cei care aveau să se prezinte la concursul de la „Tinerime", a ţinut următorul logos:*

– Băgaţi-vă bine în cap ce am să vă spun! O să vă dea o lucrare... un subiect din acelea pe care le-am făcut şi răsfăcut tot anul... aşa că n-are de ce să vă fie teamă! Asta nu însemnează, însă, că e o teză obişnuită, trimestrială, aşa cum aţi dat la liceu. E ceva mult mai serios... Lucrarea o citeşte o comisie compusă din trei profesori de Limba română! Vi se dă timp de scris două ore, să tot scrieţi! Gândiţi-vă bine, însă, înainte de a începe... Nu vă repeziţi la scris, ca pe urmă să vă poticniţi şi să nu ştiţi încotro s-o luaţi. Faceţi-vă planul cu multă grijă, în gând, bineînţeles, fiindcă pe hârtie nu cred să vă dea voie! Căutaţi să scrieţi cât mai curat şi mai frumos, pentru că şi asta are multă însemnătate... Este primul lucru cu care face cunoştinţă profesorul, înainte de a şti conţinutul tezei. (...) căutaţi să scrieţi caligrafic! Ţineţi seama de punctuaţie şi de ortografie! Oricât talent aţi avea voi, dacă nu scrieţi corect, n-aţi făcut nicio ispravă. Exprimaţi-vă ideile în propoziţiuni şi în fraze cât mai limpezi cu putinţă. Lăsaţi la o parte cuvintele străine de limba noastră şi stilul întortocheat; asta e treaba scriitorilor mari! Nu vă grăbiţi deloc. Să nu vă impresioneze faptul că cel de lângă tine scrie de zor şi că o să ţi-o ia înainte. Lasă-l să scrie! De unde ştii că nu scrie prostii? Şi zece pagini proaste nu fac cât un rând dintr-o pagină bună.

Şi acuma, vă doresc din tot sufletul succes!

(Grigore Băjenaru, *Cişmigiu&Comp*)

logos (ir. şi fam.) – cuvântare, discurs

1. Notează câte un sinonim pentru sensul din text al cuvintelor:

minuţios _____ **purtare** _____

slab _____ **limpezi** _____

2. Cu ajutorul unui dicţionar, notează semnificaţia următoarelor expresii identificate în text:

„era peste putinţă..." ⇨ _____

„mă avea în ochi ..." ⇨ _____

„băgaţi-vă ... în cap" ⇨ _____

Literatură

3. **Răspunde la următoarele întrebări care fac referire la textul citat:**

a) **Ce materie preda Toma Dicescu?** _____

b) **Cine organiza concursul de literatură?** _____

c) **Cine este autorul acestui text?** _____

d) **Din ce carte este extras fragmentul?** _____

e) **Cine relatează întâmplarea? La ce persoană?** _____

f) **Care sunt personajele prezente în acest fragment?** _____

4. **Recitește al doilea paragraf al textului și scrie care era relația dintre profesorul de română și elev.**

_____

_____

_____

_____

_____

5. **Transcrie verbele folosite în discursul profesorului.**

_____

_____

_____

Care este modul verbal predominant și ce exprimă?

_____

_____

6. Care sunt sfaturile pe care profesorul Toma le dă elevilor înainte de concurs?

- **Nu trebuie să le fie teamă.**
- _____
- _____
- _____

7. Tu cum procedezi înainte de a scrie o compunere? Notează, mai jos, „regulile" pe care le respecţi.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

8. Câte dintre sfaturile pe care profesorul Toma le dă elevilor săi, le respecţi şi tu?

_____

_____

_____

_____

Personajul (portret fizic şi moral)

I. Citeşte cu atenţie textul şi răspunde cerinţelor formulate:

În ziua când (...) Penelopa acosta la vechiul chei de zid din Galaţi, (...) trenul de Bucureşti aducea aici, pe linia de la Barboşi, deschisă de curând, şi depunea pe peronul gării încă un lucru, un călător deosebit de ceilalţi. Acesta era un bărbat de vreo treizeci şi patru de ani, de statură potrivită, dacă nu chiar înaltă, cu ochii negri, scânteietori şi neliniştiţi, cu părul castaniu, cu trăsăturile feţei desenate apăsat; dar în înfăţişarea lui, numai obrazul ars de soare şi de vânt îl făcea să pară de vârsta arătată mai sus, altminteri înfăţişându-se mult mai tinerel.*

Contrastând cu ceilalţi călători din vagonul de clasa I îmbrăcaţi în redingote negre, cu veste înflorate, gulere scrobite şi pălării tari, cam greoi cu hainele nemţeşti adoptate de curând, tânărul nostru se mişca sprinten în costumul său cafeniu, nemaivăzut, alcătuit dintr-o haină în carouri şi pantaloni de golf, răsfrânţi peste genunchi, cu ciorapi scoţieni şi ghete foarte bombate la vârf. În vreme ce vecinii îşi îmbrăcau cu multă cumpănire pardesiele negre, el luă din cui o pelerină şi-o aruncă sub braţ (...)*

Se apropie de locomotivă, aruncă asupra ei un ochi cercetător şi, ridicând capul, îi zâmbi mecanicului într-un chip care arăta că nu-s la primul lor schimb de priviri.

– Ei, mulţumit de călătorie, domnule? îl întrebă mecanicul de sus

– De la Barboşi încoace ai lăsat-o mai domol, răspunse Anton Lupan.

– E terasamentul slab... Şi p-ormă, podurile astea de lemn! (...)

După ce mai schimbă câteva cuvinte cu omul de pe locomotivă, călătorul nostru îşi luă rămas bun şi se îndreptă spre ieşire, nu înainte de a arunca o privire asupra construcţiilor din jur. Era vădit că înnoirile acestea îl interesau cum nu se poate mai mult. Aceeaşi dorinţă de a vedea totul îl făcuse să coboare prin gări, în timpul opririlor mai lungi, să cerceteze şinele, traversele, macazurile, semafoarele, să intre în vorbă cu mecanicul, ca şi când ar fi fost inspector la drumul de fier.

(Radu Tudoran, *Toate pânzele sus!*)

a acosta (aici) – a apropia o navă de ţărm, de chei etc.

redingotă – haină bărbătească, lungă până la genunchi

1. Răspunde la următoarele întrebări care fac referire la textul citat:

a) Unde se petrece acţiunea? _____

b) La ce persoană este relatată întâmplarea? _____

c) Cine relatează întâmplarea? _____

d) Care sunt personajele prezente în text? _____

e) Cum se numeşte personajul central al fragmentului? _____

f) Ce vârstă are călătorul? _____

2. Identifică, în ultimul paragraf al textului, o denumire pentru „căile ferate”.

_____

3. Notează câte un sinonim pentru sensul din text al cuvintelor:

neliniştiţi _____ sprinten _____

cumpănire _____ să cerceteze _____

4. Identifică în text o enumerație.

_____

5. Transcrie termeni din câmpul semantic al „vestimentației”.

_____

_____

_____

_____

6. Transcrie structurile care conturează portretul fizic al lui Anton Lupan.

_____

_____

_____

_____

7. Ce trăsături morale ale personajului reies din fragmentele următoare? Completează tabelul.

Fragmente	Trăsături morale
„ochi (...) scânteietori şi neliniştiţi”	
„obraz ars de soare şi vânt”	
„aruncă un ochi cercetător (asupra locomotivei)”	
„înnoirile îl interesau cum nu se poate mai mult”	
„aceeaşi dorinţă de a vedea totul”	

8. Realizează, pe baza informaţiilor din text, în 7-8 rânduri, portretul personajului Anton Lupan.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

9. Formulează, în 3-4 rânduri, ideea centrală a textului.

_____

_____

_____

II. Citeşte cu atenţie textul şi răspunde cerinţelor formulate:

Bunica în casă, bunica afară, bunica peste tot locul! Lumea, zorită de griji, se împiedică la tot pasul de ea, dar bunica frământă şi răsbeşte şi duce la capăt trebuşoara de care s-a apucat. Bărbia galbenă, încreţită, se razimă, cu ştergarul alb înnodat sub ea, de pieptul tras înăuntru, iar deasupra bărbiei, gura largă stă smerit închisă, păzită de nasul lung, fără culoare. Cele două puncte de argint-viu care licăresc mereu din fundul capului par două luminiţe depărtate, ce se bat în stingere. Pe obrajii vechi, din mijloc, pornesc încreţiturile, - o mulţime, - şi trag spre coada ochiului. Altele, izvorând de la îmbinarea nasului cu umerii obrajilor, se răsfiră pe toată faţa, ca tot atâtea râuleţe. Ştergarul alb e tras până peste frunte. Niciun fir din cuviosul argint al bătrâneţelor nu scapă de sub acoperământul lui. Cele două dungi uşoare de sprâncene rare se tot ascund şi iară ies de sub învelişul alb. (...)

Totdeauna se scoală înaintea găinilor, dar duminica e în picioare de la miezul nopţii. Veşmintele de sărbătoare le pune lângă pat încă de sâmbătă seara. Înainte de revărsat e gata-păpuşă, cu cojociţa gălbie, cu ştergarul alb, tivit cu negru. În zori e în grădină, de-şi ia o tufă întreagă de busuioc şi calapăr. Apoi iese la poartă şi şade pe laviţa* de plop alb, până ce ocheşte soarele de după coastă, când porneşte încet-încet la biserică, într-o mână cu florile, într-alta cu băţul luciu.*

În zilele de lucru, bunica-i în casă, bunica-i afară, bunica-i pretutindeni.

(Ion Agârbiceanu, *Bunica*)

calapăr (reg.) – calomfir, plantă aromatică, cu flori galbene
laviţă – bancă fixată afară la poarta acselor ţărăneşti

1. Menționează modul de formare a următoarelor cuvinte din text:

trebușoară - _____

râulețe - _____

ușoare - _____

2. Notează forma literară a cuvintelor:

răsbește _____ gălbie _____

șade _____

3. Notează câte un sinonim pentru sensul din text al cuvintelor:

zorită _____ izvorând _____

vechi _____ veșminte _____

4. Identifică în text: o enumerație, o comparație, o repetiție.

_____

_____

_____

5. Transcrie termeni din câmpul semantic al „chipului".

_____

_____

6. Transcrie structurile prin care sunt prezentați:

ochii	părul
_____	_____
_____	_____
_____	_____

7. Notează trăsăturile care conturează portretul fizic al bunicii.

8. Ce face bunica înainte de a pleca la biserică?

9. Ce trăsături morale ale bunicii reies din fragmentele următoare? Completează tabelul.

Fragmente	Trăsături morale
„bunica în casă, bunica afară, bunica peste tot locul”	
„bunica frământă și răsbește și duce la capăt trebușoara de care s-a apucat”	
„totdeauna se scoală înaintea găinilor”	
„veșmintele ... le pune lângă pat încă de sâmbătă seara”	

10. Realizează, în 7-10 rânduri, portretul bunicii, așa cum reiese din fragmentul citat.

Planul simplu. Planul dezvoltat. Rezumatul

I. Citeşte cu atenţie textul şi răspunde cerinţelor formulate:

S-a iscat un vârtej ca din senin. S-a înşurubat în pământ, apoi a pornit-o, tehui, peste câmp, curţi şi livezi, luând cu el tot ce găsea mai uşor în cale. Şi dacă de pe jos fura flori, pene şi hârtii, de pe-o ramură luă un cărăbuş, un cărăbuş mititel, castaniu, cu aripile fragede, cu ochişorii ca două meghiniţe. Cărăbuş de primăvară. Când l-a luat vârtejul pe sus, şi-a strâns şi el picioruşele şi a văzut că poate zbura fără să dea din aripi.*

Vârtejul şi-a făcut gustul, şi-n mijlocul unui drum de ţară, lângă o curte, s-a înţepenit o clipă ca un sfredel, apoi, s-a topit deodată, lăsând tot ce luase, baltă, la pământ. Când s-a trezit, privi împrejur: un drum prăfuit. Şi din capătul drumului, ţanţoş, cu pieptul în platoşă, cu pintenii arcuiţi, venea un cocoş. „Ia! Scap de unul şi dau peste altul, îşi zise cărăbuşul; ăsta mă-nghite!" Cocoşul s-a apropiat, s-a uitat cu un ochi la cărăbuş şi a trecut mândru înainte. „Am scăpat!" gândi cu bucurie cărăbuşul, şi se întoarse să privească după cocoş. Atunci încremeni de spaimă. Din celălalt capăt al drumului sosea un curcan. Cărăbuşul se făcu mai mic decât era, ţinându-şi sufletul: „Acuma chiar c-am păţit-o!" Când ajunse curcanul în dreptul cocoşului, se înroti, îşi roşi mărgelele şi îşi dădu capul peste spate; iar cocoşul scoase pieptul şi mai în afară, se înălţă în picioare şi forfecă aripile de câteva ori în pământ: îşi dădeau bineţe. Cocoşul s-a dus, curcanul se feri parcă să nu calce cărăbuşul când îl ajunse, şi acesta, bietul, răsuflă: „Bine c-am avut noroc!" Dar deodată, de după un gard, sări, mare, cu coada rotundă cât soarele la răsărit, un păun. Pasărea se legănă o clipă, apoi îşi strânse coada şi zbură în drum. „De ăsta nu mai scap!" crezu cărăbuşul. Păunul s-a apropiat, l-a răsturnat cu ciocul pe spate, apoi iar l-a întors cum îl găsise şi, lăsându-l, îşi văzu de drum.

Cărăbuşului nu-i venea să-şi creadă ochilor că mai e în viaţă. Dar uite: colo e drumul, sub el – hârtia, pe dreapta – gardul, – trăieşte. Ia să zboare acuma, cât putea mai repede, de-acolo, pe vreo creangă de copac. Să-şi încerce aripile. Şi le desfăcu. În clipa aceea un pui de sturz, mai mărişor ceva decât o nucă, zbură spre el. „Ei! De aşa păsări mici, mai de seama mea, mi-i drag şi mie", gândi cărăbuşul, pregătindu-se chiar să dea sturzului „ziua-bună". Dar sturzul se lăsă lângă bucăţica de hârtie, deschise pliscul, apucă, cu lăcomie, cărăbuşul şi: hap! hap! mai să se înece, îl înghiţi.*

(Ion Agârbiceanu, *Sărăcuţul*)

tehui – (reg.) zăpăcit, năuc, buimăcit

sturz – pasăre de pădure de talie mică

1. Notează câte un sinonim pentru sensul din text al cuvintelor:

s-a iscat _____ **încremeni** _____

bietul _____ **lăcomie** _____

Literatură

2. **Folosește un dicționar și oferă explicația următoarelor expresii:**

„(vântul) și-a făcut gustul” - _____

„lăsând...baltă” - _____

„ținându-și sufletul” - _____

„își dădeau bineț e” - _____

„nu-i venea să-și creadă ochilor” - _____

3. **Transcrie:**

o enumerație

_____

o personificare

_____

o comparație

_____

4. **Răspunde la următoarele întrebări care fac referire la textul citat:**

a) Unde se petrece acțiunea? Transcrie cuvinte/ structuri care arată locul. _____

b) Cine povestește întâmplarea? _____

c) La ce persoană sunt relatate evenimentele? Justifică-ți răspunsul cu exemple din text. _____

d) Cum ajunge cărăbușul în mijlocul drumului de țară? _____

5. Care sunt păţaniile cărăbuşului? Notează-le în ordine.

1. cărăbuşul este luat de vânt _____ 4. _____

2. _____ 5. _____

3. _____ 6. _____

6. Care este principalul mod de expunere? _____

Oferă 3 argumente pentru a-ţi susţine afirmaţia.

_____

_____

_____

7. Notează cuvintele care indică înlănţuirea cronologică a evenimentelor:

_____

8. Care sunt semnele de punctuaţie prin care sunt marcate gândurile cărăbuşului?

_____

9. Ce simte cărăbuşul când se întâlneşte cu cocoşul, curcanul şi păunul?

_____

_____

Transcrie replicile acestuia.

1. _____

2. _____

3. _____

10. De ce nu îi este teamă cărăbuşului de puiul de sturz?

_____

_____

_____

11. Reciteşte textul şi subliniază, în fiecare paragraf, câte trei verbe. Notează:

modul _____

timpul _____

rolul lor în naraţiune _____

12. Pentru fiecare paragraf, notează o idee principală, pentru a realiza planul simplu.

Paragraf	Ideea
S-a iscat un vârtej ca din senin. S-a înşurubat în pământ, apoi a pornit-o, tehui, peste câmp, curţi şi livezi, luând cu el tot ce găsea mai uşor în cale. Şi dacă de pe jos fura flori, pene şi hârtii, de pe-o ramură luă un cărăbuş, un cărăbuş mititel, castaniu, cu aripile fragede, cu ochişorii ca două neghiniţe. Cărăbuş de primăvară. Când l-a luat vârtejul pe sus, şi-a strâns şi el picioruşele şi a văzut că poate zbura fără să dea din aripi.	**1.**
Vârtejul şi-a făcut gustul, şi-n mijlocul unui drum de ţară, lângă o curte, s-a înţepenit o clipă ca un sfredel, apoi, s-a topit deodată, lăsând tot ce luase, baltă, la pământ. Când s-a trezit, privi împrejur: un drum prăfuit. Şi din capătul drumului, ţanţoş, cu pieptul în platoşă, cu pintenii arcuiţi, venea un cocoş. „Ia! Scap de unul şi dau peste altul, îşi zise cărăbuşul; ăsta mă-nghite!" Cocoşul s-a apropiat, s-a uitat cu un ochi la cărăbuş şi a trecut mândru înainte. „Am scăpat!" gândi cu bucurie cărăbuşul, şi se întoarse să privească după cocoş. Atunci încremeni de spaimă. Din celălalt capăt al drumului sosea un curcan. Cărăbuşul se făcu mai mic decât era, ţinându-şi sufletul: „Acuma chiar c-am păţit-o!" Când ajunse curcanul în dreptul cocoşului, se înroti, îşi roşi mărgelele şi îşi dădu capul peste spate; iar cocoşul scoase pieptul şi mai în afară, se înălţă în picioare şi forfecă aripile de câteva ori în pământ: îşi dădeau bineţe. Cocoşul s-a dus, curcanul se feri parcă să nu calce cărăbuşul când îl ajunse, şi acesta, bietul, răsuflă: „Bine c-am avut noroc!" Dar deodată, de după un gard, sări, mare, cu coada rotundă cât soarele la răsărit, un păun. Pasărea se legănă o clipă, apoi îşi strânse coada şi zbură în drum. „De ăsta nu mai scap!" crezu cărăbuşul. Păunul s-a apropiat, l-a răsturnat cu ciocul pe spate, apoi iar l-a întors cum îl găsise şi, lăsându-l, îşi văzu de drum.	**2.**
Cărăbuşului nu-i venea să-şi creadă ochilor că mai e în viaţă. Dar uite: colo e drumul, sub el — hârtia, pe dreapta — gardul, — trăieşte. Ia să zboare acuma, cât putea mai repede, de-acolo, pe vreo creangă de copac. Să-şi încerce aripile. Şi le desfăcu. În clipa aceea un pui de sturz, mai mărişor ceva decât o nucă, zbură spre el. „Ei! De aşa păsări mici, mai de seama mea, mi-i drag şi mie", gândi cărăbuşul, pregătindu-se chiar să dea sturzului „ziua-bună". Dar sturzul se lăsă lângă bucăţica de hârtie, deschise pliscul, apucă, cu lăcomie, cărăbuşul şi: hap! hap! mai să se înece, îl înghiţi.*	**3.**

13. Completează tabelul următor, pentru a realiza planul dezvoltat.

Ideile principale	Ideile secundare
1.	a. b.
2.	a. b.
3.	a. b.

14. Realizează, în maximum 10 rânduri, rezumatul textului.

II. Citește textul și răspunde cerințelor formulate

1. Făcuse Dumnezeu aproape toate lighioanele pământului. Îi rămăsese de învieţuit numai câteva. Pe acestea se hotărî să le plăsmuiască după sfatul celorlalte. Astfel putea să cunoască și inima şi mintea celor cărora le dăduse suflet mai dinainte. Aşa, după povaţa leului, care voia să ştirbească din măreţia tigrului, făcuse mâţa; după gustul raţei, zuliară pe lebădă, făptui gâsca; după placul elefantului, ironist, născu şoarecele. (...) Dumnezeu ştia că fiecare din vietăţile acestea îşi vor avea pe pământ menirea lor; că, cu cât vor fi mai multe, cu atât se vor înlesni mai bine una pe alta. (...)*

2. De aceea Atotputernicul se plimba pe pământ, întrebând şi ascultând în dreapta şi în stânga. Într-un rând, odihnindu-se pe o piatră, se gândea cum să mai dea o vieţuitoare aerului. Şi cum căta cu ochii primprejur, iată că vede: sub o frunză, o broască; o albină şi-un fluture pe câte o floare; şi-n mijlocul unei mreje, ţesute între două crengi, un păianjen.

3. Dumnezeu zâmbi, le chemă la el şi le spuse:

– Ascultaţi, vietăţilor, vreau să dau pe ziua de astăzi încă o tovarăşă. Doresc să aud povaţa voastră – cum şi ce înfăţişare să-i alcătuiesc. Mergeţi de vă sfătuiţi dintru-ntâi între voi şi veniţi cu lucrul gata.

Cele patru vieţuitoare se traseră mai la o parte, în sfat. (...)

– Ei? le întrebă Dumnezeu. Tu, broasco, ce sfat îmi dai?

– Înalt-preasfinte, zise broasca, priviţi-mi ochii şi faceţi-i noii vieţuitoare la fel.

– Bun! Dar tu, fluture?

– Priviţi-mi trupul.

– Bun! Dar tu, albină?

– Priviţi-mi aripile.

– Bun! Dar tu, păianjene?

– Priviţi-mi picoarele.

– Bun! Foarte bine! răspunse Dumnezeu şi zâmbi: ochi de broască, trup de fluture, aripi de albină şi picioare de păianjen! Iată lighioana pe care o doreau ele!

4. (...) Dar Dumnezeu blagoslovi în aer, apoi întinse palma. Şi în mâna Domnului răsări deodată, noua vieţuitoare.*

– Iată sora voastră. Vă place?

Cele patru sfătuitoare răspunseră, codindu-se:*

– Da... mărite Doamne!

5. Tocmai în clipa aceasta uite şi-o şopârlă. S-o întrebe şi pe asta, se gândi Dumnezeu.

– Ei, tu şopârlă, ce zici că-i mai lipseşte fiinţei acestea ca să se desăvârşească sfatul celor patru tovarăşe ale tale?

– Sprinteneala mea, Doamne, răspunse cu acreală şopârla.

– Fie! Du-te! porunci Dumnezeu făpturii celei noi care se ridicase pe vârful degetului său.

6. Şi aşa, din răutatea celor cinci vieţuitoare, zbură, pentru întâia oară pe pământ, nebunatica şi gingaşa libelulă.

(Emil Gârleanu, *După asemănarea lor*)

zuliar – (înv.) invidios
a blagoslovi – a binecuvânta
a se codi – a sta la îndoială, a ezita

1. Răspunde la următoarele întrebări care fac referire la textul citat:

a) **Numește animalele create de Dumnezeu.** _____

b) **Cum se hotărăște Dumnezeu să creeze ultimele viețuitoare?** _____

c) **Care este ultima viețuitoare creată de Atotputernic?** _____

d) **Cu cine se sfătuiește pentru a o crea?** _____

2. Cum creează Dumnezeu ultimele animale?

mâța este rezultatul.... _____

gâsca este rezultatul.... _____

șoarecele este rezultatul.... _____

3. Alcătuiește planul simplu de idei respectând delimitarea fragmentelor.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

4. **Completează tabelul următor, pentru a realiza planul dezvoltat.**

Ideile principale	Ideile secundare
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	

5. **Realizează, în maximum 12 rânduri, rezumatul textului.**

6. Imaginează-ți că ai fi participat la crearea unei viețuitoare. Cum ai fi vrut să arate?

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

III. Citește textul și răspunde cerințelor formulate

Odată, la un Sfântul Vasile, ne prindem noi vreo câţiva băieţi din sat să ne ducem cu plugul, căci eram şi eu mărişor acum, din păcate. Şi în ajunul Sfântului Vasile toată ziua am stat pe capul tatei să-mi facă şi mie un buhai, ori de nu, batăr* un harapnic*.*

– Doamne, ce harapnic ţ-oi da eu, zise tata de la o vreme. N-ai ce mânca la casa mea! Vrei să te buşească cei nandrălăi prin omăt? Acuş te descalţ!*

Văzând eu că mi-am aprins paie-n cap cu asta, am şterpelit-o de-acasă numai cu beşica cea de porc, nu cumva să-mi ieie tata ciubotele şi să rămân de ruşine înaintea tovarăşilor. Şi nu ştiu cum s-a întâmplat că niciunul dintre tovarăşi n-avea clopot. Talanca mea era acasă, dar mă puteam duce s-o ieu? În sfârşit, facem noi ce facem şi sclipuim de cole o coasă ruptă, de ici o cârceie de tânjală*, mai un vătrar* cu belciug, mai beşica cea de porc a mea şi pe după toacă*, şi pornim pe la case. Ş-o luăm din sus, cu gândul să umblăm tot satul... Când colo, popa tăia lemne la trunchi afară şi cum a văzut că ne aşezăm la fereastră şi ne pregătim de urat, a început a ne trage câteva maşteri îndesate şi a zice:*

– De-abia s-au culcat găinile, şi voi aţi şi început? Ia staţi oleacă, blăstămaţilor, că vă dau eu!

Noi, atunci, am şterpelit-o la fugă. Iar el zvârr! cu o scurtătură în urma noastră, căci era un om hursuz* şi pâclişit* popa Oşlobanu.*

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

buhai – instrument muzical popular care produce un sunet asemănător cu mugetul unui taur
batăr (reg.) – cel puţin, măcar, barem
harapnic (reg.) – bici mare împletit din cânepă sau din nuiele
nandrălău (reg.) – vlăjgan, (p. ext) puşlama, derbedeu
sclipui (reg.) – a strânge cu greu, puţin câte puţin (din cele necesare); a face rost, a procura
tânjală – un fel de proţap care se foloseşte pentru a prinde adoua pereche de vite în jug
vătrar (rar) v. *vătrai* – unealtă de fier de scormonit focul
toacă (pop.) – timp al zilei, după răsăritul soarelui sau înainte de apus
scurtătură (aici) – bucată scurtă de lemn
hursuz (pop.) v. *ursuz* – rău, morocănos, supărăcios
pâclisit (reg.) – morocănos

1. Răspunde la următoarele întrebări cu referire la textul citat:

a) **Ce vrea să facă personajul?** _____

b) **Care este reacția tatălui?** _____

c) **Enumeră obiectele pe care le iau copiii la urat.** _____

d) **De unde s-au hotărât să înceapă cu uratul?** _____

e) **Cine povestește întâmplările? La ce persoană?** _____

2. Notează două repere temporale identificate în text

_____

3. Alcătuiește planul simplu și planul dezvoltat. Delimitează întâi fragmentele.

Plan simplu	Plan dezvoltat

4. Realizează, în maximum 8 rânduri, rezumatul textului.

5. Ai fost vreodată cu colindul? Povestește o întâmplare petrecută la colindat.

Dialogul

Schița

Citește cu atenție textul și răspunde cerințelor formulate:

Nouă ceasuri şi nouă minute... Peste şase minute pleacă trenul. Un minut încă şi se-nchide casa. Repede-mi iau biletul, ies pe peron, alerg la tren, sunt în vagon... Trec de colo până colo prin coridor, să văz în care compartiment aş găsi un loc mai comod... Aci. O damă singură, şi-fumează, atât mai bine! Intru şi salut, când auz o mârâitură şi văz apărând dintr-un paneraş de lângă cocoană capul unui căţel lăţos, plin de funde de panglici roşii şi albastre, care-ncepe să mă latre ca pe un făcător de rele intrat noaptea în iatacul* stăpânii-şi.*

– Búbico! zice cocoana... şezi mumos, mamă!

„Norocul meu, gândesc eu, să trăiesc bine!... Lua-te-ar dracul de javră!"

Búbico se linişteşte puţin; nu mai latră; îşi retrage capul în paneraş, unde i-l acopere iar cocoana cu un tărtănaş de lână roşie; dar tot mârâie înfundat... Eu, foarte plictisit, mă lungesc pe canapeaua din faţa cocoanii şi-nchiz ochii. Trenul a pornit... Prin coridor umblă pasajeri şi vorbesc. Búbico mârâie arţăgos.(...)*

„Lovi-te-ar jigodia, potaia dracului!" zic în gândul meu. N-am văzut de când sunt o javră mai antipatică şi mai scârboasă... Dacă aş putea, i-aş rupe gâtul.

În zbieretele desperate ale lui Búbico, mamiţica îmi dă s-aprind. Îi mulţumesc şi m-aşez în locul cel mai depărtat din compartiment, de teamă că n-am să mai pot rezista pornirii şi am să-i trag la cap când şi l-o mai scoate din paner.

– Frumuşel căţel aveţi, zic eu cocoanii, după câteva momente de tăcere; da' rău!

– Aş! nu e rău, zice cocoana; până se-nvaţă cu omul; dar nu ştiţi ce cuminte şi fidel este, şi deştept! Ei bine! e ca un om, frate! doar că nu vorbeşte... (...)

Băieţelul scoate capul cu panglicuţe... Mamiţa-l degajează din ţoalele în cari dospeşte-nfăşurat şi-l scoate afară. Búbico se uită la mine şi mârâie-n surdină. Eu, apucat de groază la ideea că nenorocitul ar încerca să mă provoace, zic cocoanei:

– Madam! pentru Dumnezeu, ţineti-l să nu se dea la mine! eu sunt nevricos, şi nu stiu ce-aş fi în stare... de frică...

Dar cocoana, luând în braţe pe favorit şi mângâindu-l cu toată duioşia:

– Vai de mine! cum crezi d-ta?... Noi suntem băieţi cuminţi şi binecrescuţi... Noi nu suntem mojici ca Bismarck...

– Ha? zic eu.

– Bismarck al ofiţerului Papadopolinii.

Dându-mi această explicaţie, cocoana scoate din săculeţul de mână o bucăţică de zahăr:

– Cui îi place zăhărelul?...

Búbico (făcând pe bancă sluj frumos, cu toată cletinătura vagonului): Ham!*

– Să-i dea mamiţica băiatului zăhărel?

Búbico: Ham! Ham!

Şi apucă bucăţica de zahăr şi-ncepe s-o ronţăie... Cocoana scoate din alt săculeţ o sticlă cu lapte, din care toarnă într-un pahar; apoi:

– Cui îi place lăptic?

Búbico (lingându-se pe bot): Ham!

– Să-i dea mamiţica lăptic băiatului?

Búbico (impacient): Ham! Ham!*

„Ah! suspin eu în adânc; lua-te-ar hengherul, Búbico!" (...)*

„Vedea-te-aş la Babeş, jigăraie îndrăcită!" gândesc eu, şi prin mintea mea începe să treacă fel de fel de idei, care de care mai crudă şi mai infamă. (...)

– A propos – zic eu – madam, vorbeaţi adineaori de Bismarck... al...

– Al ofiţerului Papadopolinii...

– Ei! Ce e Bismarck?

– Un dulău de curte... Era să mi-l omoare pe Búbico... Papadopolina are o căţeluşă, Zambilica, foarte frumuşică! şade alături de mine; suntem prietene; şi dumnealui (arată pe Búbico), curte teribilă! (Către Búbico:) Craiule!... (Către mine:) Mizerabila de servitoare, o dobitoacă! i-am spus, când l-a dus afară de dimineaţă – că nu ştii ce curat e! – zic: „Bagă de seamă să nu scape, să se ducă iar la Papadopolina, că-l rupe Bismarck..." dulăul ofiţerului, care şade cu chirie la ea. (Tuşeşte cu mult înţeles.) Eu nu ştiu ce făceam pân casă, când auz afară chelălăituri şi ţipete... Strig: „Búbico! Búbico! unde e băiatul?!" Alerg... Mi-l aducea dobitoaca pe braţe; d-abia-l scoseseră ea şi Papadopolina şi soldatul ofiţerului din gura dulăului. Ce să-l vezi?... tăvălit, leşinat şi moale ca o cârpă. Zic: „Vai de mine! moare băiatul!" Stropeşte-l cu apă! dă-i cu odicolon la nas!... Ce-am pătimit, numai eu ştiu... Două săptămâni a zăcut... Am adus şi doftor. Da-n sfârşit, slavă Domnului! a scăpat... (Cătră Búbico:) Mai merge la Zambilica băiatul?*

Búbico: Ham!

– Să te mănânce Bismarck... craiule!

– Ham! ham!

Şi sare de pe bancă jos în vagon şi apucă spre mine.

– Cocoană! strig eu, ridicându-mi picioarele; eu sunt nevricos, să nu se dea la mine, că...

– Nu, frate! zice cocoana, nu vezi că vrea să se-mprietinească? Aşa e el: numaidecât simte pe cine-l iubeşte...

– A! zic eu, având o inspiraţie infernală; a! simte pe cine-l iubeşte... vrea să ne-mprietenim!... Bravo!

Şi pe când căţelul se apropie să mă miroasă, iau un pacheţel de bonboane, pe cari le duc în provincie, la un prietin; îl deschid, scot un bonbon şi, întinzându-l în jos, cu multă blândeţe:

– Cuţu, cuţu! Búbico băiatul! Bubi!

(I. L. Caragiale, *Búbico*)

paner – obiect asemănător unui coş
iatac (reg.) – cameră (de culcare); dormitor
tartan – şal mic de lână
sluj – (în expr.) a face (sau a sta) sluj – (despre câini sau animale) a se ridica în două labe
impacient – nerăbdător
hengher v. *hingher* – persoană, în slujba serviciului de ecarisaj, care se ocupă cu prinderea câinilor vagabonzi
odicolon (pop.) – apă de colonie, din fr. eau de Cologne

1. Indică forma literară a următoarelor cuvinte din text:

să văz - _____ **adineaori -** _____

cocoană - _____ **șade -** _____

mumos - _____ **auz -** _____

pe cari - _____ **doftor -** _____

cletinătură - _____ **prietin -** _____

2. Notează câte un sinonim pentru următoarele expresii din text: *„făcător de rele”, „bagă de seamă”*. _____

3. Notează câte un sinonim pentru sensul din text al cuvintelor:

ceas _____ **antipatic** _____

duioșie _____ **nevricos** _____

4. Explică modul de formare a cuvintelor:

mârâitură _____

paneraș _____

frumușel _____

băiețel _____

panglicuțe _____

bucățică _____

Ce observi? Care crezi că a fost intenția autorului?

5. Cum sunt marcate replicile personajelor?

_____

6. Care sunt semnele de punctuație care marchează gândurile naratorului?

_____

7. Justifică utilizarea structurilor „Aș!”, „Ha?”, „Ah!”, „Ei!”, „A!”.

_____

_____

8. Răspunde la următoarele întrebări care fac referire la textul citat:

a) Care sunt personajele? _____

b) Cine este naratorul? La ce persoană se face relatarea evenimentelor? _____

c) Unde se petrece acțiunea? _____

d) Când se petrece acțiunea? _____

e) Cât timp crezi că durează întâmplarea povestită? _____

9. Citește primul paragraf al textului și subliniază verbele. Notează:

modul _____

timpul _____

rolul lor în narațiune _____

10. Identifică fragmentul în care „cocoana" povestește pățania cu Bismark.

a) Extrage verbele care evidențiază înaintarea povestirii. _____

b) Notează cuvintele care indică timpul și spațiul. _____

c) Transcrie informațiile care arată atitudinea „cocoanii" în timp ce povestește pățania. _____

d) Ce semne de punctuație marchează replicile doamnei? Oferă un exemplu. _____

e) Ce rol crezi că au informațiile trecute în paranteză? _____

11. Transcrie informații referitoare la fiecare personaj în parte (ce spune/ ce face/ ce gândește), acolo unde există.

Búbico	Mamița	Naratorul

12. Folosind informația de la exercițiul anterior, notează, pentru fiecare personaj, două-trei trăsături.

Personaje	Trăsături morale
Búbico	
Mamița	
Naratorul	

13. Care este prima impresie a naratorului față de Búbico? Se schimbă pe parcurs?

14. Bifează căsuțele potrivite și notează specia literară căreia îi aparține textul.

- textul este scris în versuri ☐
- este prezent un narator ☐
- este relatată o întâmplare ☐
- textul este scris în proză ☐
- apar puține personaje ☐
- spațiul și timpul desfășurării acțiunii sunt restrânse ☐
- ritmul acțiunii este lent ☐
- ritmul acțiunii este rapid ☐
- personajul principal nu evoluează ☐

Textul aparține speciei literare _____

15. Scrie trei idei principale ale textului.

1. _____

_____

2. _____

_____

3. _____

_____

16. Realizează, în maximum 12 rânduri, rezumatul textului.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

De la textul dialogat la textul narativ

Citeşte cu atenţie textul şi răspunde cerinţelor formulate:

Ca să nu mai rămâie repetent şi anul acesta, mam'mare, mămiţica şi tanti Miţa au promis tânărului Goe să-l ducă-n Bucureşti de 10 mai.

Puţin ne importă dacă aceste trei dame se hotărăsc a părăsi locul lor spre a veni în Capitală numai de hatârul fiului şi nepoţelului lor. Destul că foarte de dimineaţă, dumnealor, frumos gătite, împreună cu tânărul Goe, aşteaptă cu multă nerăbdare, pe peronul din urbea X, trenul accelerat care trebuie să le ducă la Bucureşti. Adevărul e că, dacă se hotărăşte cineva să asiste la o sărbătoare naţională aşa de importantă, trebuie s-o ia de dimineaţă. Trenul în care se vor sui ajunge în Gara de Nord la opt fără zece a.m. D. Goe este foarte impacient* şi, cu un ton de comandă, zice încruntat:*

– Mam'mare! de ce nu mai vine?... Eu vreau să vie!

– Vine, vine acuma, puişorul mamii! răspunde cucoana.

Şi sărută pe nepoţel; apoi îi potriveşte pălăria.

Tânărul Goe poartă un frumos costum de marinar, pălărie de paie, cu inscripţia pe pamblică: „le Formidable", şi sub pamblică biletul de călătorie înfipt de tanti Miţa, că „aşa ţin bărbaţii biletul".

– Vezi ce bine-i şade lui – zice mam'mare – cu costumul de marinel?

– Mamiţo, nu ţi-am spus că nu se zice marinel?

– Da cum?

– Marinal...

– Ei! ziceţi voi cum ştiţi; eu zic cum am apucat. Aşa se zicea pe vremea mea, când a ieşit întâi moda asta la copii –marinel.

– Vezi că sunteţi proaste amândouă? întrerupe tânărul Goe. Nu se zice marinal, nici marinel...

– Da cum, procopsitule? întreabă tanti Miţa cu un zâmbet simpatic.*

– Mariner..

– Apoi de! n-a învăţat toată lumea carte ca d-ta! zice mam'mare, şi iar sărută pe nepoţel şi iar îi potriveşte pălăria de mariner.

Dar nu e vreme de discuţii filologice: soseşte trenul - şi nu stă mult.

Trenul este plin... Dar cu multă bunăvoinţă din partea unor tineri politicoşi, cari merg până la o staţie apropiată, se fac locuri pentru dame. Trenul a plecat... Mam'mare îşi face cruce, apoi aprinde o ţigară... Goe nu vrea sa intre în cupeu; vrea să şadă în coridorul vagonului cu bărbaţii.

– Nu!... nu e voie să scoţi capul pe fereastră, mititelule! zice unul dintre tineri lui d. Goe, şi-l trage puţin înapoi.

– Ce treabă ai tu, urâtule? zice mititelul smucindu-se.

Şi după ce se strâmbă la urâtul, se spânzură iar cu amândouă mânile de vergeaua de alarmă şi scoate iar capul. Dar n-apucă să răspunză ceva urâtul, şi mititelul îşi retrage îngrozit capul gol înăuntru şi-ncepe să zbiere.

– Mamiţo! mam'mare! tanti!

– Ce e? Ce e? sar cocoanele.

– Să oprească! zbiară şi mai tare Goe, bătând din picioare. Mi-a zburat pălăria! să oprescăăă!!!

Tot într-un timp, iacătă conductorul intră să vază cine s-a suit de la staţia din urmă.

– Biletele, domnilor!

Cocoanele arată biletele dumnealor, explicând d-lui conductor de ce nu poate şi Goe să făcă acelaşi lucru: fiindcă biletul era în pamblica pălăriei, şi, dacă a zburat pălăria, fireşte c-a zburat cu pamblică şi cu bilet cu tot. Dar avea bilet.

– Parol! chiar eu l-am cumpărat! zice tanti Miţa.

Conductorul însă nu înţelege, pretinde bilet; dacă nu, la staţia apropiată, trebuie să-l dea jos pe d. Goe. Aşa scrie regulamentul: dacă un pasager n-are bilet şi nu declară că n-are bilet, i se dă o amendă de 7 lei şi 50 de bani, şi-l dă jos din tren la orice staţie.

– Dar noi n-am declaratără? strigă mamiţa.

– Ce e vinovat băiatul dacă i-a zburat pălăria? zice mam'mare.

– De ce-a scos capul pe fereastră? eu i-am spus să nu scoată capul pe fereastră! zice cu pică urâtul.

– Nu-i treaba dumitale! ce te-amesteci d-ta? zice tanti Miţa urâtului...

– Uite ce e, cucoană – zice conductorul – trebuie să plătiţi un bilet...

– Să mai plătim? n-am plătitără o dată?

– Şi pe dasupra un leu şi 25 de bani.

– Şi pe dasupra?...

– Vezi, dacă nu te-astâmperi? zice mamiţa, şi-l zguduie pe Goe de mână.

– Ce faci, soro? esti nebună? nu ştii ce simţitor e? zice mam'mare.

Şi, apucându-l de mâna cealaltă, îl smuceşte de la mamiţa lui, tocmai când trenul, clănţănind din roate, trece la un macaz. Din smucitura lu' mam'mare într-un sens, combinată cu clătinătura vagonului în alt sens, rezultă că Goe îşi pierde un moment centrul de gravitaţie şi se reazimă în nas de clanţa uşii de la cupeu. Goe începe să urle... În sfârşit, n-au ce să facă. Trebuie să se hotărască a plăti biletul, pe care are să-l taie conductorul din carnetul lui. Păcat însă de pălărie!... Ce-o să facă d. Goe la Bucureşti cu capul gol? şi toate prăvăliile închise!... s-ar întreba oricine, care nu ştie câtă grijă are mam'mare şi câtă prevedere. Cum era să plece băiatul numai cu pălăria de paie? Dacă să întâmplă să plouă, ori răcoare? Şi mam'mare scoate din săculeţul ei un beret tot din uniforma canonierii* „le Formidable".

– Te mai doare nasul, puişorule? întreabă mam'mare.

– Nu... răspunde Goe.

– Să moară mam'mare?

– Să moară!

– Ad', să-l pupe mam'mare, că trece!

Şi-l pupă în vârful nasului; apoi aşezându-i frumos beretul:

– Parcă-i şade mai bine cu beretul!... zice mam'mare scuipându-l să nu-l deoache, apoi îl sărută dulce.

– Cu ce nu-i şade lui bine? adaogă tanti Miţa, şi-l scuipă şi dumneaei şi-l sărută.

– Lasă-l încolo! că prea e nu ştiu cum!... Auzi d-ta! pălărie nouă şi biletul! zice mamiţa, prefăcându-se foarte supărată.

– Să fie el sănătos, să poarte mai bună! zice mam'mare.

Dar mamiţa adaogă:

– Da pe mamiţica n-o pupi?

– Pe tine nu vreau, zice Goe cu humor.

– Aşa? zice mamiţa. Lasă!... şi-şi acopere ochii cu mâinile şi se face că plânge.

– Las' că ştiu eu că te prefaci! zice Goe. (I.L. Caragiale, *D-l Goe*)

hatâr – (pop. şi fam.) plăcere, poftă, plac
impacient – nerăbdător
procopsit v. *pricopsit* – (aici) instruit, învăţat, deştept
canonier – artilerist, tunar

1. **Indică forma literară a următoarelor cuvinte din text:**

să rămâie- _____ **cari-** _____

să vie - _____ **să răspunză -** _____

pamblică - _____ **să vază -** _____

şade - _____ **adaogă -** _____

2. **Răspunde la următoarele întrebări care fac referire la textul citat:**

a) Unde se desfăşoară acţiunea? _____

_____

b) Care sunt personajele? _____

_____

c) Când se petrece acţiunea? _____

d) Cine relatează întâmplarea? La ce persoană? _____

_____

e) Unde merg personajele? _____

_____

f) Cât timp crezi că durează întâmplarea? _____

_____

3. **Citeşte textul şi subliniază, în fiecare paragraf, câte trei verbe. Notează:**

modul

timpul

rolul lor în naraţiune

4. **Cum sunt marcate replicile personajelor?**

_____

5. **Transcrie o structură care constituie intervenţia naratorului.**

_____

6. **Citeşte fragmentele narative. Notează, pentru fiecare în parte, câte o idee.**

_____

_____

7. Recitește primul paragraf și notează motivul pentru care „damele” merg la București.

8. Care este opinia ta în legătură cu motivul acestora?

9. Ce trăsături morale ale lui Goe reies din fragmentele următoare? Completează tabelul.

Fragmente	Trăsături morale
„ca să nu mai rămâie repetent și anul acesta”	
„cu un ton de comandă, zice încruntat: - Mam'mare! de ce nu mai vine?... Eu vreau să vie!”	
„-Vezi că sunteți proste amândouă?”	
„Ce treabă ai tu, urâtule? zice mititelul...”	

10. Care este reacția celor trei „dame” la faptele „mititelului”? Bifează casetele corespunzătoare.

- întrucât este un copil bine-crescut, nu-i corectează comportamentul ☐
- cele trei dame îl încurajează pe „mariner” chiar și atunci când greșește ☐
- niciuneia dintre dame nu i se pare că Goe are un comportament nepotrivit ☐
- Goe se poartă urât cu mam'mare și tanti Mița, dar mămițica îi face observație ☐

Realizează, în 5-6 rânduri, portretul lui Goe.

11. Împarte textul în fragmente și notează, în caiet, pentru fiecare fragment, câte o idee.

12. Transformă următorul fragment din vorbirea directă, în vorbirea indirectă.

Vorbirea directă	Vorbirea indirectă
- Ce e vinovat băiatul dacă i-a zburat pălăria? zice mam'mare. *- De ce-a scos capul pe fereastră? eu i-am spus să nu scoată capul pe fereastră! zice cu pică urâtul.* *- Nu-i treaba dumitale! ce te-amesteci d-ta? zice tanti Miţa urâtului...* *- Uite ce e, cucoană - zice conductorul - trebuie să plătiţi un bilet...* *- Să mai plătim? n-am plătitără o dată?* *- Şi pe dasupra un leu şi 25 de bani.* *- Şi pe dasupra?...* *- Vezi, dacă nu te-astâmperi? zice mamiţa, şi-l zguduie pe Goe de mână.* *- Ce faci, soro? esti nebună? nu ştii ce simţitor e? zice mam'mare.*	

13. Realizează, în maximum 10 rânduri, rezumatul textului.

Structura operei literare

Textul în versuri

I. Citeşte, cu atenţie, textul şi răspunde cerinţelor următoare:

Zori de ziuă se revarsă peste vesela natură,
Prevestind un soare dulce cu lumină şi căldură.
În curând şi el apare pe-orizontul aurit,
Sorbind roua dimineţii de pe câmpul înverzit.

El se-nalţă de trei suliţi pe cereasca mândră scară
Şi cu raze vii sărută june flori de primăvară,
Dediţei şi viorele, brebenei şi toporaşi,
Ce răzbat prin frunzi uscate şi s-arată drăgălaşi.

.....
Caii zburdă prin ceairuri; turma zbeară la păşune;*
Mieii sprinteni pe colnice fug grămadă-n răpigiune,
Şi o blândă copiliţă, torcând lâna din fuior,
Paşte bobocei de aur lâng-un limpede izvor.

(V. Alecsandri, *Dimineaţa*)

ceair – teren, de regulă împrejmuit, din apropierea unei ape, folosit pentru păşunat.

1. Câte strofe are textul citat? Câte versuri are fiecare strofă?

strofe: _____

versuri: _____

2. Notează perechile de cuvinte care formează rima textului.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Literatură

3. Scrie câte un antonim pentru sensul din text al cuvintelor:

veselă _____

înverzit _____

june _____

blândă _____

4. Care este momentul zilei surprins în text? _____

Dar anotimpul? Transcrie două structuri semnificative.

_____

_____

_____

5. Transcrie mai jos florile de primăvară „sărutate" de soare.

_____

_____

6. Identifică în ultima strofă un cuvânt a cărui formă nu este corectă. Notează, alături, forma corectă.

forma greşită	*forma corectă*
_____	_____

7. Transcrie versul în care este descrisă prezenţa umană.

_____

_____

8. Ce sunt „boboceii de aur"?

_____

_____

9. Transcrie, din fiecare strofă, câte două epitete.

1. _____ _____

2. _____ _____

3. _____ _____

10. Identifică, în strofa a doua, o personificare.

_____

11. Completează cele două coloane:

Limbaj comun	Limbaj artistic/ expresiv
soare puternic	*soare dulce*
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

12. Găseşte, pentru fiecare cuvânt de mai jos, un cuvânt cu care să rimeze.

natură _____ păşune _____

scară _____ fuior _____

Literatură

II. Iată un alt moment al zilei, în poezia lui George Coşbuc, *Noapte de vară*.

Zările, de farmec pline,
Strălucesc în luminiş;
Zboară mierlele-n tufiş
Şi din codri noaptea vine
Pe furiş

Focul e-nvelit pe vatră,
Iar opaiţele-au murit,
Şi prin satul adormit
Doar vreun câne-n somn mai latră
Răguşit

Iat-o! Plină, despre munte
*Iese luna din brădet**
Şi se înalţă,-ncet-încet,
Gânditoare ca o frunte
De poet

brădet - pădure de brazi

1. Câte strofe şi câte versuri are poezia? Ce observi în legătură cu structura acesteia, comparativ cu poezia lui Vasile Alecsandri?

Poezia *Noapte de vară* are _____ strofe, iar fiecare strofă are _____ versuri.

Spre deosebire de poezia lui Vasile Alecsandri, _____

_____

_____

2. Ce observi în legătură cu ultimul vers al fiecărei strofe?

_____

_____

3. Numeşte momentul zilei prezentat în cele trei strofe şi transcrie un vers semnificativ.

momentul zilei: _____

exemplu: _____

_____

4. Transcrie din prima strofă cuvintele care rimează.

_____ _____ _____

_____ _____ _____

5. Identifică, în prima strofă citată, un epitet.

_____

6. Transcrie, din strofa a treia:

- **personificare** _____
- **repetiţie** _____
- **un epitet** _____

7. Cu ce este comparat astrul nocturn?

_____

_____

_____

III. Citeşte cele două texte din opera lui Mihai Eminescu.

A. – *„Ce te legeni, codrule,*
Fără ploaie, fără vânt,
Cu crengile la pământ?"
– „De ce nu m-aş legăna,
Dacă trece vremea mea!
Ziua scade, noaptea creşte
Şi frunzişul mi-l răreşte.
Bate vântul franza-n dungă
Cântăreţii mi-i alungă;
Bate vântul dintr-o parte –
Iarna-i ici, vara-i departe.
Şi de ce să nu mă plec,
Dacă păsările trec!
Peste vârf de rămurele
Trec în stoluri rândunele,
Ducând gândurile mele
Şi norocul meu cu ele.
Şi se duc pe rând, pe rând,
Zarea lumii-ntunecând,
Şi se duc ca clipele,
Scuturând aripele,
Şi mă lasă pustiit,
Vestejit şi amorţit
Şi cu doru-mi singurel,
De mă-ngân numai cu el!
(*Ce te legeni*)

B. – *Codrule, codruţule,*
Ce mai faci, drăguţule,
Că de când nu ne-am văzut
Multă vreme au trecut
Şi de când m-am depărtat,
Multă lume am umblat.

– Ia, eu fac ce fac de mult,
Iarna viscolu-l ascult,
Crengile-mi rupându-le,
Apele-astupându-le,
Troienind cărările
Şi gonind cântările;
Şi mai fac ce fac de mult,
Vara doina mi-o ascult
Pe cărarea spre izvor
Ce le-am dat-o tuturor,
Umplându-şi cofeile,
Mi-o cântă femeile.

– Codrule cu râuri line,
Vreme trece, vreme vine,
Tu din tânăr precum eşti
Tot mereu întinereşti.
(*Revedere*)

1. Identifică, în textul A, două perechi de antonime.

_____ _____

_____ _____

2. Notează, din fiecare text, câte un epitet.

A._____ B._____

3. Transcrie, din textul A, o comparaţie.

_____

4. Explică cum s-au format cuvintele *cântări*, *întinereşti*, din textul B.

cântări ⇨ _____

_____

întinereşti ⇨ _____

_____

5. Analizează cele două texte din punctul de vedere al strofei, versului şi rimei.

	Text A - *Ce te legeni*	Text B - *Revedere*
strofa		
rima		
versul		

6. Ambele texte sunt construite sub forma unor dialoguri. Cine sunt „partenerii" la dialog? Exemplifică.

_____

_____

_____

7. Transcrie, din ambele texte, structuri care sugerează trecerea timpului.

Ce te legeni	*Revedere*

8. Transcrie, din ambele texte, versurile care sugerează schimbările pe care le produce venirea anotimpului rece.

Ce te legeni	*Revedere*

9. Recitește răspunsul codrului din poezia *Ce te legeni*. Care este sentimentul care se desprinde?

_____

_____

_____

_____

_____

Descrierea

I. Citeşte, cu atenţie, textul şi răspunde cerinţelor formulate:

În fiecare primăvară, Petrişor şi Ancuţa mureau de teamă că s-au uscat salcâmii peste iarnă. Toţi pomii din grădina lor înfloreau, înverzeau, numai salcâmii înălţau braţe negre în văzduh. Păreau o arătare urâtă şi de spaimă. Cireşii, prunii, vişinii, merii, perii se împodobeau cu puzderia de flori albe ori trandafirii şi, când bătea vântul dinspre grădină, mireasma lor umplea ograda, numai salcâmii, la bătaia vântului, nu făceau decât să-şi scuture păstăile uscate, care nu căzuseră peste iarnă. (...)

Lângă gardul deasupra căruia străjuiesc de-a lungul salcâmii este o laviţă înnegrită de ploi, de vânturi şi de soare, pe care a făcut-o tatăl celor doi copii, bădicul Ionaş, să stea la umbră în căldurile mari, de vară. Petrişor şi Ancuţa şed aici însă de îndată ce înfloresc cei dintâi ciorchini albi.*

Ciorchinii, ca de struguri, cei mai mulţi încă verzi, atârnă deşi, plecând crengile salcâmilor. Puţine albine zboară însă pe la cei înfloriţi. Din zi în zi înfloresc mai mulţi struguri albi, şi într-o bună dimineaţă copiii nu se mai aud unul pe altul de zumzetul albinelor. Toate florile erau bătucite de ele, iar printre flori şi frunze zburau roiuri.*

Cântecul lor îi îmbăta pe copii cu dulceaţă, ca şi aroma tare a florilor de salcâm, şi ei, de la o vreme, se simţeau ameţiţi, nu mai priveau în sus, în salcâmi, ci şedeau pe laviţă cu mâinile în poală, cu un zâmbet larg pe faţă.

Salcâmii înalţi, cu toate crengile plecate de greutatea florilor, păreau nişte candelabre uriaşe cu atâtea lumini câţi struguri albi aveau, şi în ei se ţesea zborul şi zumzetul necurmat al muştelor de aur, ca un imn de slavă a unor fiinţe aeriene, nevăzute. Mireasma florilor albe părea a unei tămâi nespus de fină, care nu mai încape în coroana salcâmilor, ci se varsă şi umple lumea întreagă...

Pe uliţa lor nu mai erau alţi salcâmi. Cât ce înfloreau cei din curtea lui Ionaş, se strecurau în curte copii din vecini să vadă şi ei minunea. Unii mai mărişori, alţii numai cât ulcelele aduşi de mână de ceilalţi, se grămădeau pe laviţă, în jurul ei. Copiii sug din flori şi privesc în salcâmi.

Cum se ţes albinele, cum se grăbesc de pe o floare pe alta, cum intră în câte una, de aproape nu se mai văd, cum rămân mai mult sau mai puţin nemişcate după câtă dulceaţă află.

– Măi Niculiţă, zice de la o vreme Petrişor, către un copil din vecini care avea stupi. Măi Niculiţă, tată-tău de ce nu pune salcâmi în curte?

– Ştiu eu? Ar putea să pună. De ce întrebi?

– Pentru că şi albinele voastre vin la salcâmii noştri. Niculiţă, băiat mai mărişor, zâmbi.

– Le cunoşti?

– Nu le cunosc, dar de bună seamă vin, că vi-e stupina aproape.

– Păi, dacă poţi, opreşte-le să nu mai vină. Eu nu le pot opri. Petrişor rămase zăpăcit. Nu înţelegea cum i-a venit să-i pună o asemenea întrebare lui Niculiţă, şi acum îi era ciudă pe sine însuşi...

(Ion Agârbiceanu, *Salcâmi în floare*)

laviţă – bancă fixată afară (la poarta caselor ţărăneşti)
bătucit – îndesat, îngroşat

1. Scrie cum s-au format următoarele cuvinte selectate din text:

dulceață – _____

înnegrită – _____

înverzeau – _____

trandafirii – _____

străjuiesc – _____

nevăzute – _____

2. Grupează cuvintele de mai sus, după modul de formare (cu sufixe sau prefixe).

Cu sufix	Cu prefix

3. Notează câte un sinonim pentru sensul din text al cuvintelor:

mireasmă _____

necurmat _____

spaimă _____

deși _____

4. Transcrie din text cuvintele care fac parte din câmpul lexical al *pomilor*.

_____

_____

_____

5. Care este obiectul descrierii?

_____

6. Ce informații îți oferă titlul?

_____

_____

7. **Răspunde la următoarele întrebări care fac referire la textul citat:**

a) Care este anotimpul prezentat? _____

b) Ce așteaptă cu nerăbdare copiii? _____

c) Care dintre pomi înfloresc primii? _____

d) Ce vietăți întregesc tabloul salcâmilor? _____

e) Care este reacția copiilor atunci când înfloresc salcâmii? _____

8. **Transcrie cuvinte/ structuri care se referă la salcâmi.**

înălțau brațe negre în văzduh

_____

_____

_____

9. **Notează structurile care fac referire la florile celorlalți pomi (cireși, pruni etc.).**

_____

_____

_____

10. **Transcrie comparația care descrie salcâmii încă neînfloriți.**

_____

11. **Cum este prezentat zborul albinelor?**

1. *se țes*

2. _____

3. _____

4. _____

12. Care este locul de unde privesc copiii salcâmii? Transcrie epitetul semnificativ.

_____

13. Scrie ce stare le transmite copiilor:

a. faptul că salcâmii întârzie să înflorească;

_____

_____

b. înflorirea acestora.

_____

_____

14. Completează tabelul următor cu exemple pentru fiecare mod de expunere identificat în text.

Descrierea	Narațiunea	Dialogul

15. Care este modul de expunere predominant?

_____

16. Din perspectiva cui este realizată descrierea? Bifează varianta potrivită.

- din perspectiva unui personaj ☐
- din perspectiva unui narator subiectiv ☐
- din perspectiva unui narator obiectiv ☐

Justifică răspunsul: _____

_____

_____

II. Citeşte, cu atenţie, textul şi răspunde cerinţelor formulate:

În păduri trăsnesc stejarii! E un ger amar, cumplit!
Stelele par îngheţate, cerul pare oţelit,
Iar zăpada cristalină pe câmpii strălucitoare
Pare-un lan de diamanturi ce scârţâie sub picioare.

Fumuri albe se ridică în văzduhul scânteios
Ca înaltele coloane unui templu maiestos,
Şi pe ele se aşază bolta cerului senină,
Unde luna îşi aprinde farul tainic de lumină.

O! tablou măreţ, fantastic!... Mii de stele argintii
În nemărginitul templu ard ca vecinice făclii.
Munţii sunt a lui altare, codrii – organe sonoare
Unde crivăţul pătrunde, scoţând note-ngrozitoare.

Totul e în neclintire, fără viaţă, fără glas;
Nici un zbor în atmosferă, pe zăpadă – nici un pas;
Dar ce văd?... în raza lunii o fantasmă se arată...
E un lup ce se alungă după prada-i spăimântată!

(V. Alecsandri, *Miezul iernii)*

1. Notează câte un sinonim pentru sensul din text al cuvintelor:

cumplit _____

senină _____

tainic _____

nemărginitul _____

2. Explică modul de formare a cuvintelor:

îngheţate – _____

_____

cristalină – _____

_____

strălucitoare – _____

_____

3. Notează forma literară pentru următoarele cuvinte:

diamanturi _____ **vecinice** _____

maiestos _____ **spăimântată** _____

4. Transcrie, din fiecare strofă, câte două epitete:

1. _____ _____

2. _____ _____

3. _____ _____

4. _____ _____

5. Identifică două epitete cromatice și două epitete duble.

_____

_____

6. Identifică în text două comparații.

_____

_____

7. Transcrie termenii din câmpul semantic al *iernii*.

_____

_____

8. Identifică un alt câmp semantic și transcrie termenii care îl compun.

câmpul semantic: _____

_____

_____

_____

9. Care este obiectul descrierii?

_____

10. Completează tabelul următor cu structuri din text care fac referire la elementele date în prima coloană.

Elemente ale tabloului	Structuri din text
stelele	*(stelele) par înghețate, (stele) argintii*
luna	
cerul	
zăpada	
codrii	
crivățul	

11. Transcrie versul/ versurile care prezintă intensitatea gerului.

_____

_____

_____

12. Completează cele două coloane cu exemple din text:

Imagini vizuale	Imagini auditive
cerul pare oțelit	*trăsnesc stejarii*
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

13. Completează tabelul următor.

Versul/ structura	Ideea transmisă
În păduri străsnesc stejarii!	Intensitatea gerului
	Atitudinea admirativă a poetului în fața minunăției naturii
... crivățul pătrunde, scoțând note-ngrozitoare	
Totul e în neclintire, fără viață, fără glas/ Niciun zbor în atmosferă, pe zăpadă – nici un pas	

14. Transcrie versul care indică mișcarea, prezența unei ființe.

_____

_____

15. Recitește *Salcâmi în floare* și *Miezul iernii* și completează tabelul.

	Salcâmi în floare	*Miezul iernii*
Textul este în versuri sau în proză?		
Obiectul descrierii		
Anotimpul		
Din perspectiva cui se realizează descrierea?		
Epitete cromatice		
Construcții adjectiv – substantiv surprinzătoare		
Relevanța titlului		

Basmul

I. Citește textul și răspunde cerințelor formulate:

A fost odată ca niciodată etc.

A fost un împărat şi se numea împăratul Roşu. El era foarte mâhnit că, în zilele lui, nişte zmei furaseră soarele şi luna de pe cer.

Trămise deci oameni prin toate ţările şi răvaşe prin oraşe, ca să dea de ştire tuturor că oricine se va găsi să scoată soarele şi luna de la zmei, acela va lua pe fiie-sa de nevastă şi încă jumătate din împărăţia lui, iară cine va umbla şi nu va izbândi nimic, acela să ştie că i se va tăia capul.

Mulţi voinici se potricăliseră semeţindu-se cu uşurinţă că va scoate la capăt o asemenea însărcinare şi când la treabă, hâţ în sus, hâţ în jos, da din colţ în colţ şi nu ştia de unde s-o înceapă şi unde s-o sfârşească, vezi că nu toate muştele fac miere. Împăratul însă se ţinu de cuvânt.*

Pe vremea aceea, se afla un viteaz pe nume Greuceanu. Auzind şi el de făgăduinţa împărătească, ce se gândi, ce se răzgândi, că numai îşi luă inima în dinţi, încumetându-se pe ajutorul lui Dumnezeu şi pe voinicia sa, şi plecă şi el la împăratul să se închine cu slujba. Pe drum se întâlni cu doi oameni pe cari slujitorii împărăteşti îi ducea la împăratul ca să-i taie, pentru că fugiseră de la o bătălie ce o avusese împăratul acesta cu nişte gadine. Ei erau trişti, bieţii oameni, dară Greuceanu îi mângâie cu nişte vorbe aşa de dulci, încât le mai veni niţică inimă, că era şi meşter la cuvânt Greuceanu nostru. [...]*

– Mărite doamne, să trăieşti întru mulţi ani pe luminatul scaunul acestei împărăţii. Mulţi voinici s-au legat către măria ta să scoată de la zmei soarele şi luna pe care le-a hrăpit de pe cer, şi ştiu că cu moarte au murit, fiindcă n-au putut să-şi îndeplinească legămintele ce au făcut către măria ta. Şi eu, mărite doamne, cuget a mă duce întru căutarea acestor tâlhari de zmei, şi mi-ar fi voia să-mi încerc şi eu norocul, doar-doar va da Dumnezeu să ajungem a putea pedepsi pe acei blestemaţi de zmei, pentru nesocotita lor îndrăzneală. [...]*

Se învoiră, şi preste câteva zile şi plecă, după ce puse la cale tot ce găsi că e bine să facă, ca să scape cu faţa curată din această întreprindere. [...]

Iară Greuceanu se duse, se duse pe o potecă care-l scoase tocmai la casele zmeilor, aşezate unde-şi înţărcase dracul copiii. Dacă ajunse aici, Greuceanu se dete de trei ori peste cap şi se făcu un porumbel. Vezi că el ascultase năzdrăvăniile ce-l învăţase Faurul-pământului. Făcându-se porumbel, Greuceanu zbură şi se puse pe un pom care era tocmai în faţa caselor.

Atunci, ieşind fata de zmeu cea mare şi, uitându-se, se întoarse repede şi chemă pe mumă-sa şi pe soră-sa cea mică, ca să vină să vază minunea.

Fata cea mică zise:

– Măiculiţă şi surioară, pasărea asta gingaşă nu mi se pare ogurlie pentru casa noastră. Ochii ei nu seamănă a de pasăre, ci mai mult seamănă a fi ochii lui Greuceanu cel de aur. Până acuma ne-a fost şi nouă! D-aici înainte numai Dumnezeu să-şi facă milă de noi şi d-ai noştri.

Pasămite aveau zmeii cunoştinţă de vitejia lui Greuceanu.

Apoi intrară câteştrele zmeoaicele în casă şi se puseră la sfat.

Greuceanu numaidecât se dete iarăşi de trei ori preste cap şi se făcu o muscă şi intră în cămara zmeilor. Acolo se ascunse într-o crăpătură de grindă de la tavanul casei şi ascultă la sfatul lor. După ce luă în cap tot ce auzi, ieşi afară şi se duse pe drumul ce ducea la Codru Verde şi acolo se ascunse subt un pod.

Cum se vede treaba, din cele ce auzise, ştia acum că zmeii se duseseră la vânat în Codru Verde şi aveau să se întoarcă unul de cu seară, altul la miezul nopţii şi tartorul cel mare despre ziuă.

Aşteptând Greuceanu acolo, iată măre, că zmeul cel mai mic se întorcea şi, ajungând calul la marginea podului, unde sforăi o dată şi sări înapoi de şapte paşi. Dară zmeul, mâniindu-se, zise:

– Ah, mânca-o-ar lupii carnea calului! Pe lumea asta nu mi-e frică de nimeni, numai de Greuceanu de Aur; dar şi pe acela c-o lovitură îl voi culca la pământ.

Greuceanu, auzind, ieşi pe pod şi strigă:

– Vino, zmeule viteaz, în săbii să ne tăiem, sau în luptă să ne luptăm.

– Ba în luptă, că e mai dreaptă.

Se apropiară unul de altul şi se luară la trântă.

Aduse zmeul pe Greuceanu şi-l băgă în pământ până în genuchi. Aduse şi Greuceanu pe zmeu şi-l băgă în pământ până în gât şi-i tăie capul. Apoi, după ce aruncă leşul zmeului şi al calului sub pod, se puse să se odihnească.

Când, în puterea nopţii, veni şi fratele cel mare al zmeului, şi calul lui sări de şaptesprezece paşi înapoi. El zise ca şi frate-său, iară Greuceanu îi răspunse şi lui ca şi celui dintâi.

Ieşind de sub pod, se luă la trântă şi cu acest zmeu.

Şi unde mi-aduse, nene, zmeul pe Greuceanu şi-l băgă în pământ până la brâu. Dară Greuceanu, sărind repede, unde mi-aduse şi el pe zmeu o dată, mi-l trânti şi-l băgă în pământ până în gât şi-i tăie capul cu paloşul. Aruncându-i şi mortăciunea acestuia şi a calului său sub pod, se puse iarăşi de se odihni.

Când despre zori, unde venea, măre, venea tat-al zmeilor, ca un tartor, [de] cătrănit ce era, şi când ajunse la capul podului, sări calul lui şaptezeci şi şapte de paşi înapoi. Se necăji zmeul de această întâmplare cât un lucru mare, şi unde răcni:

– Ah, mâncare-ar lupii carnea calului; că pe lumea asta nu mi-e frică de nimenea, doară de Greuceanu de Aur; şi încă şi pe acesta numai să-l iau la ochi cu săgeata şi îl voi culca la pământ.

Atunci, ieşind şi Greuceanu de sub pod, îi zise:

– Deh! zmeule viteaz, vino să ne batem, în săbii să ne tăiem, în suliţi să ne lovim, ori în luptă să ne luptăm.

Sosi zmeul şi se luară la bătaie: în săbii se bătură ce se bătură şi se rupseră săbiile; în suliţi se loviră ce se loviră şi se rupseră suliţile; apoi se luară la luptă: se zguduiau unul pre altul de se cutremura pământul; şi strânse zmeul pe Greuceanu o dată, dară acesta, băgând de seamă ce are de gând zmeul, se umflă şi se încordă în vine şi nu păţi nimic, apoi Greuceanu strânse o dată pe zmeu, tocmai când el nu se aştepta, de-i pârâi oasele.

Aşa luptă nici că s-a mai văzut. Şi se luptară, şi se luptară, până ce ajunse vremea la nămiezi, şi osteniră. Atunci trecu pe dasupra lor un corb carele se legăna prin văzduh şi căuta la lupta lor. Şi văzându-l, zmeul îi zise:

– Corbule, corbule, pasăre cernită, adu-mi tu mie un cioc de apă şi-ţi voi da de mâncare un voinic cu calul lui cu tot.

Zise şi Greuceanu:

– Corbule, corbule, mie să-mi aduci un cioc de apă dulce, căci eu ţi-oi da de mâncare trei leşuri de zmeu şi trei de cal.

Auzind corbul aceste cuvinte, aduse lui Greuceanu un cioc de apă dulce şi îi astâmpără setea; căci însetoşaseră, nevoie mare. Atunci Greuceanu mai prinse la suflet, şi, împuternicindu-se, unde ridică, nene, o dată pe zmeu, şi trântindu-mi-l îl băgă în pământ până în gât şi-i puse piciorul pe cap, ţinându-l aşa. Apoi îi zise:

– Spune-mi, zmeule spurcat, unde ai ascuns tu soarele şi luna, căci azi nu mai ai scăpare din mâna mea.

Se codea zmeul, îngâna verzi şi uscate, dară Greuceanu îi mai zise:

– Spune-mi-vei ori nu, eu tot le voi găsi, şi încă şi capul reteza-ţi-l-voi.

Atunci zmeul, tot mai nădăjduindu-se a scăpa cu viaţă dacă îi va spune, zise:

– În Codru Verde este o culă. Acolo înăuntru sunt închise. Cheia este degetul meu cel mic de la mâna dreaptă.*

Cum auzi Greuceanu unele ca acestea, îi reteză capul, apoi îi tăie degetul şi-l luă la sine.

Dete corbului, după făgăduială, toate stârvurile, şi, ducându-se Greuceanu la cula din Codru Verde, deschise uşa cu degetul zmeului şi găsi acolo soarele şi luna. Luă în mâna dreaptă soarele şi în cea stângă luna, le aruncă pe cer şi se bucură cu bucurie mare.*

Oamenii, când văzură iarăşi soarele şi luna pe cer, se veseliră şi lăudară pe Dumnezeu că a dat atâta tărie lui Greuceanu de a izbândit împotriva împieliţaţilor vrăjmaşi ai omenirii.

Iară el, mulţumit că a scos la bun capăt slujba, o luă la drum, întorcându-se înapoi. [...]

Înaintând el alene, răsturnat în căruţă, trecu pre lângă un diavol şchiop carele ţinea calea drumeţilor ca să le facă neajunsuri. Acestuia îi fu frică să dea piept cu Greuceanu, dară, ca să nu scape nici el neatins de răutatea lui cea drăcească, îi scoase cuiul din capul osiei de dindărăt şi-l aruncă departe în urmă.

Apoi tot el zise Greuceanului:

– Măi, vericule, ţi-ai pierdut cuiul, du-te de ţi-l caută.

Greuceanu sărind din căruţă, îşi uită acolo paloşul, din greşeală. Iară când el îşi căuta cuiul, diavolul îi fură paloşul, apoi, aşezându-se în marginea drumului, se dete de trei ori peste cap şi se schimbă într-o stană de piatră.

Puse Greuceanu cuiul la capul osiei, îl înţepeni bine, se urcă în căruţă, şi pe ici ţi-e drumul! Nu băgă însă de seamă că paloşul îi lipseşte.

Ascultaţi acum şi vă minunaţi, boieri d-voastră, de păţania bietului Greuceanu. Un mangosit de sfetnic d-ai împăratului Roşu se fagăduise diavolului, dacă îl va face să ia el pe fata împăratului. Ba încă şi rodul căsătoriei sale îl închinase acestui necurat. Împieliţatul ştia că Greuceanu, fără paloş, era şi el*

om ca toţi oamenii. Puterea lui în paloş era; fără paloş era necunoscut. Îi fură paloşul şi-l dete becisnicului de sfetnic.*

Acesta se înfăţişă la împăratul şi îi ceru fata, zicând că el este cel cu izbânda cea mare.

Împăratul îl crezu, văzându-i şi paloşul, şi începuseră a pune la cale cele spre cununie.

Pe când se pregătea la curte, pentru nuntirea fiicei împăratului cu voinicul cel mincinos ce zicea că a scos soarele şi luna de la zmei, vine şi fratele Greuceanului cu vestea că Greuceanu are să sosească în curând.

Sfetnicul cel palavatic, cum auzi de una ca aceasta, merse la împăratul şi zise că acela este un amăgitor şi trebuie pus la închisoare. [...]*

Nu trecu mult şi iată că soseşte şi Greuceanu şi, înfăţişându-se la împăratul, acesta nu ştia între care să aleagă.

Credea că acesta să fie Greuceanu, dară nu-şi putea da seama de cum paloşul lui Greuceanu se află în mâna sfetnicului. [...]

– Împărate prealuminate, zise el, toată lumea ştie că eşti om drept. Te rog să-mi faci şi mie dreptate. Mult ai aşteptat, mai aşteaptă, rogu-te încă puţin şi vei vedea cu ochii adevărului.

Priimi împăratul a mai aştepta până ce să se întoarcă Greuceanu. Acesta se puse iarăşi în căruţa lui cu cai cu tot de fier şi într-un suflet merse, până ce ajunse la stana de piatră, acolo unde Necuratul îi scosese cuiul de la căruţă.

– Fiinţă netrebnică şi păgubitoare omenirii, zise el, dă-mi paloşul ce mi-ai furat, căci de unde nu, praful nu se alege de tine.

Piatra nici că se clinti din loc măcar.

Atunci Greuceanu se dete de trei ori peste cap, se făcu buzdugan cu totul şi cu totul de oţel, şi unde începu, nene, a lovi în stană de se cutremura pământul. De câte ori da, de atâtea ori cădea câte o zburătură din piatră. Şi lovi ce lovi până ce îi sfărâmă vârful. Apoi deodată începu stana de piatră a tremura şi a cere iertăciune. Iară buzduganul, de ce da, d-aia îşi înteţea loviturile, şi dete, şi dete, până o făcu pulbere. Când nu mai fu în picioare nimic din stana de piatră, cătă prin pulberea ce mai rămăsese, şi-şi găsi Greuceanu paloşul ce-i furase Satana.

Îl luă şi, fără nici o clipă de odihnă, veni şi se înfăţişă iarăşi la împăratul.

– Sunt gata, mărite împărate, zise el, s-arăt oricui ce poate osul lui Greuceanu. Să vină acel sfetnic neruşinat care a voit să te amăgească, spre a ne înţelege la cuvinte.

Împăratul îl chemă.

Acesta, dacă veni şi văzu pe Greuceanu cu sprinceana încruntată, începu să tremure şi-şi ceru iertăciune, spunând cum căzuse în mâinile lui paloşul lui Greuceanu.

După rugăciunea lui Greuceanu, dobândi iertare şi de la împăratul, dar acesta îi porunci să piară din împărăţia lui. Apoi scoase pe fratele Greuceanului de la închisoare şi se făcu o nuntă d-alea împărăteştile, şi se încinse nişte veselii care ţinură trei săptămâni...

Şi eu încălecai p-o şea, şi vă povestii d-voastră aşa.

(Greuceanu, basm cules de Petre Ispirescu)

*a se potrică*li - *a se prăpădi, a se distruge*
gadină – (pop.) animal sălabtic; jivină, dihanie
hrăpi – (înv. şi pop.) a fura
culă – (înv.) 1. turn circular; cupolă, boltă. ♦ turn boltit în palatul domnesc, în care se păstra vistieria p. ext. vistierie, tezaur. 2. (înv.) Beci boltit; subterană. 3. (înv.) Conac boieresc, casă (fortificată) proprietarului unei moşii.
stârv – cadavru (de animal); leş
mangosit – (reg. şi fam.) nătărău, tont
becisnic – mârşav, ticălos
palavatic – nemernic, ticălos

1. Construieşte câte un enunţ cu fiecare expresie identificată în text:

- **„a da de ştire"**

_____

- **„a o scoate la capăt"**

_____

- **„a da din colţ în colţ"**

_____

- **„a se ţine de cuvânt"**

_____

- **„a-şi lua inima-n dinţi"**

_____

- **„a-şi încerca norocul"**

_____

2. Scrie câte un sinonim pentru sensul din text al cuvintelor:

a nădăjdui _____
odihnă _____
a poposi _____
legământ _____
a săvârşi _____
vrăjmaşi _____

3. Explică sensul expresiei *„nu toate muștele fac miere”*.

4. Corectează greșeala din ultima frază a fragmentului *„Și eu încălecai pe-o șea, și vă povestii d-voastră așa”*.

5. Construiește enunțuri cu antonimele cuvintelor:

- „mâhnit”
- „dreptate”
- „izbândă”

6. Notează, din text:

Personaje care întruchipează binele	Personaje care întruchipează răul

7. **Răspunde la următoarele întrebări care fac referire la textul citat:**

a) Cine furase soarele și luna? _____

b) Ce răsplată oferea împăratul voinicului care ar fi reușit să le aducă înapoi? _____

c) Cum era pedepsit cel care nu reușea să ducă sarcina la bun sfârșit? _____

d) Cum se numește viteazul care voia să-și încerce norocul? _____

e) Cum reușește să ia înapoi soarele și luna? _____

f) Cine îl păcălește pe erou pe drumul de întoarcere? _____

8. **Identifică în basm:**

ființe cu însușiri supranaturale: _____

păsări sau animale cu însușiri supranaturale: _____

obiecte fermecate: _____

9. Completează tabelele de mai jos cu exemple din text, în funcție de cerință.

Repere temporale

Cerință		Exemplu din text
Când se petrec întâmplările?		
După ce discută cu împăratul, peste cât timp pleacă Greuceanu în călătorie?		
Când vin zmeii de la vânătoare?	Zmeul cel mic	
	Fratele cel mare	
	Tat-al zmeilor	
Cât a ținut veselia la palat?		

Repere spațiale

Cerință	Exemplu din text
Unde se aflau casele zmeilor?	
Odată ce se face muscă, unde se pitește eroul?	
Unde îi așteaptă Greuceanu pe zmei?	
Unde plecaseră zmeii la vânătoare?	
Unde se află închiși cei doi aștri?	

10. Realizează o listă a personajelor și scrie ce tip de personaj este fiecare?

Personaje	Tipul personajului
Greuceanu	personaj principal pozitiv/ eroul
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Literatură

11. **Completează tabelul următor cu trăsăturile eroului basmului, ce reies din fragmentele selectate.**

Fragmente	Trăsături
Pe vremea aceea, se afla un viteaz pe nume Greuceanu	
Era și meșter la cuvânt Greuceanu nostru	
Și eu (...) cuget a mă duce întru căutarea acestor tâlhari	
Vezi că el ascultase (...) ce-l învățase Faurul- pământului	
Dete corbului, după făgăduială, toate stârvurile	
Sfeșnicul care îi luase locul lui Greuceanu scapă de moarte la rugăminţile eroului către împărat	

12. **Recitește fragmentul în care este prezentată lupta dintre Greuceanu și „tat-al zmeilor". Notează:**

a) câte tipuri de arme folosesc? _____

b) sintagme care evidențiază puterea nemaivăzută a lui Greuceanu.

_____

_____

_____

13. **Cum reușește Greuceanu să îl răpună pe „tat-al zmeilor"?**

_____

_____

_____

_____

_____

14. Realizează corespondența între cele două coloane:

A	B
1. formula inițială	formulă prin care este semnalată ieșirea din lumea ficțiunii
2. formula mediană	formulă prin care se anunță intrarea în lumea ficțiunii
3. formula finală	formulă prin care este semnalată continuarea acțiunii

15. Notează, pentru fiecare tip de formulă, exemple din text:

1. _____
2. _____
_____
3. _____

16. Subliniază pasajele care arată o relație strânsă între povestitor și cititor.

- *„și când la treabă, hâț în sus, hâț în jos, da din colț în colț și nu știa de unde s-o înceapă și unde s-o sfârșească, vezi că nu toate muștele fac miere"*
- *„Greuceanu îi mângâie cu niște vorbe așa de dulci, încât le mai veni nițică inimă, că era și meșter la cuvânt Greuceanu nostru"*
- *„Vezi că el ascultase năzdrăvăniile ce-l învățase Faurul-pământului"*
- *„Pasămite aveu zmeii cunoștință de vitejia lui Greuceanu"*
- *„Așteptând Greuceanu acolo, iată măre, că zmeul cel mai mic se întorcea"*
- *„Și unde mi-aduse, nene, zmeul pe Greuceanu..."*
- *„ascultați acum și vă minunați, boieri d-voastră, de pățania bietului Greuceanu"*

17. Identifică alte două motive specifice basmului și completează cele două coloane:

Motive specifice basmului	Exemple
1. Cifra magică 3	*–se dă de trei ori peste cap, se luptă cu trei zmei, își schimbă înfățișarea de trei ori*
2. _____	_____
	_____
	_____
3. _____	_____
	_____
	_____

18. Completează tabelul următor:

Situație specifică basmului	Exemple din text
Dispariția/ furtul unui obiect/ unei persoane	*niște zmei furaseră soarele și luna de pe cer*
Plecarea	*iară Greuceanu se duse, se duse pe o potecă care-l scoase tocmai la casele zmeilor*
Trecerea pe un alt tărâm	
Lupta	
Victoria	
Întoarcerea acasă	
Încercarea grea	
Recunoașterea meritelor eroului	
Finalul fericit	

19. Ce probe are de trecut Greuceanu? Completează lista de mai jos, așa cum reiese din fragmentul citat.

– trebuie să-l convingă pe împărat că este persoana potrivită pentru a aduce soarele și luna înapoi

20. Povestește, pe scurt, pățania lui Greuceanu cu Necuratul.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

21. Trece în vorbire indirectă următorul fragment din text:

Vorbire directă	Vorbire indirectă
Și văzându-l, zmeul îi zise: *– Corbule, corbule, pasăre cernită, adu-mi tu mie un cioc de apă și-ți voi da de mâncare un voinic cu calul lui cu tot.* *Zise și Greuceanu:* *– Corbule, corbule, mie să-mi aduci un cioc de apă dulce, căci eu ți-oi da de mâncare trei leșuri de zmeu și trei de cal.*	_____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____

22. Completează următoarea schemă:

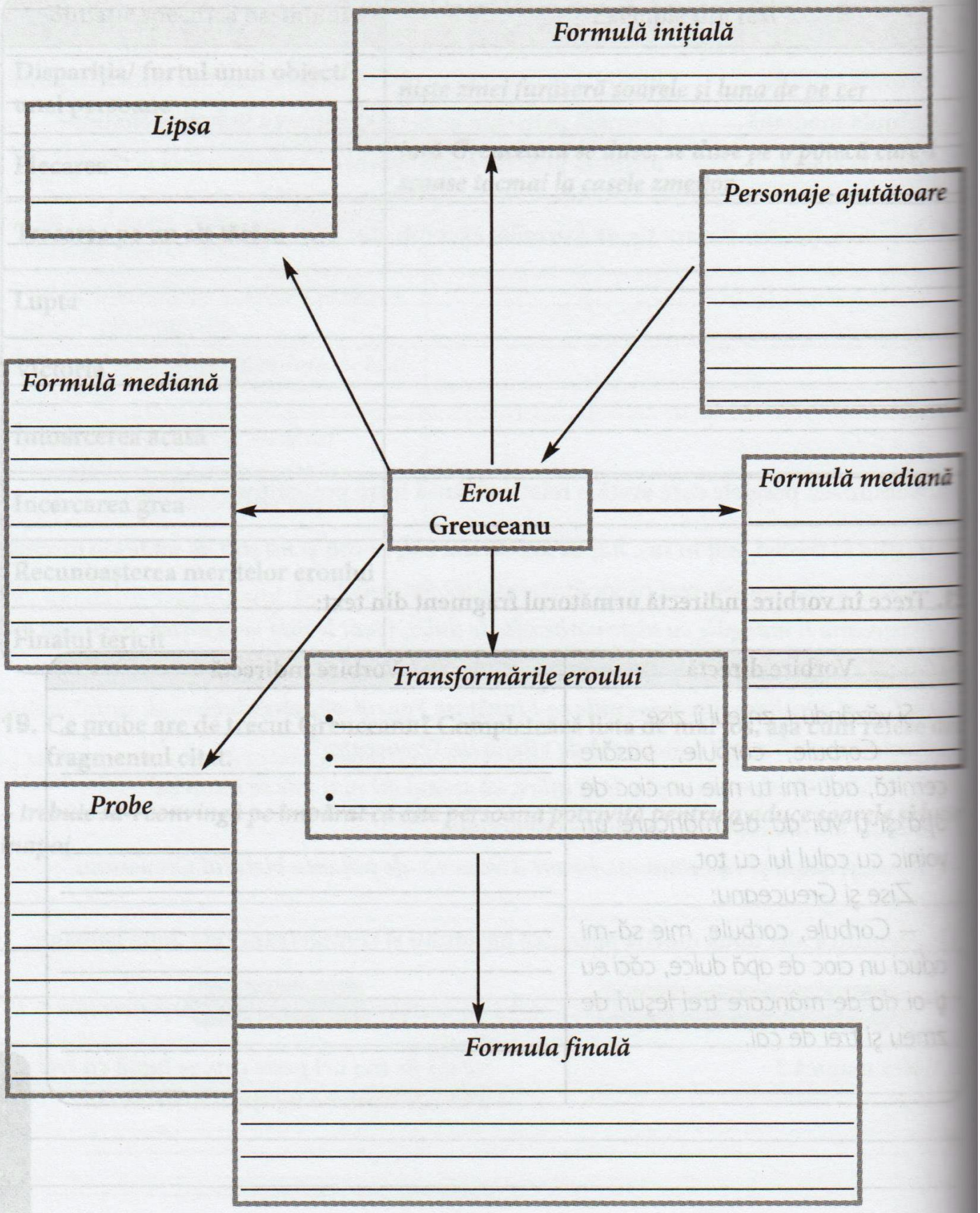

II. Citește textul și răspunde cerințelor formulate:

A fost odată ca niciodată etc.

Era odată un împărat puternic şi mare şi avea pe lângă palaturile sale o grădină frumoasă, bogată de flori şi meşteşugită nevoie mare! Aşa grădină nu se mai văzuse până atunci, p-acolo. În fundul grădinei avea şi un măr care făcea mere de aur şi, de când îl avea el, nu putuse să mănânce din pom mere coapte, căci, după ce le vedea înflorind, crescând şi pârguindu-se, venea oarecine noaptea şi le fura, tocmai când erau să se coacă. Toţi paznicii din toată împărăţia şi cei mai aleşi ostaşi, pe care îi pusese împăratul să pândească, n-au putut să prinză pe hoţ. [...]

– Fugi d-aci, nesocotitule, zise împăratul. Fraţii tăi cei mai mari, atâţi şi atâţi oameni voinici şi deprinşi cu nevoile n-au putut face nimic, şi tocmai tu, un mucos ca tine, o să izbutească? Ni-auzi tu ce prăpăstii spun fraţii tăi? Aici trebuie să fie ceva vrăji. [...]*

– Pentru mine n-are să fie aşa mare ruşine, zise el; fiindcă nu numai că sunt mai mic, dară nici nu mă leg ca să prinz pe tâlhari, ci numai o cercare să fac.

Cum veni seara, se duse, îşi luă cărţi de cetit, două ţepuşe, arcul şi tolba cu săgeţile. Îşi ales un loc de pândă într-un colţ pe lângă pom, bătu ţepuşele în pământ şi se puse între ele, aşa cum să-i vină unul dinainte şi altul la spate ca, daca îi va veni somn şi ar moţăi, să se lovească cu barba în cel de dinaintea lui şi daca ar da capul pe spate, să se lovească cu ceafa în cel de dinapoi.

Astfel pândi până când, într-una din nopţi, cam după miezul nopţii, simţi că-l atinge încetişor boarea ziorilor care îl îmbăta cu mirosul său cel plăcut, o pirotealăă moleşitoare se alegă de ochii lui; dară loviturile ce suferi vrând să moţăiască îl deşteptară, şi rămase priveghind până când, pe la revărsat de ziori, un uşor fâşâit se auzi prin grădină. Atunci, cu ochii ţintă la pom, luă arcul şi sta gata; fâşâitul se auzi mai tare şi un oarecine se apropie de pom şi se apucă de ramurile lui; atunci el dete o săgeată, dete două şi, când dete cu a treia, un geamăt ieşi de lângă pom şi apoi o tăcere de moarte se făcu; iară el, cum se lumină puţin, culese câteva mere din pom, le puse pe o tipsie de aur şi le duse la tatăl său.*

Niciodată n-a simţit împăratul mai mare bucurie decât când a văzut la masa sa merele de aur din care nu gustase niciodată.

– Acum, zise Prâslea, să căutăm şi pe hoţ.

Dară împăratul, mulţumit că pipăise merele cele aurite, nu mai voia să ştie de hoţi. Fiul său însă nu se lăsa cu una cu două, ci, arătând împăratului dâra de sânge ce lăsase pe pământ rana ce făcuse hoţului, îi spuse că se duse să-l caute şi să-l aducă împăratului chiar din gaură de şarpe. Şi chiar de a doua zi vorbi cu fraţii lui ca să meargă împreună pe urma hoţului şi să-l prinză.

Fraţii săi prinseră pizmă pe el pentru că fusese mai vrednic decât dânşii şi căutau prilej ca să-l piarză; de aceea şi voiră bucuros să meargă. Ei se pregătiră şi porniră.

Se luară, deci, după dâra sângelui şi merse, merse, până ce ieşiră la pustietate, de acolo mai merse oleacă până ce dete de o prăpastie, unde se şi pierdu dâra. Ocoliră împregiurul prăpastiei şi văzură că dâra de sânge nu mai înainta. Atunci pricepură ei că în prăpastia aceea trebuie să locuiască furul merelor.*

Dară cum să se lase înăuntru? Porunciră numaidecât vârteje şi funii groase, şi îndată se şi gătiră. [...]

– Acum e rândul meu să mă las în prăpastie, zise Prâslea, văzând că fraţii cei mari se codesc; când voi mişca frânghia, voi mai mult să mă lăsaţi în jos; şi după ce veţi vedea că frânghia nu se mai duce la vale, să puneţi paznici, să păzească şi, când va vedea că frânghia se mişcă de loveşte marginile groapei, să o trageţi afară.

Se lăsă şi cel mai mic din fraţi şi, de ce mişca frânghia d-aia îl lăsa mai jos, şi-l lăsară, şi-l lăsară, până ce văzură că frânghia nu mai sta întinsă, cum este când are ceva atârnat de capătul ei.

Atunci fraţii ţinură sfat şi ziseră:

– Să aşteptăm până ce vom vedea dacă face vreo izbândă, şi atunci ori bine ori rău de va face, să-l pierdem, ca să ne curăţim de unul ca dânsul care ne face de ruşine.

Prâslea ajunse pe tărâmul cellalt, se uită cu sfială în toate părţile, şi cu mare mirare văzu toate lucrurile schimbate; pământul, florile, copacii, lighioni altfel făptuite erau p-acolo. Deocamdată îi cam fu frică, dară, îmbărbătându-se, apucă pe un drum şi merse până dete de nişte palaturi cu totul şi cu totul de aramă.

Nevăzând nici pui de om pe care să-l întrebe câte ceva, intră în palat, ca să vază cine locuia acolo. În pragul uşei îl întâmpină o fată frumuşică, care zise:

– Mulţumesc lui Dumnezeu că ajunsei să mai văz om de pe tărâmul nostru. Cum ai ajuns aice, frate, îl întrebă ea; aici este moşia a trei fraţi zmei, care ne-a răpit de la părinţii noştri, şi suntem trei surori şi fete de împărat de pe tărâmul de unde eşti tu. [...]

Ea îi spuse apoi că fiecare din zmei şi-a ales câte una din ele şi le tot sileşte să-i ia de bărbaţi, iară ele se tot împotrivesc cu fel de fel de vorbe, cerându-le câte în lună şi în soare, şi ei se fac luntre şi punte de le împlinesc toate voile.

– Ei sunt în adevăr voinici, adăogă ea, însă cu vrerea lui Dumnezeu poate îi vei birui. Dară până una alta ascunde-te, vai de mine! undeva, să nu dea zmeul peste tine în casa lui, că e năbădăios şi se face leu-paraleu. Acum e timpul când are să vină la prânz, şi are obicei de aruncă buzduganul cale de un conac şi loveşte în uşă, în masă şi se pune în cui.

N-apucă să isprăvească vorba, şi se auzi ceva că şuieră, că loveşte în uşă, în masă, şi buzduganul se arătă şi se aşeză în cui. Dară Prâslea luă buzduganul, îl azvârli înapoi mai departe decât îl azvârlise zmeul; şi, când era prin dreptul lui, îl atinse pe umere.

Zmeul, speriat, stătu în loc, se uită după buzdugan, se duse de-l luă şi se întoarse acasă. Când era la poartă, începu să strige:

– Hâm! hâm! aici miroase a carne de om de pe tărâmul cellalt; şi, văzând pe fiul de împărat ce-i ieşise înainte, îi zise: Ce vânt te-a adus pe aici, omule, ca să-ţi rămâie oasele pe alt tărâm?

– Am venit ca să prinz pe furii merelor de aur ale tatălui meu.

– Noi suntem, îi zise zmeul; cum vrei să ne batem? În buzdugane să ne lovim, în săbii să ne tăiem, ori în luptă să ne luptăm?

– Ba în luptă, că e mai dreaptă, răspunse Prâslea.

Atunci se apucară la trântă, şi se luptară şi se luptară, până când zmeul băgă pe Prâslea în pământ până la glezne; iar Prâslea se opinti o dată, aduse pe zmeu şi, trântindu-l, îl băgă în pământ până în genunchi şi-i şi tăie capul.

Fata, cu ochii plini de lacrămi, îi mulţumi că a scăpat-o de zmeu, şi-l rugă să-i fie milă şi de surorile ei.

După ce se odihni vreo două zile, porni, după povaţa fetei, la soră-sa cea mijlocie care avea palaturile de argint.

Acolo, ca şi la cea mare, fu priimit cu bucurie; fata îl rugă să se ascunză; iar el nu voi; ci, când veni buzduganul să se aşeze în cui, pe care îl aruncase zmeul ei cale de două conace, el îl aruncă

mult mai îndărăt, izbind şi pe zmeu în cap; iară zmeul veni turburat, se luptă cu Prâslea ca şi frate-său cel mare, şi rămase şi el mort.

Fata, după ce îi mulţumi, îl povăţui cum să facă ca să scape din robie şi pe sora lor cea mai mică.

– Deşi e mai puternic, zise fata, decât fraţii lui pe care i-ai omorât, dar cu ajutorul lui Dumnezeu şi mai ales că e şi cam bolnav din lovitura ce i-ai dat cu săgeata când a vrut să fure merele, nădăjduiesc că-i vei veni de hac.

O săptămână întreagă se desfătară împreună cu amândouă fetele, şi Prâslea odihnindu-se de ostenelile ce încercase, porni şi către zmeul de al treilea.

Văzând palaturile de aur în care locuia zmeul cel mic, rămase cam pe gânduri, dară, luându-şi inima în dinţi, intră înăuntru.

Cum îl văzu, fata îl rugă ca pe Dumnezeu să o scape de zmeu, care, zicea ea, e otărât ca, îndată ce se va face sănătos bine, să o silească oricum să se însoţească cu dânsul.

Abia isprăvise vorba şi buzduganul, izbind în uşă şi în masă, se puse în cui. Prâslea întrebă ce putere are zmeul şi îi spuse că aruncă buzduganul cale de trei conace; atunci el aruncă şi mai departe, lovindu-l în piept.

Zmeul, turbat de mânie, se întoarse numaidecât acasă.

– Cine este acela care-a cutezat să calce hotarele mele şi să intre în casa mea?

– Eu sunt, zise Prâslea.

– Dacă eşti tu, îi răspunse zmeul, am să te pedepsesc amar pentru nesocotinţa ta. Cum ai vrut, venit-ai; dară nu te vei mai duce cum vei voi.

– Cu ajutorul lui Dumnezeu, îi răspunse Prâslea, am eu ac şi de cojocul tău.

Atunci se învoiră să se ia la luptă dreaptă,

şi se luptară
şi se luptară,
zi de vară
până seara;

iară când fu pe la nămiez, se făcură amândoi două focuri şi aşa se băteau; un corb însă le tot da ocol, croncănind.

Văzându-l, zmeul îi zise:

– Corbule, corbule! ia seu* în unghiile tale şi pune peste mine, că-ţi voi da stârvul* ăsta ţie.

– Corbule, corbule! îi zise şi Prâslea, dacă vei pune peste mine seu, eu îţi voi da trei stârvuri.

– Unde dă Dumnezeu să cază o asemenea tiflă peste mine! Mi-aş sătura sălaşul întreg.

– Adevăr grăieşte gura mea, îi răspunse Prâslea.

Corbul, fără a mai întârzia, aduse în unghiile sale seu, puse peste viteazul Prâslea, şi prinse mai multă putere.

Către seară zise zmeul către fata de împărat, care privea la dânşii cum se luptau, după ce se făcuseră iară oameni:

– Frumuşica mea, dă-mi niţică apă să mă răcoresc, şi-ţi făgăduiesc să ne cununăm chiar mâine.

– Frumuşica mea, îi zise şi Prâslea, dă-mi mie apă, şi-ţi făgăduiesc să te duc pe tărâmul nostru şi acolo să ne cununăm.

– Să-ţi auză Dumnezeu vorba, voinice, şi să-ţi împlinească gândul! îi răspunse ea.

Fata de împărat dete apă lui Prâslea de bău şi prinse mai multă putere; atunci strânse pe zmeu în braţe, îl ridică în sus şi, când îl lăsă jos, îl băgă până în genunchi în pământ; se opinti

şi zmeul, ridică şi el în sus pe Prâslea şi, lăsându-l jos, îl băgă până în brâu; puindu-şi toate puterile, Prâslea mai strânse o dată pe zmeu de-i pârâi oasele şi, aducându-l, îl trânti aşa de grozav, de îl băgă până în gât în pământ şi-i şi tăie capul; iară fetele, de bucurie, se adunară împregiurul lui, îl luau în braţe, îl sărutau şi îi ziseră:

– De azi înainte frate să ne fii.

(Prâslea cel voinic şi merele de aur, basm cules de Petre Ispirescu)

a spune (sau a vorbi) prăpăstii - a) a spune lucruri care înspăimântă; b) s spune lucruri lipsite de raţiune, prosti, bazaconii
pirotealâ – moţăială, somnolenţă
fur - (înv.) hoţ, tâlhar
seu – grăsime animală
stârv – cadavru animal; leş

1. Identifică cele două greşeli din al doilea alineat al textului şi scrie variantele corecte.

_____

_____

2. Notează varianta literară pentru cuvintele următoare:

cetit _____ **dară** _____

prinz _____ **ziorilor** _____

să moţăiască _____ **dete** _____

3. Identifică în text:

o comparaţie _____

o enumeraţie _____

o repetiţie _____

4. Ce rol are formula iniţială?

_____

_____

_____

_____

_____

_____

5. Răspunde la următoarele întrebări care fac referire la textul citat:

a) Care era supărarea împăratului? _____

b) Cine reușește să-i aducă împăratului ce-și dorea de mult timp? _____

c) Reușește eroul să-l prindă pe hoț? _____

d) Cine îl însoțește pe erou în căutarea hoțului? _____

e) Cum se face legătura între cele două lumi? _____

f) Cu câți zmei se luptă voinicul? _____

6. De ce se îndoiește împăratul de reușita lui Prâslea?

_____

7. Transcrie fragmentul în care este descris „tărâmul celălalt".

_____

8. **Notează obiectele pe care le ia Prâslea cu el pentru a păzi mărul și scrie, în dreptul fiecăruia, utilitatea:**

Obiecte	
1. _____	_____
	_____
2. _____	_____
	_____
3. _____	_____
	_____

9. **Recitește pasajul în care Prâslea se luptă cu zmeii. Transcrie sintagmele care descriu puterile miraculoase ale eroului.**

_____

_____

_____

_____

_____

10. **Completează tabelul următor cu trăsăturile lui Prâslea, ce reies din fragmentele selectate.**

Fragmente	Trăsături
– Pentru mine n-are să fie așa mare rușine, zise el; fiindcă nu numai că sunt mai mic, dară nici nu mă leg ca să prinz pe tâlhari, ci numai o cercare să fac.	
Cum veni seara, se duse, își luă cărți de cetit, două țepușe, arcul și tolba cu săgețile.	
Acum, zise Prâslea, să căutăm și pe hoț (...) nu se lăsa cu una cu două	
Prâslea ajunse pe tărâmul cellalat, se uită cu sfială în toate părțile	
Deocamdată îi cam fu frică, dară, îmbărbătându-se...	
Dară Prâslea luă buzduganul, îl azvârli înapoi mai departe decât îl azvârlise zmeul	
Fata îl rugă să se ascunză, dar el nu voi	

11. **Realizează, în maximum 10 rânduri, portretul lui Prâslea, așa cum reiese din fragmentul dat.**

12. **Cum au ajuns fetele de împărat în palatele zmeilor?**

13. **Ce tipuri de personaje sunt:**

a) Prâslea ⇨ _____

b) frații lui Prâslea ⇨ _____

c) zmeii ⇨ _____

d) corbul ⇨ _____

e) fata cea mică de împărat ⇨ _____

14. Citeşte finalul basmului *Prâslea cel voinic şi merele de aur* şi scrie mai jos cum se finalizează întâmplările.

15. Completează tabelul cu exemple din text:

Motive specifice basmului	Exemple din text
Motivul mezinului	
Cifra magică 3	
Motivul probelor	
Motivul vicleşugului	
Motivul obiectelor magice	

16. Recitește cele două basme și completează tabelul de mai jos cu motive/ situații specifice basmului, oferind exemple din fragmentele citate.

Situații/ motive specifice	*Greuceanu*	*Prâslea cel voinic și merele de aur*
Formulă inițială	*A fost odată ca niciodată etc. A fost un împărat și se numea împăratul Roșu*	*A fost odată ca niciodată etc. Era odată un împărat puternic și mare...*
Dispariția/ furtul unui obiect/ unei persoane/ lipsa		*Cineva fura merele.*
Eroul		
Plecarea în călătorie		
Formulă mediană		
Probe		
Obiecte magice		
Cifra magică 3		*Trei fete de împărat* *Trei zmei*
Personaje ajutătoare		

III. Citește textul și răspunde cerințelor formulate:

Cică erau odată o babă şi un moşneag: moşneagul de-o sută de ani, şi baba de nouăzeci; şi amândo bătrânii aceştia erau albi ca iarna şi posomorâţi ca vremea cea rea din pricină că nu aveau copii. Şi Doamne! tare mai erau doriţi să aibă măcar unul, căci, cât era ziulica şi noaptea de mare, şedeau singurei ca cucul şi le ţiuiau urechile, de urât ce le era. Şi apoi, pe lângă toate aceste, nici vreo scofală mare nu era de dânşii: un bordei ca vai de el, nişte ţoale rupte, aşternute pe laiţe, şi atâta era tot. Ba de la o vreme încoace, urâtul îi mânca şi mai tare, căci ţipenie de om nu le deschidea uşa; parcă erau bolnavi de ciumă, sărmanii!*

În una din zile, baba oftă din greu şi zise moşneagului:

— Doamne, moşnege, Doamne! De când suntem noi, încă nu ne-a zis nime tată şi mamă! Oare nu-i păcat de Dumnezeu că mai trăim noi pe lumea asta? Căci la casa fără de copii nu cred că mai este vrun Doamne-ajută!

— Apoi dă, măi babă, ce putem noi face înaintea lui Dumnezeu?

— Aşa este, moşnege, văd bine; dar, până la una, la alta, ştii ce-am gândit eu astă-noapte?

— Ştiu, măi babă, dacă mi-i spune.

— Ia, mâine dimineaţă, cum s-a miji de ziuă, să te scoli şi să apuci încotro-i vedea cu ochii; şi ce ţi-a ieşi înainte întâi şi-ntâi, dar a fi om, da' şarpe, da', în sfârşit, orice altă jivină a fi, pune-o în traistă şi o adă acasă; vom creşte-o şi noi cum vom putea, şi acela să fie copilul nostru.

Moşneagul, sătul şi el de-atâta singurătate şi dorit să aibă copii, se scoală a doua zi dis-dimineaţă, îşi ia traista în băţ şi face cum i-a zis baba... Porneşte el şi se duce tot înainte pe nişte ponoare, până ce dă peste un bulhac*. Şi numai iaca că vede în bulhac o scroafă cu doisprezece purcei, care şedeau tologiţi* în glod şi se păleau la soare. Scroafa, cum vede pe moşneag că vine asupra ei, îndată începe a grohăi, o rupe la fugă, şi purceii după dânsa. Numai unul, care era mai ogârjit*, mai răpănos* şi mai răpciugos*, neputând ieşi din glod, rămase pe loc.*

Moşneagul degrabă îl prinde, îl bagă în traistă, aşa plin de glod şi de alte podoabe cum era, şi porneşte cu dânsul spre casă.

— Slavă ţie, Doamne! zise moşneagul, că pot să duc babei mele o mângâiere! Mai ştiu eu? Poate ori Dumnezeu, ori dracul i-a dat în gând ieri noapte de una ca asta. [...]

Purcelul toată ziua muşluia prin casă, după obiceiul său, iară noaptea, la culcare, lepăda pielea cea de porc şi rămânea un fecior de împărat foarte frumos! Şi n-a trecut mult, şi nevasta lui s-a deprins cu dânsul, de nu-i mai era acum aşa de urât ca dintâi.*

La vro săptămână, două, tânăra împărătească, cuprinsă de dor, s-a dus să-şi mai vadă părinţii; iară pe bărbat l-a lăsat acasă, căci nu-i da mâna să iasă cu dânsul. Părinţii, cum au văzut-o, s-au bucurat cu bucurie mare, şi, întrebând-o despre gospodărie şi bărbat, ea a spus tot ce ştia. Atunci împăratul a început s-o sfătuiască, zicând:

— Draga tatei! Să nu cumva să te împingă păcatul să-i faci vrun neajuns, ca să nu păţeşti vreo nenorocire! Căci, după cum văd eu, omul acesta, sau ce-a fi el, are mare putere. Şi trebuie să fie ceva neînţeles de mintea noastră, de vreme ce a făcut lucruri peste puterea omenească!

După aceasta au ieşit amândouă împărătesele în grădină ca să se plimbe. Şi aici, mama sfătui pe fată cu totul de alt fel:

— Draga mamei, ce fel de viaţă ai să mai duci tu dacă nu poţi ieşi în lume cu bărbatul tău? Eu te sfătuiesc aşa: să potriveşti totdeauna să fie foc zdravăn în sobă şi, când a adormi bărbatu-tău, ia pielea cea de porc şi s-o dai în foc, ca să ardă, şi atunci ai să te mântui de dânsa!

— Că bine zici, mamă! iaca, mie nu mi-a venit în cap de una ca asta.

Şi cum s-a întors împărăteasa cea tânără seara acasă, a şi poruncit să-i facă un foc bun în sobă. Şi când dormea bărbatu-său mai bine, ea a luat pielea cea de porc, de unde o punea el, şi a pus-o pe foc! Atunci perii de pe dânsa au început a pârâi şi pielea a sfârâi, prefăcându-se în cioric* şi apoi în scrum; şi a făcut în casă o duhoare aşa de grozavă, încât bărbatul pe loc s-a trezit înspăimântat, a sărit drept în picioare şi s-a uitat cu jale în sobă. Şi când a văzut această mare nenorocire, a lăcrimat, zicând:

— Alei! femeie nepricepută! Ce-ai făcut? De te-a învăţat cineva, rău ţi-a priit, iară de-ai făcut-o din capul tău, rău cap ai avut!

Atunci ea deodată s-a văzut încinsă peste mijloc cu un cerc zdravăn de fier. Iară bărbatu-său a zis:

— Când voi pune eu mâna mea cea dreaptă pe mijlocul tău, atunci să plesnească cercul acesta, numai atunci să se nască pruncul din tine, pentru că ai ascultat de sfaturile altora, de ai nenorocit sfătuitorii ieste de bătrâni, m-ai nenorocit şi pe mine şi pe tine deodată! Şi dacă vei avea cândva nevoie de mine, atunci să ştii că mă cheamă Făt-Frumos şi să mă cauţi la Mănăstirea-de-Tămâie.

[...]

Ea, văzându-se acum aşa de nenorocită şi oropsită, ce să facă şi încotro s-apuce? Să se ducă la părinţi? Se temea de asprimea tată-său şi de şugubaţa* defăimare a oamenilor! Să rămână pe loc? Nu avea cele trebuitoare şi-i era lehamete* de mustrările socrilor. În sfârşit, s-a hotărât a se duce în toată lumea, să-şi caute bărbatul. Şi hotărându-se astfel, a zis Doamne-ajută! şi a pornit încotro a văzut cu ochii. Şi a mers ea, a mers tot înainte, prin pustiuri, un an de zile, până a ajuns într-un loc sălbatic şi cu totul necunoscut. [...]

Şi fiind însărcinată pe al treilea an, cu mare greutate a putut să ajungă până la Sfânta Duminică. Şi Sfânta Duminică a primit-o cu aceeaşi rânduială şi tot aşa de bine ca şi surorile sale. Şi făcându-i-se milă de această nenorocită şi zdruncinată fiinţă, a strigat şi Sfânta Duminică o dată din răsputeri şi îndată s-au adunat toate vietăţile: cele din ape, cele de pe uscat şi cele zburătoare. Şi atunci ea le-a întebat cu tot dinadinsul, dacă ştie vreuna din ele în care parte a lumii se află Mănăstirea-de-Tămâie. Şi toate au răspuns cu dintr-o singură gură, că nu li s-a întâmplat să audă măcar vorbindu-se despre aceasta. [...] Şi atunci, numai iaca un ciocârlan* şchiop se vede venind, cât ce putea; şi, şovâlc*, şovâlc, şovâlc! se târâşeşte înaintea Sfintei Duminici. Atunci ea îl întreabă şi pe acesta:

— Tu, ciocârlane, nu cumva ştii unde se află Mănăstirea-de-Tămâie?

— Da' cum să nu ştiu, stăpână? Că doar pe-acolo m-a purtat dorul, de mi-am frânt piciorul.

— Dacă-i aşa, apoi acum îndată ia pe această femeie, du-o numaidecât acolo, cum îi ştii tu, povăţuieşte-o cum a fi mai bine.

Atunci ciocârlanul, oftând, a răspuns cu smerenie:

— Mă supun cu toată inima la slujba măriei-voastre, stăpână, deşi este foarte cu anevoie de mers până acolo.

Apoi Sfânta Duminică a dat şi ea drumeţei un corn de prescură şi un păhăruţ de vin, ca să-i fie pentru hrană până la Mănăstirea-de-Tămâie; şi i-a mai dat o tipsie* mare de aur şi o cloşcă tot de

aur, bătută cu pietre scumpe, şi cu puii tot de aur, ca să-i prindă bine la nevoie; şi apoi a dat-o pe seama ciocârlanului, care îndată a şi pornit, şovâlcâind.

Şi când ciocârlanul pe jos, când drumeaţa pe sus, când ea pe jos, când el pe sus. Şi când biata drumeaţă nu mai putea nici pe sus, nici pe jos, atunci îndată ciocârlanul o lua pe aripioarele sale şi o ducea. Şi tot aşa mergând ei încă un an de zile, cu mare greutate şi zdruncen, au trecut peste nenumărate ţări şi mări, şi prin codri şi pustietăţi aşa de îngrozitoare, în care fojgăiau balauri, aspide* veninoase, vasiliscul* cel cu ochi fermecători, vidre câte cu douăzeci şi patru de capete şi altă mulţime nenumărată de gângănii şi jigănii înspăimântătoare, care stăteau cu gurile căscate, numai şi numai să-i înghită; despre a cărora lăcomie, viclenie şi răutate nu-i cu putinţă să povestească limba omenească.*

— Iaca Mănăstirea-de-Tămâie! zise ciocârlanul. Aici se află Făt-Frumos, pe care îl cauţi tu de-atâta amar de vreme. Nu cumva ţi-i cunoscut ceva pe aici?

Atunci ea, deşi îi fugeau ochii de atâtea străluciri, se uită mai cu băgare de seamă şi îndată cunoaşte podul cel minunat din ceea lume şi palatul în care trăise ea cu Făt-Frumos aşa de puţin, şi îndată i se umplură ochii de lacrimi de bucurie.

— Mai stai! şi nu te bucura aşa degrabă, că încă eşti nemernică pe aceste locuri şi tot n-ai scăpat de primejdii, zise ciocârlanul.

Îi arată apoi o fântână, unde trebuia să se ducă trei zile de-a rândul; îi spune cu cine are să se întâlnească şi ce să vorbească; o povăţuieşte ce să facă, rând pe rând, cu furca, cu vârtelniţa, cu tipsia şi cu cloşca cu puii de aur dăruite ei de cele trei surori: Sfânta Miercuri, Sfânta Vineri şi Sfânta Duminică.

(Povestea porcului, de Ion Creangă)

laiţă v. laviţă - pat ţărănesc cu picioarele băgate în pământ

ponor - (pop.) povârniş abrupt sau adâncitură formată prin prăbuşirea, ruperea sau alunecarea unor straturi de teren.

tologit v. culcat, întins, lungit

bulhac - (Reg.) băltoacă

ogârjit - (Reg.) foarte slab

răpănos - râios

răpciugos - epitet dat unui animal slab, neîngrijit, bolnav

muşlui - (reg.; despre unele animale) a scotoci cu botul pentru a găsi de mâncare, a umbla adulmecând; a muşina

cioric v. şorici

şugubăţ - glumeţ, hazliu; poznaş

lehamite (în expr.) - a-i fi (sau a i se face) cuiva lehamite (de ceva) = a-i fi (cuiva) silă, a se dezgusta, a se scârbi (de ceva)

ciocârlan - pasăre de culoare brună-cenuşe, cu un moţ în vârful capului

şovâlc - cuvânt care imită mersul şovăitor, şchiopătat al cuiva; şontâc

tipsie - tavă mare, rotundă, de metal, uneori artistic ornamentată

fojgăi - (reg.; Despre vietăţi care se găsesc în mare număr pe un spaţiu mic şi se mişcă neîncetat), a mişuna (cu zgomot).

aspidă - (rar) şarpe veninos

vasilisc - animal din basme, asemănător cu un şarpe, despre care se credea că ucide cu privirea

1. Identifică greșelile și rescrie corect:

la vro săptămână

_____

nu cred că mai este vrun Doamne-ajută

_____

2. Notează câte un sinonim pentru cuvintele:

posomorât _____

bătrân _____

3. Construiește câte un enunț cu fiecare expresie identificată în text:

- „o rupe la fugă"

_____

- „i-a dat în gând"

_____

- „cu băgare de seamă"

_____

4. Recitește primul paragraf și transcrie trei comparații. Notează personajele la care fac referire.

1. _____

2. _____

3. _____

Comparațiile fac referire la _____

_____

5. Explică semnificația cuvântului *grozavă* în fragmentul *„și a făcut în casă o duhoare așa de grozavă, încât bărbatul, pe loc, s-a trezit înspăimântat”*. Alcătuiește un enunț în care cuvântul să aibă alt sens.

6. Transcrie secvența care descrie locuința babei și a moșneagului.

7. Răspunde la următoarele întrebări care fac referire la textul citat:

a) Câți ani avea baba? Dar moșneagul?

b) De ce erau bătrânii mâhniți?

c) Ce îi aduce moșneagul, babei?

d) Ce făcea porcul, noaptea?

e) Ce hotărâre ia fata de împărat după discuția cu împărăteasa?

f) Unde îl va putea găsi fata de împărat pe Făt-Frumos?

8. Notează, în dreptul fiecărei secvențe, motivul sau situația specifică basmului.

Secvența	
Cică erau odată o babă și un moșneag	_____
Și a mers ea, a mers tot înainte	_____
(...) o fântână, unde trebuia să se ducă	_____
trei zile de-a rândul	

9. Identifică în basm:

ființe cu însușiri supranaturale: _____

păsări sau animale cu însușiri supranaturale: _____

_____

obiecte fermecate: _____

_____

10. Recitește pasajul în care fata de împărat ajunge la Sfânta Duminică.

a) Cum încearcă aceasta să o ajute?

_____

_____

_____

b) Ce primește fata de împărat de la Sfânta Duminică?

_____

_____

_____

_____

Literatură

11. **Identifică în fragmentul citat un alt personaj ajutător și povestește, pe scurt, în ce fel o ajută acesta pe fata de împărat.**

_____

_____

_____

_____

_____

_____

12. **Ce ființe trăiau pe tărâmurile prin care trec fata de împărat și ciocârlanul?**

_____

_____

_____

13. **Ce tipuri de personaje sunt:**

a) baba și moșneagul ⇨ _____

b) fata de împărat ⇨ _____

c) porcul/ Făt-Frumos ⇨ _____

d) Sfânta Duminică ⇨ _____

e) ciocârlanul ⇨ _____

14. **Scrie două asemănări și două deosebiri între *Povestea porcului* și un alt basm studiat de tine.**

Asemănări	Deosebiri
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Sintaxa. Noțiuni elementare

1. Menționează, prin bifare, care dintre comunicările de mai jos sunt propoziții.

- Elevul merge la școală ☐
- Rochia mea cu buline ☐
- Plouă ☐
- Copiii aleargă prin parc ☐
- Cartea cu coperți albastre ☐
- Fratele meu mai mic ☐

Justifică-ți răspunsul.

_____

_____

_____

2. Unește substantivele din coloana A, cu verbele din coloana B, pentru a obține propoziții.

A	B
copiii	scriu
soarele	strălucește
Ioana	aleargă
laleaua	a înflorit

3. Transcrie corect propozițiile obținute și numește felul acestora (simple sau dezvoltate).

_____

_____

_____

_____

_____

4. Menționează, prin bifare, care dintre propozițiile de mai jos sunt dezvoltate.

- Elevul are un caiet îngrijit. ☐
- Noi am cântat. ☐
- Ei au sosit. ☐
- Câștigătorii au plecat în excursie. ☐
- Fetele au rochițe colorate. ☐
- Plecăm. ☐

Justifică-ți răspunsul.

_____

_____

_____

5. Transformă următoarele propoziții simple în propoziții dezvoltate.

• Copilul plânge.

_____

• Elevii scriu.

_____

• Pomul a înflorit.

_____

• Noi cântăm.

_____

6. Subliniază, cu roșu, părțile principale de propoziție și cu verde, părțile secundare, din propozițiile de mai jos:

- Andrei a primit un cadou.
- Ei au câștigat locul I la concursul de pictură.
- Au venit târziu de la antrenament.
- Noi vom pleca la mare.
- Vine ploaia.

7. Încercuiește varianta de răspuns corectă:

O propoziție poate avea doar:
a) subiect;
b) predicat.

O propoziție dezvoltată conține:
a) doar părți principale;
b) doar părți secundare;
c) părți principale și părți secundare.

8. Notează A (afirmativă) sau N (negativă) în dreptul fiecărei propoziții, după caz:

1. Andrei învață la română. ☐
2. Copiii n-au mâncat desertul. ☐
3. În vacanță au fost la munte. ☐
4. Am rezolvat toate exercițiile. ☐
5. Nu am voie să ies afară. ☐
6. Ionuț nu a citit toate lecturile. ☐

Prin ce sunt marcate propozițiile negative?

_____

_____

_____

9. Notează E (enunțiativă) sau I (interogativă) în dreptul fiecărei propoziții, după caz:

1. **Nu am decât două cărți.** ☐
2. **Am doar trei exerciții de rezolvat.** ☐
3. **Ai plecat la mare?** ☐
4. **Vii cu mine?** ☐
5. **Vom fi foarte cuminți.** ☐
6. **Ai găsit un cadou pentru Ioana?** ☐

Cum ai recunoscut propozițiile interogative?

_____

_____

_____

10. Construiește propoziții respectând cerințele:

- **enunțiativă, negativă, dezvoltată**

_____

- **interogativă, afirmativă, simplă**

_____

- **interogativă, negativă, dezvoltată**

_____

11. Citește cu atenție textele și subliniază, cu roșu, predicatele.

- *Bruma îngălbenise mestecenii şi colorase în roşu plopii de munte. Vântul rece de toamnă smulgea frunzele uscate şi le ducea departe.* (*Guleraş cenuşiu*, după Mamiu Sibiriak)

- *Pe muşchiul gros, cald ca o blană a pământului, căprioara stă jos lângă iedul ei. Acesta şi-a întins capul cu botul mic, catifelat şi umed (...) şi, cu ochii închişi, se lasă dezmierdat. Căprioara îl linge, şi limba ei subţire culcă uşor blana moale, mătăsoasă, a iedului.*

(*Căprioara*, după Emil Gârleanu)

12. Transcrie părțile principale de propoziție.

_____

_____

_____

_____

_____

13. **Transcrie părțile secundare de propoziție.**

_____

_____

_____

14. **Completează tabelul următor cu părțile de vorbire identificate în textele de la exercițiul 14.**

verb	substantiv	adjectiv	pronume

15. **Rescrie textul de mai jos completând cu semnele de punctuație potrivite:**

de unde ești măi creștine ia din sat de la noi răspunse Păcală din care sat de la voi

iaca de colo tocmai de sub cel deal arătând negustorului cu mâna spre un deal bine

dar ce sat e acela eu nu-l știu

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Vocabularul limbii române

1. Ordonează alfabetic următoarele cuvinte: *buburuză, bobină, bob, baclava, batjocură, bicicletă, binoclu.*

_____

_____

2. Găsește substantive schimbând câte o literă în cuvântul „far" și alcătuiește un enunț folosind cuvântul nou.

schimbă – prima literă a cuvântului *_ar*

enunț: _____

schimbă – a doua literă a cuvântului *f_r*

enunț: _____

schimbă – ultima literă a cuvântului *fa_*

enunț: _____

3. Potrivește cuvintele din coloana A, cu cele cu același sens, din coloana B.

A	B
tristețe	onest
cinstit	a potoli
a domoli	amărăciune
bătrân	vârstnic

4. Identifică în grila de mai jos trei perechi de cuvinte cu sens opus și transcrie-le.

G	H	I	N	I	O	N	U	Z	T
I	A	F	C	U	S	T	J	D	A
C	A	L	M	N	A	E	S	C	N
I	T	E	E	T	C	A	N	V	A
S	I	U	I	N	O	R	O	C	R
N	A	G	D	A	C	O	L	A	I
Y	A	U	B	A	T	R	A	N	Z
T	A	N	I	C	I	U	S	E	V

_____

_____

_____

5. **Construiește enunțuri cu sensurile diferite ale cuvintelor:**

toc _____

_____

_____

_____

bate _____

_____

liliac _____

_____

lună _____

_____

6. **Indică numărul de cuvinte din strofa următoare:**

La mijloc de codru des
Toate păsările ies
Din huceag de aluniș
La voisul luminiș.
(M. Eminescu, *La mijloc de codru*)

În text sunt _____

_____

_____

_____

7. **Caută într-un dicționar semnificația cuvântului „huceag" din textul de la exercițiul anterior.**

_____

_____

_____

_____

Cuvântul

1. Completează tabelul următor clasificând cuvintele:

trăsură
avion
paharnic
tren
poștalion
domnitor
computer

Cuvinte folosite în limbajul actual	Cuvinte vechi

2. Scrie cuvinte cu sens asemănător pentru:

1. *molipsitor* _____
2. *cinstit* _____
3. *tavan* _____
4. *veșnic* _____
5. *zgârcit* _____
6. *neclar* _____
7. *nemișcat* _____

3. Alcătuiește câte un enunț cu termenii intrați de curând în limba română.

site _____

weekend _____

CD _____

computer _____

star _____

mouse _____

sponsor _____

4. Subliniază forma corectă.

sprei/ spray	*bodigard/ bodygard*
bleu/ bleo	*servici/ serviciu*
ciocolăţi/ ciocolate	*aragaze/ aragazuri*

5. Încercuieşte varianta de răspuns corectă:

Am strâns gunoiul cu un .....

a) făraş b) foraş.

6. Este corect scris cuvântul subliniat în structura:

a) *Am cumpărat un <u>crenvurst</u>.*

b) *Am cumpărat un <u>crenvuşti</u>.*

c) *Am cumpărat <u>crenwurşti</u>.*

Mijloace interne de îmbogăţire a vocabularului

Derivarea

1. Explică modul în care s-au format cuvintele derivate subliniate în textele de mai jos

Un trecător o privi păşind aşa <u>împărăteşte</u>. Se opri o secundă <u>nedumerit</u>, ca şi cum trebuia s-o cunoască.

(H.P.-Bengescu, *Femeia în faţa oglinzei*)

_____

_____

_____

De trei zile văzduhul se întunecase tot mai tare. Întâi se părea că s-a înălţat o ceaţă răsfirată peste bolta senină, apoi negura aceea <u>alburie</u> s-a tot îndesat, s-a tot întunecat, ca un greu şi uniform văl <u>plumburiu</u>.

(I. Agârbiceanu, File din cartea naturii

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

2. Alcătuiește câte 3 cuvinte derivate cu sufixele și prefixele indicate.

-os	*-ean*	*în-*	*des-*
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

3. Încercuiește varianta de răspuns corectă:

Cuvântul „înnegrit" este:
a) derivat cu prefixul „în" + „negru";
b) derivat cu prefix și sufix: „în" + „negru" + „it";
c) nu este derivat.

Seria care conține numai cuvinte derivate este:
a) osos, aromă, accent;
b) a îmbunătăți, înființat, deszăpezit;
c) nevinovat, nebunesc, nervi.

Seria care conține numai derivate scrise corect este:
a) decojit, deszăpezit, despădurit;
b) descojit, deszăpezit, dezlipit;
c) deslipit, decojit, dezăpezit.

4. Completează spațiile libere cu derivatele potrivite, folosind cuvintele de bază dintre paranteze.

De la gârlă-n pâlcuri dese
(zgomot) _____ copiii vin
(G. Coşbuc)

În curând şi el apare pe-orizontul _____ (aur)
Sorbind roua dimineţii de pe câmpul _____ (verde)
(V. Alecsandri)

5. Scrie câte un cuvânt derivat cu prefixul sau sufixul indicat:

dez- _____

-ar _____

-el _____

-os _____

în- _____

des- _____

6. **Construiește câte două substantive derivate cu sufixele date.**

-ăreț _____

-giu _____

-easă _____

-ist _____

-ă _____

-că _____

-iță _____

-oaică _____

7. **Notează cum s-au format următoarele cuvinte:**

inimos, înnopta, strămoșesc, împărătească, ziarist, muncitor, albit.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

8. **Notează cuvintele cu sens opus ale următorilor termeni, obținute prin derivare cu prefixe.**

priceput	_____	***înțelegere***	_____
amăgi	_____	***atenție***	_____
îngropa	_____	***schimbător***	_____
înzăpezit	_____	***înființa***	_____
clar	_____	***dreptate***	_____
folositor	_____	***credincios***	_____

Familia lexicală

1. Descoperă în grila alăturată termeni din familia lexicală a cuvântului „bun". Colorează diferit termenii identificați.

X	U	A	F	L	A	N	I	A	I
U	B	U	N	I	S	O	R	T	V
B	E	B	U	N	A	T	A	T	E
U	L	N	E	A	N	T	I	A	A
N	I	O	I	A	A	U	N	Z	E
U	S	E	A	N	M	U	Z	E	U
T	J	E	U	F	B	U	M	B	E
E	A	B	O	M	A	M	B	E	H
A	M	I	I	K	M	Z	I	E	I
I	E	I	B	U	N	I	C	E	L
U	O	E	S	A	N	I	C	A	L

2. Cuvintele de mai jos fac parte din două familii lexicale diferite. Completează tabelul și așază cuvintele în funcție de fiecare familie:

înfrunzit
pădurar
frunzos
despădurit
pădurice
neîmpădurit
desfrunzit

Familia lexicală a cuvântului _____	Familia lexicală a cuvântului _____

3. Alcătuiește familia lexicală a substantivelor *floare* și *băiat*.

_____ _____
_____ _____
_____ _____
_____ _____
_____ _____
_____ _____

4. Construiește familia lexicală a substantivului *școlar* și redactează enunțuri cu fiecare termen.

_____
_____
_____
_____

Categorii semantice

Sinonime. Antonime

Citește cu atenție textul:

Toţi ai casei s-au trezit. Plecarea mea e un eveniment de seamă. În sufragerie, ceaiul mă aşteaptă fierbinte... Mama, care îmi face de trei zile bagajele, tot mai găseşte câte ceva de pus. E îngrijorată şi tristă de parcă m-aş duce la război. Îmi dă mereu sfaturi cum să mă feresc de răceală, de prieteni răi şi de altele.

(Mihail Drumeş, *Elevul Dima dintr-a şaptea*)

1. Identifică câte un sinonim pentru următoarele cuvinte din text.

a se trezi	_____	***îngrijorată***	_____
a găsi	_____	***tristă***	_____
a se duce	_____	***sfat***	_____

2. Unește cu o linie cuvintele din coloana A, cu sinonimele lor, din coloana B.

A	B
1. complice	**a) deteriorat**
2. cândva	**b) părtaş**
3. avariat	**c) odată**
4. anevoios	**d) bătăios**
5. agresiv	**e) greu**

3. Taie cu o linie intrusul în seriile de sinonime de mai jos:

- **credibil, plauzibil, admisibil, credincios**
- **bizar, ciudat, blazat, straniu, neobişnuit**
- **memorabil, memorie, important, deosebit, însemnat**

4. Încercuiește sinonimul primului cuvânt, din seriile de mai jos:

neplăcut	**plăcut, dezagreabil, agreabil, imparțial**
tristețe	**desfătare, bucurie, mâhnire, oboseală**
sârguincios	**credincios, harnic, rușinos, generos**

5. Grupează cuvintele date în serii de sinonime: *constant, abundență, straniu, aglomerație, fățarnic, clădire, gingaș, invariabil, bogăție, permanent, belșug, deteriorat, îmbulzeală, edificiu, fin, grațios, avariat, ipocrit, construcție, delicat, imobil, prefăcut, stricat.*

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

6. Indică un antonim pentru următoarele cuvinte din textul citat.

plecarea	_____	*fierbinte*	_____
prieten	_____	*rău*	_____

7. Unește cu o linie cuvintele din coloana A, cu antonimele lor, din coloana B:

A	B
1. curajos	a) urât
2. puternic	b) laș
3. frumos	c) slab
4. atent	d) necinstit
5. cinstit	e) distrat

8. Scrie antonimele următoarelor cuvinte:

cald	_____	*dispare*	_____
senin	_____	*bucurie*	_____
lumină	_____	*repede*	_____

9. Folosind perechile de antonime de la exercițiul anterior, construiește un text în care să prezinți un fenomen al naturii.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

10. Citește textul și răspunde cerințelor formulate.

Și-mi era drag tare mai ales adâncul codrului, miezul lui cu piscuri pietroase. Acolo, departe, în bolțile bătrâne se cernea umbra ca de amurg și rar câte-o floare de lumină se întindea vie, strălucită, pe covorul moale de o culoare dulce. Păsări nu zburau, nici n-ajungeau acolo, le speria întinsa singurătate.

(Mihail Sadoveanu, *Codru*)

a. Notează câte un sinonim pentru sensul din text al cuvintelor:

adâncul _____ **amurg** _____

piscuri _____ **singurătate** _____

bătrâne _____ **speria** _____

b. Notează câte un antonim pentru următoarele cuvinte:

departe _____ **rar** _____ **strălucită** _____

amurg _____ **moale** _____ **lumină** _____

11. Găsește sinonimele și antonimele cuvintelor date.

Cuvântul	Sinonim	Antonim
liniștit	_____	_____
bogat	_____	_____
veșnic	_____	_____
admirație	_____	_____

12. Scrie:

1. antonimul lui *vesel* _____
2. antonimul lui *modest* _____
3. sinonim pentru *bănuială* _____
4. antonimul lui *vesel*, derivat cu prefix și sufix _____
5. sinonim în context pentru *clar*: *Apa lacului era clară.* _____
6. antonimul lui *fericit* format cu prefix _____

13. Alege răspunsul corect.

Sinonimele sunt:
- a) cuvinte cu aceeași formă, dar sens diferit;
- b) cuvinte cu formă diferită, dar sens opus;
- c) cuvinte cu formă diferită, dar cu sens asemănător.

Antonimele sunt:
- a) cuvinte cu aceeași formă, dar sens diferit;
- b) cuvinte cu formă diferită, dar sens opus;
- c) cuvinte cu formă diferită, dar cu sens asemănător.

14. Înlocuiește cuvintele subliniate din textul de mai jos cu antonimele potrivite și rescrie textul.

Soarele a răsărit. Florile și-au deschis petalele, iar păsările au început trilurile încântătoare. Cerul e senin și anunță o zi liniștită și călduroasă.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Câmpul lexico-semantic

Citește cu atenție textul:

De trei zile văzduhul se întunecase tot mai tare. Întâi se părea că s-a înălţat o ceaţă răsfirată peste bolta senină, apoi negura aceea alburie s-a tot îndesat, s-a tot întunecat, ca un greu şi uniform văl plumburiu.

Sub el lumea întreagă era sură: dealurile, luncile, pădurile, aerul. Pomii din grădină, arborii înălţau braţe negre, neclintite în liniştea apăsătoare, ca într-o aşteptare încordată. Frunzele se scuturaseră de mult.

Pământul era îngheţat tun şi frigul pişca. (Ion agârbiceanu, *File din cartea naturii*)

1. Identifică în text cuvintele care sunt legate ca sens de cuvântul „vreme" și notează-le mai jos.

_____

2. Găsește termenul care leagă următoarele cuvinte identificate în text: *boltă, dealuri, păduri, aer, pomi, arbori, frunze.*

Termenul care leagă seria de cuvinte este _____

3. Scrie în spațiul liber cuvântul care poate denumi câmpul lexico-semantic alcătuit din termenii enumerați.

_____	_____
tarte	*casă*
înghețată	*apartament*
tort	*vilă*
biscuiți	*castel*
napolitane	*cameră*

4. Scrie pe rândurile de mai jos cuvintele care fac parte din câmpul lexico-semantic al cuvântului „pădure".

_____

_____

5. Încadrează cuvântul *tun* în două câmpuri lexico-semantice și numește-le. Îți oferim câte un cuvânt de ajutor.

tun	**tun**
pușcă	**soldat**
_____	_____
_____	_____

6. Explică sensul următoarelor expresii care au în componență cuvântul *tun*.

„a dormi tun” _____

„a fi înghețat tun” _____

„a fi sănătos tun” _____

7. Taie cu o linie intrusul din seriile următoare și notează cuvântul care le unește.

	nuc, prun, mere, păr, cais
	caiet, pix, manual, stilou, bancă
	ski, box, tenis, fotbalist, volei

8. Identifică în textul de mai jos un câmp lexico-semantic și transcrie termenii.

Era totuşi un tablou de iarnă ca-n visele poeţilor. Viscolul nu reuşise, sau mai exact, tocmai viscolul fusese acela care nu lăsase zăpada să acopere pământul în mod uniform. Erau locuri (mai înalte, desigur) de pe care vântul spulberase zăpada, iar buruienile arse de ger nu fuseseră acoperite în întregime, linii negre şi triste rămăseseră deasupra albului strălucitor al zăpezii.

9. Identifică termeni din câmpul lexico-semantic al *corpului* și al *vestimentației*.

corp	vestimentație
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

10. Scrie un text de 5-6 rânduri în care să îmbini cele două câmpuri lexico-semantice de la exercițiul anterior.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Fișă de evaluare - vocabularul

1. Citește cu atenție textul și răspunde cerințelor formulate:

Desfrunzit și prea bătrân,
Tremura de frig gorunul.
Au căzut și-ntâii fulgi
Și l-am prins din zbor pe unul

Migălos lucrată-n fir
Floarea mică și rotundă
S-a topit și a murit
O minune de-o secundă

M-am întors înduioșat
Să scriu trista ei poveste
Despre-un fulg care-a venit
Timpuriu și nu mai este

(Nicolae Labiș, *Fulg*)

a. Notează câte un sinonim pentru cuvintele: **10 p**

minune _____ ***a venit*** _____
înduioșat _____ ***timpuriu*** _____
trist _____

b. Notează câte un antonim pentru cuvintele: **10 p**

desfrunzit _____ ***s-a topit*** _____
bătrân _____ ***a murit*** _____
frig _____

c. Precizează modul de formare a cuvintelor: ***desfrunzit, migălos, a înduioșa.*** **15p**

desfrunzit _____ ***a înduioșa*** _____
migălos _____

2. Alcătuiește câte două cuvinte derivate cu sufixele și prefixele indicate: ***-os, în-, des-, -el, ne-.*** **15p**

_____ _____
_____ _____
_____ _____
_____ _____

3. Explică modul de formare a următoarelor cuvinte: ***inimos, ziarist, dezamăgit, căsuța, nepăsător.*** **20p**

_____
_____
_____
_____

4. Alcătuiește familia lexicală a cuvântului *pădure*. Notează cinci termeni. **10 p**

_____ _____

_____ _____

_____

5. Notează cinci termeni din câmpul semantic al substantivului *iarna*. **10 p**

_____ _____

_____ _____

_____

Timpul de lucru este de 50 de minute. Se acordă 10 puncte din oficiu.

Fonetica

1. **Indică vocalele și consoanele din cuvintele de mai jos, scriind în casete V pentru vocale și C pentru consoane.**

C	O	P	I	L

I	A	R	N	A

S	A	C

P	E	N	T	R	U

2. **Completează spațiile libere cu *î* sau *â*.**

__nnorat	re__nceput	c__ntec	__nceput
m__ncat	f__n	p__r__	g__ndac
__not	rom__n	__nc__ntă	re__ntregi

3. **Încercuiește cu roșu cuvintele în care litera *x* se citește *cs* și cu verde cuvintele în care litera *x* se citește *gz*.**

examen, exercițiu, exemplu, excursie, lux, excelent, xilofon, exact, paradoxal, exilat, extraterestru, exclusiv, relaxat, executat, fix exaspera, exotic, exemplar, exigent, examinare

4. **Transcrie doar cuvintele scrise corect:**

romîn, ortodocs, Alecsandri, ânceput, ecscepție, extinctor, încântător, egzercițiu, ortodocși, ecsotic, reîncepe, excavator, Alexandrescu

_____

5. **Desparte în silabe următoarele cuvinte și scrie în casetă numărul de silabe.**

ramă _____		sac _____	
plafon _____		noutate _____	
măicuță_____		univers _____	
simbol _____		alergând _____	
caracter_____		ruinat _____	
jertfă _____		alee _____	
fiindcă _____		pustnic _____	
coafor _____		inofensiv _____	

6. Formează cuvinte folosind următoarele silabe.

ca nec bre tar cu

um să loa re

_____

_____

_____

_____

7. Citește cu atenție textul de mai jos.

Copil ca tine sunt și eu
Și-mi place să mă joc și mie,
Și milă trebuie să-ți fie
De spaima și de plânsul meu!

Așa plângea un gândăcel
În pumnul ce-l strângea să-l rupă
Și l-a deschis copilul după
Ce n-a mai fost nimic din el.
(*Gândăcelul*, de Elena Farago)

a. Subliniază grupurile de litere.

b. Desparte în silabe următoarele cuvinte: *milă, deschis, nimic.*

_____

_____

_____

8. Subliniază varianta corectă.

nevoie/ nevoe	**iel/ el**	**epure/ iepure**
oală/ uală	**coală/ cuală**	**greșală/ greșeală**

9. Scrie câte un cuvânt pentru fiecare grup de litere:

ge/ ghe _____ _____

gi/ ghi _____ _____

ce/ che _____ _____

ci/ chi _____ _____

10. Subliniază varianta corectă.

lighiane/ ligheane	**geantă/ giantă**	**ciocolată/ ceocolată**
gherghef/ ghierghef	**ghem/ ghiem**	**ghiară/ gheară**

Sunetul și litera

1. Precizează numărul de litere și numărul de sunete din următoarele cuvinte:

	Litere	Sunete		Litere	Sunete
excursie	_____	_____	cană	_____	_____
cercel	_____	_____	George	_____	_____
dulceață	_____	_____	înghețată	_____	_____
ciocolată	_____	_____	ticsit	_____	_____
ghem	_____	_____	kilogram	_____	_____

2. Scrie sub fiecare literă a cuvântului, ce sunet redă (vocală - v, semivocală - s, consoană - c).

casă	teatru	leoaică	ecou
____	_____	_____	____
pietroi	**excelent**	**ghiară**	**chiar**
_____	_____	_____	_____
oală	**seară**	**examen**	**cinste**
____	_____	_____	_____

3. Marchează, în fiecare cuvânt, vocalele și semivocalele.

chiar iapă iepure director cireșe cinci inel

4. Subliniază varianta corectă.

Negruți/ Negruzzi

Alexandri/ Alecsandri

Tonița/ Toniza

Istanbul/ Istambul

Bruxel/ Bruxelles

Alexandrescu/ Alecsandrescu

5. Notează câte un exemplu de cuvânt pentru fiecare cerință de mai jos:

- **litera *e* nu notează un sunet** _____
- ***o* este semivocală** _____
- **există consoane duble** _____
- **există vocale duble** _____
- **litera *x* marchează grupul de sunete *cs*** _____
- **litera *x* marchează grupul de sunete *gz*** _____

6. Subliniază varianta corectă:

ghiață/ gheață	**ghiată/ gheată**	**chiar/ chear**
ceașcă/ ciașcă	**cearceaf/ cearșaf**	**înceată/ înciată**
ceață/ ciață	**chenar/ chienar**	

Silaba

Citește cu atenție textul:

Pomii sunt încărcaţi de flori căzute din înălţimile cerului. Trei zile la rând au fluturat deasupra lumii florile albe, ca cele de cireş...

(G. Şovu, *Tandreţe*)

1. Completează următorul tabel, în funcție de numărul de silabe:

1 silabă	2 silabe	3 silabe	5 silabe
	pomii		

2. Subliniază doar cuvintele despărțite corect în silabe:

cio-bă-naș	**ex-a-ge-rat**	**re-ma-rca-bil**	**îm-pă-rat**
îm-po-tri-vi	**îmb-ol-di**	**îm-bă-trâ-ni**	**im-por-tant**
se-if	**a-le-e**	**pă-du-ri-ce**	**e-xa-men**
e-xcur-si-e	**de-zin-te-gra**	**de-spă-du-rit**	**des-culț**
acci-dent	**ac-ce-si-bil**	**a-ca-să**	

3. Desparte în silabe următoarele cuvinte: *toamna, răcoare, împreună, miraculos, jucăuș, creativitate, covrig, relaxant, electric.*

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

4. Completează spațiile de mai jos, folosind următoarele cuvinte, accentuate conform contextului. Marchează silaba accentuată.

vesela	Fata este _____. Mama a schimbat _____.
haina	Vrăjitoarea din poveste este o femeie _____. _____ pe care am cumpărat-o este mică.
copii	Vecina de la parter are doi _____. Trebuie să faci _____ ale documentelor de identitate.

5. Construiește enunțuri folosind următoarele cuvinte. Atenție la silaba accentuată.

acele _____

acele _____

urma _____

urma _____

colonie _____

colonie _____

duduie _____

duduie _____

Diftong. Triftong. Hiat

1. Realizează asocierea corectă.

1. diftong	**a. sunete alăturate (vocală și două semivocale) pronunțate într-o silabă**
2. hiat	**b. două sunete alăturate (vocală și semivocală) pronunțate în aceeași silabă**
3. triftong	**c. două vocale alăturate care fac parte din silabe diferite**

2. Completează spațiile libere cu diftongii potriviți.

co – c ___ ___ – șă	**șc ___ ___ – lă**	**e – c ___ ___**
d ___ ___ – că	**p l___ ___ – ie**	**___ ___ – lă**
s ___ ___ – re	**m ___ ___ – ne**	

3. Subliniază cuvintele care conțin diftong din textul de mai jos:

S-a ridicat deodată, din prăpastia întunecoasă, umedă, a munților falnici. Și doritor de lumină, în această dimineață scăldată de soare, a întins aripile, ca o flamură, deasupra brazilor.

(E. Gârleanu, *Vulturul*)

4. Completează spațiile libere pentru a obține cuvinte care conțin triftong.

Am cumpărat o mulțime de cre _ _ _ ne colorate.

Ei își dor _ _ _ o vacanță de vis.

Colegii mei vo _ _ _ să-mi facă o surpriză.

Am închis pl _ _ _ pele pentru că mă dureau ochii.

M-a prins ploaia și sunt udă l _ _ _ rcă.

5. Subliniază vocalele în hiat din următoarele texte:

În fiecare noapte când bolțile s-aprind,
Stropesc cu aur lacul ce cântă priveghind

(N. Crainic, *Lacul*)

Tu nici nu știi a ta apropiere
Cum inima-mi de-adânc o liniștește

(M. Eminescu, *Sunt ani la mijloc*)

– Poți să te culci, e ora și noaptea-ntârziată,
Vei scrie, altădată, orice...

(G. Bacovia, *Umbra*)

6. Încercuiește varianta corectă.

• Cuvântul *hoinăreau* conține:	• În propoziția *Era multă voioșie în jur*, există:	• Cuvântul *ceapă* conține:
a) 1 triftong;	**a) 1 hiat;**	**a) 1 diftong și 1 hiat;**
b) 1 diftong;	**b) 1 hiat, 1 diftong și 1 triftong;**	**b) 1 diftong;**
c) 1 triftong și 1 diftong.	**c) 1 hiat și 1 diftong.**	**c) nicio variantă.**

7. Desparte următoarele cuvinte în silabe și completează tabelul de mai jos:
volei, leoaică, coasă, băiat, alee, coif, talie, aerisire, iepure, femeie, fier, cioară, cireadă, familie, primărie, vânătoare, picioare, floare, piuneză, pionier, fermecătoare, șerpoaică, herghelie, serios.

Diftong	Triftong	Hiat
vo-lei		

8. Citește textele și răspunde cerințelor formulate.

Vreau să descopăr lumea, niciodată
n-am crezut, cum spun poeţii, că-i frumoasă,
însă astăzi, cu lumina pieptănată
dimineaţa mi-a intrat în casă.
(M. Isanos, *Dimineaţa*)

Trecut-au anii ca nouri lungi pe şesuri
Şi niciodată n-or să vie iară
Căci nu mă-ncântă azi cum mă mişcară
Poveşti şi doine, ghicitori, eresuri.
(M. Eminescu, Trecut-au anii)

Anton Lupan şedea pe chei, cu pelerina aruncată pe umeri, cu picioarele atârnate deasupra apei, aplecat înainte, cu coatele rezemate pe genunchi, şi-n vreme ce unda curgea domol la vale, gândurile lui urcau trudnic pe firul fluviului, în sus. (R. Tudoran, *Toate pânzele sus*)

a. Transcrie cuvintele care conțin diftong.

_____

_____

b. Transcrie cuvintele care conțin hiat.

_____

_____

c. Transcrie cuvintele care conțin triftong.

_____

_____

Fișă de evaluare - fonetica

1. Completează spațiile libere cu *î* sau *â*: 10p

__nceput *posomor__t* *__nnegri* *ne__ceput*

ur__ *rom__nesc* *ne__ntors* *g__nditor*

m__nc__nd *sf__rși.*

2. Precizează câte litere și câte sunete sunt în fiecare dintre cuvintele: *ceainic, cireș, corector, ghicitoare, ghem.* 10p

_____

_____

_____

3. Desparte în silabe următoarele cuvinte: *important, împărat, desculț, accesibil, seif, remarcabil, alee, excursie, accident, document.* 10p

_____ _____

_____ _____

_____ _____

_____ _____

_____ _____

4. Subliniază varianta corectă: 10p

ghiete/ ghete *celofan/ ciolofan* *ghiață/ gheață*

geam/giam *cheie/ chee*

5. Subliniază, din lista următoare, doar cuvintele care conțin diftong: 10p

oameni, încearcă, amabil, alee, continuu, vânzătoare, ierbar, dormitor, șifonier.

6. Scrie cinci cuvinte care să conțină vocale în hiat. 10p

_____

_____

7. Încercuiește varianta corectă: 10p

• În enunțul *Oamenii își doreau un concediu de vis.*, există:

a) 3 diftongi și 1 triftong; b) 1 diftong și 2 triftongi; c) 2 diftongi și 1 hiat.

• Cuvântul *picioare* conține:

a) diftong; b) 1 diftong și 1 triftong; c) triftong.

8. **Subliniază, din lista următoare, doar cuvintele în care litera *x* redă sunetele *gz*:** ***excursie, exersa, examen, exces, excepție, existent, excavator, există, examinator.*** **10p**

9. **Transcrie doar cuvintele scrise corect:** ***ecscelent, reâncepe, român, încânta, ortodocși, reflex, înnopta, înegri.*** **10p**

Timpul de lucru este de 50 de minute. Se acordă 10 puncte din oficiu.

Verbul

Persoană. Număr. Timp

1. Subliniază verbele din textul dat.

Trăia odată, pe o frunză de sălăţică, un melc. Avea o casă de piatră, cu parter şi etaj, dar nici melcul nu ştia bine de ce căsuţa lui nu avea, ca toate celelalte, număr la poartă. „Poate de aceea pe la mine nu vine poştaşul", gândea mâhnit melcul.

(M. Sântimbreanu, *Melcul mincinos*)

2. Notează, pentru fiecare verb identificat, persoana şi numărul.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

3. Scrie forma de singular a verbelor de mai jos, păstrând persoana.

mergeau	_____	**mâncaţi**	_____
veţi pleca	_____	**vom citi**	_____
lucrăm	_____	**am învăţat**	_____

4. Trece verbele date de la persoana I numărul singular, la persoana a II-a, numărul plural.

aşez	**creez**
_____	_____
copiez	**sunt**
_____	_____
muncesc	
_____	

5. Completează tabelul următor folosind verbele din lista de mai jos.
(eu) am mâncat, ați ajuns, voi pleca, vor dansa, vei cânta, lucrează, plecăm, oferiți, învăț, muncim, scriau, vorbește.

Singular	Plural
(eu) am mâncat	ați ajuns

6. Subliniază verbele din textul următor și completează tabelul alăturat.

Cică era odată într-un sat un om grozav de leneş; de leneş ce era, nici îmbucătura din gură nu ş-o mesteca. Satul a văzut că acest om nu se dă la muncă nici în ruptul capului, şi a hotărât că îl vor spânzura pentru că dă pildă de lenevire şi altora. Şi aşa aleg vreo doi oameni din sat şi se duc la casa leneşului.

(după Ion Creangă, *Povestea leneşului*)

Trecut	Prezent	Viitor

7. Construiește propoziții în care să existe verbe la:

a) timpul trecut, persoana I, numărul plural

_____

b) timpul prezent, persoana a II-a, numărul singular

_____

c) timpul viitor, persoana a III-a, numărul singular

_____

d) timpul prezent, persoana I, numărul plural

_____

e) timpul viitor, persoana a II-a, numărul plural

_____

Moduri personale și nepersonale (recunoaștere)

Citește textul de mai jos și subliniază verbele:

Am plecat de dimineață de acasă cu gândul că astăzi voi încerca să fiu mai atent la școală. Mi-am propus să nu mai vorbesc în timpul orelor, pentru că, după cum a spus și doamna dirigintă, îi deranjez pe colegii mei. Știu că voi reuși și cred că acest lucru mă va ajuta să învăț mai bine. Îmi voi spune în gând „Fii atent! Fii atent!".

1. Completează tabelul de mai jos cu verbele subliniate la exercițiul anterior.

MODUL			
indicativ	**conjunctiv**	**condițional-optativ**	**imperativ**

2. Construiește propoziții cu următoarele verbe, la modurile indicate:

- *a pleca* (indicativ)

_____

- *a privi* (imperativ)

_____

- *a plăcea* (condițional-optativ)

_____

- *a cumpăra* (conjunctiv)

_____

3. Bifează în dreptul fiecărui verb, modul corespunzător.

Verbul	Modul indicativ	conjunctiv	condițional-optativ	imperativ
să cântăm	☐	☑	☐	☐
aș mânca	☐	☐	☐	☐
du-te!	☐	☐	☐	☐
lucrez	☐	☐	☐	☐
voi explica	☐	☐	☐	☐
am iubit	☐	☐	☐	☐
aș merge	☐	☐	☐	☐

4. Citeşte textele de mai jos:

Se pregătea să alinte puii albi şi pufoşi, aşa cum dezmierda el (...) puii de om, când îi chema să împartă bomboanele.

(*Fram, ursul polar*, de Cezar Petrescu)

- **subliniază verbele la modul conjunctiv**
- **notează, pentru fiecare în parte, persoana şi numărul**

_____

_____

Gândiţi-vă bine, însă, înainte de a începe... Nu vă repeziţi la scris, ca pe urmă să vă poticniţi şi să nu ştiţi încotro s-o luaţi. Faceţi-vă planul cu multă grijă...

(*Cişmigiu&Comp*, de *Grigore Băjenaru*)

- **subliniază verbele la modul imperativ**
- **notează, pentru fiecare în parte, persoana şi numărul**

_____

_____

_____

După câteva zile, Ţugulea zise că ar vrea să meargă şi el cu fraţii la vânătoare (...)
– De ce te căineşti, băieţele, şi te amărăşti?
– Cum nu m-aş căina şi m-aş amărî, zână a frumuseţelor, se făcea el că zice, iată sunt olog şi din această pricină am ajuns de batjocura tuturor băieţilor din sat.

(*Ţugulea, fiul unchiaşului şi al mătuşii*)

- **subliniază verbele la modul condiţional-optativ**
- **notează, pentru fiecare în parte, persoana şi numărul**

_____

_____

_____

_____

5. Citeşte textul de mai jos şi subliniază verbele.

La matematică am avut de rezolvat o problemă aparent foarte grea. Am început prin a citi cu mare atenţie cerinţa, luând notiţe despre datele problemei. Până la urmă, nu a fost aşa greu cum am crezut la început. Am bifat astfel încă o problemă rezolvată.

a. Completează tabelul:

MODUL			
gerunziu	**infinitiv**	**supin**	**participiu**

b. Care dintre cuvintele identificate mai sus este un adjectiv provenit din verb? Notează mai jos cuvântul şi modul.

_____

_____

6. Stabilește corespondența între cele două coloane:

A	B
1. am plecat	a. participiu
2. să citesc	b. gerunziu
3. aș călători	c. indicativ
4. mâncând	d. infinitiv
5. pleacă!	e. supin
6. de spălat	f. condițional-optativ
7. a dansa	g. conjunctiv
8. iubit	h. imperativ

7. Completează rebusul următor și vei descoperi, pe coloana *AB*, un mod personal.

1. forma de infinitiv a verbului *căutam*
2. forma de gerunziu a verbului *a folosi*
3. participiul verbului *a coace*, negativ
4. forma de prezent, persoana I, numărul plural a verbului *a ajuta*
5. forma de prezent, mod indicativ, persoana I, numărul singular, a verbului *a calcula*
6. modul verbelor *a dansa*, *a cânta*
7. adjectivele pot proveni din verbe la modul …
8. modul verbului *învață!*
9. modul verbelor *de spălat*, *de lucrat*
10. forma de infinitiv pentru *am*

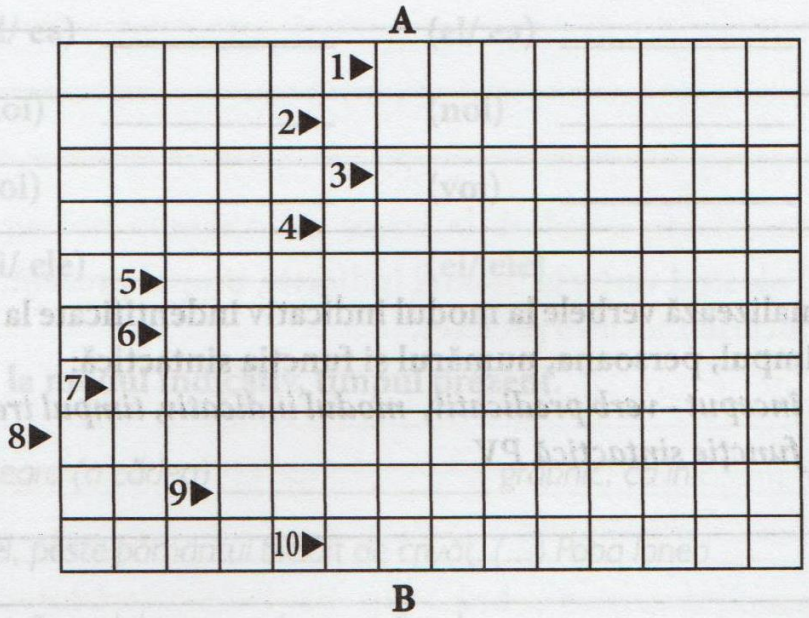

8. Citeşte textele de mai jos:

a. Musafirul a început să râdă, şi, chemându-şi robul, care aştepta gata la uşă, i-a zis:

– Ia-l pe omul ăsta în cârcă, şi bagă bine de seamă, când ieşim, în ce loc se află casa, să ştii unde îl vei aduce mâine înapoi când îţi voi porunci. Şi, fără zgomot, au ieşit din casă, robul ducând în cârcă pe Abu-Hasan adormit adânc, şi califul, care a lăsat într-adins uşa de la drum deschisă.

(I.L. Caragiale, *Abu-Hasan*)

b. Dar de cum căzu la pământ, broscoiul se transformă într-un prinţ frumos, cu ochi zâmbitori. Din acel moment, la dorinţa tatălui ei, bunul prieten deveni soţul fetei de împărat. Le povesti că o vrăjitoare rea îl vrăjise, şi nimeni nu putea să-l elibereze din fântână în afară de fata de-mpărat şi că a doua zi vor merge la împărăţia lui. Se culcară să doarmă, iar a doua zi dimineaţă i trezirăm razele soarelui şi la castel sosi o caleaşcă trasă de opt cai albi. (Fratii Grimm, *Regele broscoi*)

- **identifică verbele şi scrie, după model:**
  a început – modul indicativ – mod personal

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

- **analizează verbele la modul indicativ indentificate la punctul anterior, notând felul, timpul, persoana, numărul şi funcţia sintactică:**
  a început - verb predicativ, modul indicativ, timpul trecut, persoana a III-a, numărul sg., funcţie sintactică PV

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Timpurile modului indicativ

Prezentul

1. Subliniază verbele la modul indicativ, timpul prezent, din textul următor:

Băieţii de la numărul 8 ies buluc pe poarta şcolii, umplând strada cu larmă ascuţită şi cu bulgări de omăt (...) Începe să ningă cuminte şi rar. Băieţii se reped după fulgi cu gurile căscate.

Trec în sprintenă învălmăşeală fesuri ţuguiate de lână, căciuliţe cu urechi şi căciuli bătrâne, în care stăpânul vremelnic intră până-n gât.

(Otilia Cazimir, *Voinicul*)

2. Completează spaţiile libere cu formele cerute pentru fiecare verb.

a aşeza	*a fi*	*a crea*
(eu) _____	(eu) _____	(eu) _____
(tu) _____	(tu) _____	(tu) _____
(el/ ea) _____	(el/ ea) _____	(el/ ea) _____
(noi) _____	(noi) _____	(noi) _____
(voi) _____	(voi) _____	(voi) _____
(ei/ ele) _____	(ei/ ele) _____	(ei/ ele) _____

3. Pune verbele dintre paranteze, la modul indicativ, timpul prezent.

(a se însera) _____. Şi seara (a cădea) _____ grabnic, ca în luna lui noiembrie, din cerul de oţel, peste pământul biciuit de crivăţ. (...) Popa lonea (a privi) _____ din fereastră, malul pe care (a se zbătea) _____ în vânt câţiva măceşi.

4. Subliniază forma corectă a următoarelor verbe:

îngraşă/ îngraşe	**afişează/ afişază**	**agreează/ agrează**
aşează/ aşază	**ţiu/ ţin**	**angajează/ angajază**
faceţi/ făceţi	**copie/ copiază**	**lucri/ lucrezi**

5. Analizează verbele la indicativ prezent din textele următoare:

Bate vânt de primăvară şi pe muguri îi deschide
Vântul bate, frunza creşte, şi voioasă lunca râde
Sub verdeaţa drăgălaşă dispar crengile pe rând,
Şi sub crengile umbroase mierla sare, şuierând

(V. Alecsandri, *Lunca din Mircești*)

Soarele începe să răsară; câmpia se limpezeşte de spuma argintie a aburilor de rouă şi întinderea ei care joacă acum în nemărginire de foc rece pătrunde prin ochi înăuntrul omului (...) florile albastre de cicoare răsar din loc în loc pe marginea drumurilor înguste (...) şi vântul uşor al dimineţii care face cu grâul valuri asemănătoare mării (...) pătrund înăuntrul omului, subjugându-l.

(M Preda, *Moromeții*)

6. Folosind verbe la modul indicativ, timpul prezent, realizează o scurtă prezentare a jucăriei/ jocului preferat.

Imperfectul. Perfectul compus

Citește următoarele texte:

Abia aşteptam să vină iarna (...). Mă aşezam cu burta pe sanie, închideam ochii şi îmi dădeam drumul. Despicam frigul, îl tăiam în două, zăpada mă izbea peste faţă şi nu-mi mai păsa de nimic

(după Simona Popescu, *Exuvii*)

Când a început să se lase seara, ne-am scos capul din desişul de plopi şi ne-am uitat în sus, în jos şi-n toate părţile; nu se vedea nimic, aşa că Jim a luat câteva din scândurile de sus ale plutei şi a construit un fel de wigwam (cort de piele).

(după Mark Twain, *Aventurile lui Huckleberry Finn*)

1. Subliniază verbele la timpul imperfect din primul text și precizează numărul și persoana la care se află.

_____

_____

_____

2. Ce observi în legătură cu momentul desfășurării acțiunii? Când se petrece acțiunea, dacă te raportezi la prezent?

_____

_____

3. Subliniază verbele la timpul perfect compus din textul al doilea și precizează numărul și persoana la care se află.

_____

_____

_____

_____

4. Ce observi în legătură cu momentul desfășurării acțiunii? Când se petrece acțiunea, dacă te raportezi la prezent?

_____

_____

5. Așază pe axa de mai jos, în funcție de apropierea de prezent, cele două timpuri ale trecutului.

trecut — viitor

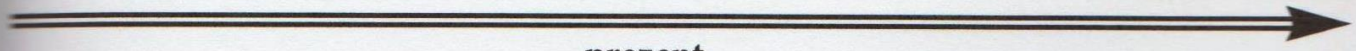

prezent

6. Pune verbele dintre paranteze la modul indicativ, timpul imperfect sau perfect compus.

Desenul pe care (a realiza) _____ înfăţişa o imagine din natură. (a fi) _____ un lac surprins la apus, când soarele capătă culori roşiatice. (a folosi) _____ multe culori calde, pe care le (a combina) _____ urmând sfaturile doamnei profesoare.

7. Scrie formele de imperfect şi perfect compus pentru următoarele verbe:

Verbul	Perfect compus	Imperfect
A veghea		
A apărea		

8. Folosind verbe la modul indicativ, timpurile imperfect şi perfect compus, prezintă o întâmplare la care ai luat parte sau la care ai fost martor.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Perfectul simplu. Mai-mult-ca-perfectul

Citește următoarele texte:

Într-o zi, un chipeş şobolan cafeniu întâlni pe lângă râu o broască frumuşică (...) Întâi se jucară de-a v-aţi ascunselea printre trestii. După aceea, jucară fotbal cu un con de brad. Când, în cele din urmă, obosiră şi se aşezară să se odihnească, scorul era nouăsprezece la nouăsprezece. Apoi se hotărâră să facă o cursă cu picioarele legate.

(*O prietenie primejdioasă*, în vol. *Fabule cu animale*)

Cât ajunseseră acasă, Paraschiv, cel mai mare dintre copii, se dăduse jos din căruţă, lăsase pe alţii să deshame şi să dea jos uneltele, iar el întinsese pe prispă o haină veche şi se culcase peste ea gemând. La fel făcuse şi al doilea fiu, Nilă.

(M. Preda, *Moromeţii*)

1. Subliniază verbele la timpul perfect simplu din primul text și notează numărul și persoana.

_____

_____

_____

_____

2. Ce observi în legătură cu momentul desfășurării acțiunii, față de timpul prezent?

_____

_____

3. Scrie forma de perfect simplu, persoana I singular și a II-a plural, pentru următoarele verbe:

Verbul	I sg.	a II-a pl.
a fi	_____	_____
a lustrui	_____	_____
a încremeni	_____	_____
a coase	_____	_____

4. Subliniază verbele la timpul mai-mult-ca-perfect din al doilea text și notează numărul și persoana.

_____

_____

_____

5. Ce observi în legătură cu momentul desfășurării acțiunii, față de timpul prezent?

_____

_____

6. Scrie forma de mai-mult-ca-perfect, persoana I plural și a III-a plural, pentru următoarele verbe:

Verbul	I pl.	a III-a pl.
a cânta	_____	_____
a absolvi	_____	_____
a lucra	_____	_____
a face	_____	_____

7. Alcătuiește enunțuri în care să existe următoarele forme verbale.

a. verbul *a aștepta*, la modul indicativ, perfect simplu, persoana a III-a, numărul sg.

_____

b. verbul *a fi*, la modul indicativ, mai-mult-ca-perfect, persoana I, numărul sg.

_____

c. verbul *a cheltui*, la modul indicativ, prezent, persoana I, numărul sg.

_____

d. verbul *a voi*, modul indicativ, imperfect, persoana I, numărul sg.

_____

e. verbul *a plânge*, modul indicativ, mai-mult-ca-perfect, persoana III-a, numărul sg.

_____

8. Așază pe axa de mai jos, în funcție de apropierea de prezent, timpurile trecutului. Folosește ca exemplu verbul *a mânca*.

trecut — viitor

prezent

Viitorul

1. Ce activități de weekend ai propune familiei tale? Completează spațiile libere.

Mama va _____.

Tata va _____.

Eu voi _____.

Noi vom _____.

2. Ai de realizat un proiect împreună cu mai mulți colegi. Tu ești organizatorul, așa că trebuie să trasezi sarcini.

El va _____.

Voi veți _____.

Ei vor _____.

3. Construiește propoziții în care să existe verbe la modul și timpul indicate:

a. modul indicativ, timpul viitor, persoana a II-a, singular

_____

b. modul indicativ, timpul viitor, persoana III-a, plural

_____

c. modul indicativ, timpul viitor, persoana I, singular

_____

4. Completează tabelul de mai jos cu verbele din lista următoare:
băură, vom privi, ascultasem, am jucat, învățam, voi citi, udaseră, aranjez, veți desena, crescurăți, iubești, vei lucra, încercam, ajunsesem, lucraseră, fuseseși, încercarăm, vom dansa, am vizitat

Prezent	Imperfect	Perfect simplu	Perfect compus	M.-m.-c.-p.	Viitor

5. Completează spațiile libere cu formele verbale cerute.

- *a rezolva*, modul indicativ, timpul perfect compus
- *a realiza*, modul indicativ, timpul viitor
- *a crede*, modul indicativ, timpul prezent
- *a fi*, modul indicativ, timpul imperfect
- *a lucra*, modul indicativ, timpul m.-m.-c.-p.

- Ioana _____ toate exercițiile.
- Noi _____ cel mai frumos colaj.
- _____ că voi reuși să termin desenul.
- _____ la școală când ne-au dat vestea.
- _____ două ore la proiect.

6. Alcătuiește enunțuri în care să existe verbe la modul și timpurile indicate.

a. verbul *a dansa*, modul indicativ, perfect compus

_____

b. verbul *a vrea*, modul indicativ, mai-mult-ca-perfect

_____

c. verbul *a coase*, modul indicativ, perfect simplu

_____

d. verbul *a cumpăra*, modul indicativ, viitor

_____

7. Alege forma corectă a verbelor:

faceți/ făceți continui/ continuu

țiu/ țin lustrui (forma de perfect simplu)/ lustruii

8. Completează spațiile libere cu ortogramele potrivite:

la _____ pleca la mare în vacanța de vară.

l-a _____ duce și pe voi cândva în parc.

sa Mâine mergem _____ film.

s-a _____ văzut când a intrat în clasă.

va Cartea _____ are multe imagini colorate.

v-a Ioana _____gândit că ai nevoie de această hartă.

voi _____ plăcut filmul?

v-oi _____pleca în excursie săptămâna viitoare.

Verbele auxiliare. *A fi. A avea. A vrea*

1. Subliniază verbele care intră în componența următoarelor timpuri și moduri verbale și completează spațiile, după model.

aș fi cântat *modul:* condițional-optativ
forma de infinitiv a verbului: a cânta
forma folosită: cântat – forma de participiu a verbului
verbul auxiliar utilizat: a fi

am citit	modul: _____ timpul: _____ forma de infinitiv a verbului: _____ forma folosită: _____ verbul auxiliar utilizat: _____
voi învăța	modul: _____ timpul: _____ forma de infinitiv a verbului: _____ forma folosită: _____ verbul auxiliar utilizat: _____
aș fi iubit	modul: _____ forma de infinitiv a verbului: _____ forma folosită: _____ verbul auxiliar utilizat: _____

2. Precizează dacă verbele (a fi, a avea, a vrea) din enunțurile de mai jos sunt auxiliare sau predicative.

Enunțul	Verb predicativ	Verb auxiliar
• *Am plecat cu colegii în excursie.*	☐	☑
• *Mi-ar fi plăcut să te însoțesc.*	☐	☐
• *Ele vor jucării noi.*	☐	☐
• *Am multe lucruri frumoase pentru tine.*	☐	☐
• *Am o casă foarte frumoasă.*	☐	☐
• *Andrei vrea să câștige concursul.*	☐	☐
• *Vor citi toate lecturile.*	☐	☐
• *Ar fi vrut să vină cu tine.*	☐	☐

3. **Subliniază predicatele din enunțurile de mai jos și notează timpul verbal și forma de infinitiv a fiecărui verb.**

Enunț	Timpul verbal	Forma de infinitiv
• Pe masă sunt două caiete.	_____	_____
• Am foarte mulți prieteni.	_____	_____
• Am ajuns la timp.	_____	_____
• Ioana și Mirela vor rochițe noi.	_____	_____
• Ele vor pleca la mare.	_____	_____

4. **Încercuiește varianta corectă:**

• **În propoziția *Am mers cu părinții la film.*, verbul *a avea* este:**

a) predicativ; **b) auxiliar.**

• **În propoziția *Eu voi citi mai mult și vreau același lucru și de la tine.*, verbul *a vrea* este:**

a) primul predicativ, al doilea auxiliar; **b) primul auxiliar, al doilea predicativ.**

5. **Construiește câte două enunțuri în care verbele *a fi, a avea, a vrea* să fie, pe rând, auxiliare și predicative.**

auxiliar	predicativ
• _____	• _____
_____	_____
_____	_____
• _____	• _____
_____	_____
_____	_____
• _____	• _____
_____	_____
_____	_____

Verb predicativ. Verb copulativ

Citește cu atenție textul:

Și-a mers voinicul, a mers. Mult să fi mers. Se uită în jos și-l prinse amețeala. Privi în sus și se cutremură (...) Puterile îi cam slăbiseră, dar nu se lăsă. (...) Acolo o să se odihnească (...) Iar când a poposit, ud de sudoare, bulgărele de aur scăpătase de amiază. Și voinicul privi iar în sus. Privea în sus și nu-și credea ochilor.

(*Gândăcelul*, de Emil Gârleanu)

1. Precizează modul și timpul verbelor prin care se exprimă predicatele subliniate.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

2. Încercuiește cu verde predicatele din enunțurile următoare și spune prin ce se exprimă cuvintele subliniate.

- **Gândăcelul este curajos.**
- **Mama este profesoară.**
- **Andrei este cuminte.**
- **Copilul este atent.**

Ce fel de verb este verbul *a fi*? _____

3. Încercuiește varianta corectă:

- **În propoziția *Ioana este în clasă.*, verbul *a fi* este:**
  a) predicativ; b) auxiliar; c) copulativ.
- **În propoziția *Mihai era un elev silitor.*, predicatul este:**
  a) era; b) era un elev; c) era silitor.
- **În enunțul *Dacă eram acolo, sigur aș fi plecat cu voi.*, verbul *a fi* este, în ordine:**
  a) predicativ, copulativ; b) copulativ, auxiliar; c) predicativ, auxiliar.

4. **Notează predicatele din propozițiile de mai jos, precizând felul acestora. Vei nota cu PN sau PV.**

- *Ioana este sora lui Mihai.* *este sora = PN (predicat nominal)*
- **Ei au fost în excursie.** _____
- **Sigur vor fi prieteni buni.** _____
- **Cartea este pe masă.** _____
- **Ioana este frumoasă.** _____
- **Elevul era atent la lecție.** _____
- **Fii atent!** _____

5. **Scrie modul și timpul verbului copulativ *a fi* din enunțurile de la exercițiul anterior.**

_____

_____

_____

_____

6. **Realizează corespondența între cele două coloane, ținând cont de predicatele folosite în enunțurile date.**

A	B
1. Culorile mele preferate sunt roșu și verde.	a. predical verbal, exprimat prin verb la modul imperativ
2. Sunt mândră de realizările tale.	b. predicat nominal
3. Aș mânca o înghețată cu ciocolată.	c. predicat nominal cu nume predicativ multiplu.
4. Rezolvă mai multe exerciții!	d. predicat verbal, exprimat prin verb la modul condițional-optativ
5. Prietenii mei sunt în parc.	e. predicat verbal, exprimat prin verb la modul indicativ

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐

7. Subliniază cu roșu predicatele nominale. Încercuiește numele predicativ și indică partea de vorbire prin care se exprimă.

- *Florile sunt parfumate.*
- *Andreea este cântăreață.*
- *Acestea sunt colegele mele de clasă.*
- *Rochița este frumoasă.*

_____

_____

8. Alcătuiește enunțuri în care să folosești:

- **un PV exprimat prin verbul predicativ *a fi*, timpul imperfect**

_____

- **un PN cu verbul copulativ *a fi* la modul indicativ, timpul imperfect**

_____

- **un PV exprimat prin verb la modul indicativ, timpul viitor**

_____

- **un PN cu nume predicativ multiplu**

_____

- **un PV exprimat prin verbul predicativ *a fi*, timpul mai-mult-ca-perfect**

_____

- **un PN cu nume predicativ exprimat prin adjectiv**

_____

- **un PN cu nume predicativ exprimat prin substantiv**

_____

Fișă de evaluare - verbul (1)

1. Citește textul și răspunde cerințelor formulate:

Când primăvara se hotărăște să apară în București, se oprește în prima zi în grădina Cișmigiu.

Vestitorii și i-a trimis cu câteva zile înainte. Pajiștile înverzite sunt smălțuite cu violete și ghiocei, ce zâmbesc șăgalnic și parcă fac cu ochiul trecătorilor maturi sau copii, care de-abia se-abțin să nu-i culeagă.

(după Grigore Băjenaru, *Cișmigiu & Comp.*)

a. Notează patru verbe la modul indicativ. 10p

_____ _____

_____ _____

b. Transcrie patru verbe la timpul prezent. 10p

_____ _____

_____ _____

c. Transcrie verbul cu valoare copulativă. 5p

_____

d. Notează un verb cu valoare auxiliară. 5p

_____

2. Notează modul corespunzător fiecărui verb din lista de mai jos: *să dansăm, scriu, cântă!, am învățat, aș pleca, jucam, voi construi, a vorbi, fiind, de lucrat.* 25p

_____

_____

_____

_____

3. Subliniază varianta potrivită contextului: 10p

- ***L-a/ La luat*** **și pe Matei în excursie.**
- **Mama *ia/ i-a* făcut o surpriză.**
- **Maria *v-a/ va* pleca la mare.**
- ***V-oi/ Voi*** **duce și pe voi la circ!**

4. Construiește enunțuri în care verbul *a fi* să aibă, pe rând, valoare auxiliară, predicativă și copulativă. **15p**

- _____
- _____
- _____

5. Precizează dacă verbele subliniate în enunțurile de mai jos sunt predicative, copulative sau auxiliare: **10p**

- **Mâine <u>voi</u> fi la un congres.** _____
- **<u>Am</u> rezolvat toate exercițiile.** _____
- **<u>Are</u> foarte mulți prieteni.** _____
- **Până atunci, <u>fusese</u> un copil cuminte.** _____
- **Cartea pe care o cauți <u>este</u> în ghiozdan.** _____

Timpul de lucru este de 50 de minute. Se acordă 10 puncte din oficiu.

Fișă de evaluare - verbul (2)

1. Citește textul și analizează verbele la modul indicativ, notând *timpul, numărul, persoana și funcția sintactică.* **40p**

Nu se întâmpla nimic, dar mari bătăi de inimă însufleţeau plopii, iarba (...) O impresie aeriană de versuri şi de muzică. Uneori îţi venea să plângi, alteori să zâmbeşti dar nu se întâmpla nimic. Totuşi, era o noutate deplină în aceste decoruri normale (...) O mână nevăzută scosese un sâmbure amar din miezul pământului, înlocuindu-l cu unul dulce. Pierise o greutate din toate cele, o apăsare încetase (...).

(Ionel Teodoreanu, *La Medeleni*)

_____

_____

_____

_____

2. Construiește enunțuri în care verbul *a spăla* să fie la următoarele moduri verbale: *gerunziu, infinitiv, supin.* **15p**

- _____
- _____
- _____

3. Notează valoarea (auxiliar, predicativ, copulativ) verbelor subliniate în enunțurile: **35p**

- **Împreună <u>vom</u> reuși.** _____
- **În grădină <u>este</u> un trandafir înflorit.** _____
- **Era bine să <u>fi</u> plecat mai devreme.** _____
- **Colegii mei <u>sunt</u> Andrei și Maria.** _____
- **<u>Am</u> fost în vizită la grădina zoologică.** _____
- **<u>Am</u> multe tricouri colorate.** _____
- **Ei <u>vor</u> o vacanță de neuitat.** _____
- **Nu <u>voi</u> reuși să ajung la timp.** _____
- **Cărțile <u>erau</u> pe masă.** _____
- **Hainele <u>sunt</u> în dulap.** _____

Timpul de lucru este de 50 de minute. Se acordă 10 puncte din oficiu.

Substantivul

1. Încercuiește substantivele din următoarea serie de cuvinte:
casă, lumânare, așezam, Andrei, tablou, a cumpăra, Ionuț, înfrumusețează, distracție, distractiv, jocuri, frumos, clădire, Oradea, telefon, Munții Bucegi, înflorește, înfloritor, trei, cană, voi, dumneavoastră, computer, social, atenție, încredere.

Grupează substantivele identificate la exercițiul 1, în tabelul de mai jos:

Comune	Proprii

2. Grupează substantivele identificate la exercițiul 1, pe trei coloane, în funcție de gen:

Masculin	Feminin	Neutru

3. Alcătuiește două enunțuri în care substantivul *mioara* să fie, pe rând, substantiv propriu și substantiv comun.

- _____
- _____

4. Scrie pluralul următoarelor substantive și încercuiește desinențele folosite.

băiat	_____	floare	_____
telefon	_____	copil	_____
regret	_____	pix	_____
muzeu	_____	tablou	_____
ciocolată	_____	succes	_____
aragaz	_____	chibrit	_____
regret	_____	vulpe	_____
calculator	_____		

5. Notează:

1. pluralul substantivul subliniat în construcția *El este capul bandei.* _____
2. pluralul substantivului *hotel* _____
3. pluralul substantivului *muzeu* _____
4. pluralul substantivului *aragaz* _____
5. pluralul substantivului *cadru* _____
6. Trece la plural substantivul subliniat în construcția *mingea roșie.* _____

6. Construiește enunțuri cu substantivele următoare:

- capi
- capete

- zmei
- zmee

- soli
- soluri

7. Scrie câte un exemplu de substantiv comun din tipurile indicate mai jos:

lucruri	_____	ființe	_____
însușiri	_____	acțiuni	_____
popoare	_____	anotimpuri	_____
fenomene ale naturii	_____	stări sufletești	_____

Articolul. Articolul hotărât. Articolul nehotărât

1. Încercuiește substantivele articulate din lista de mai jos:
casă, locuința, o cană, fata, cartelă, lui Carmen, ceaiul, un copil, niște mere, copaci, Ioanei, unor colege, florile, prieten, un coș, unui amic, niște cărți, caietul, foaie, culorile, masă, o mașină, mașina, bilete

2. Grupează substantivele identificate în lista de mai sus, în două coloane.

Articulate hotărât	Articulate nehotărât

3. Trasează săgeți colorate diferit, de la cuvintele din coloana din stânga, către coloana din dreapta.

A	B
niște mașini	
copilul	articulate hotărât
lui Mihai	
prăjitură	articulate nehotărât
alfabet	
o acadea	
sticla	nearticulate
unei prietene	

4. Subliniază articolele nehotărâte din următoarele exemple.

- **Am cumpărat niște cărți unor copii.**
- **A primit un caiet și o carte.**
- **Am dat unei fete biletul meu la spectacol.**
- **Am niște flori foarte frumoase în grădină.**
- **Pe strada mea este o casă făcută din lemn.**
- **Unui coleg i-a fost furată o carte.**

5. Încercuiește varianta corectă.

- În seria *lui Mihai, o fată, paginile*, sunt:

a) numai substantive nearticulate;

b) două substantive articulate hotărât și un substantiv articulat nehotărât;

c) un substantiv articulat hotărât și două substantive articulate nehotărât.

- În structura *Băiatului i s-a furat cartea.*, substantivele subliniate sunt:

a) nearticulate;

b) articulate hotărât;

c) articulate nehotărât.

- În structura *Geanta este a unei colege.*, substantivele subliniate sunt, în ordine:

a) articulat cu articol hotărât, nearticulat;

b) nearticulat, articulat cu articol nehotărât;

c) articulat cu articol hotărât, articulat cu articol nehotărât.

6. Scrie pluralul substantivelor. Fii atent la articol.

un articol _____ floare _____

geamgiul _____ minge _____

farmacia _____ câmpie _____

7. Scrie C (corect) sau I (incorect) în funcție de utilizarea articolului.

- Am dat la niște copii multe bomboane. ☐
- Niște colege au plecat la mare. ☐
- Cartea este a Carmenei. ☐
- Ioanei îi plac dulciurile. ☐

8. Precizează ce părți de vorbire sunt cuvintele subliniate în enunțurile de mai jos:

- Un băiat și două fete au câștigat concursul. • _____
- Lui îi plac bomboanele cu ciocolată. • _____
- I-am dat și lui Andrei tema pentru vacanță. • _____
- În fața casei a parcat o mașină roșie. • _____
- Am primit o gladiolă și trei garoafe. • _____
- Am primit cadou un tricou. • _____

Cazurile substantivului

Cazul nominativ. Cazul acuzativ. Prepoziția

1. Citește textul de mai jos și subliniază substantivele în cazurile nominativ și acuzativ.

Băieții de la „numărul 8" ies buluc pe poarta școlii, umplând strada cu larmă ascuțită și cu bulgări de omăt. (...) Trec în sprintenă învălmășeală fesuri țuguiate de lână, căciuliță cu urechi și căciuli bătrâne, în care stăpânul vremelnic intră până-n gât. Mai tare decât toți sare și țipă un plod cu pălărioară de doc și cu pantofi mari.

(Cella Serghi, *Pânza de păianjen*)

2. Încercuiește prepozițiile.

3. Completează casetele de mai jos cu substantivele identificate la exercițiul anterior.

Nominativ	Acuzativ

4. Notează, pentru fiecare substantiv identificat în textul de mai sus, cazul, funcția sintactică și prepoziția care îl însoțește (acolo unde este cazul).

Substantivul	Cazul	Funcția sintactică	Prepoziția

5. Încercuiește varianta corectă.

- **În enunțul *Florile mele preferate sunt zambilele și lalelele.*, există:**

a) un substantiv în nominativ;
b) două substantive în nominativ;
c) trei substantive în nominativ.

- **În enunțul *Andrei este elev în clasa a III-a.*, substantivul subliniat este:**

a) subiect;
b) complement;
c) nume predicativ.

- **În enunțul *Am pus farfuriile pe masă.*, există:**

a) două substantive însoțite de prepoziție;
b) un substantiv însoțit de prepoziție;
c) nu există prepoziție.

- **În enunțul *Am obținut rezultate foarte bune la concurs.*, substantivul în nominativ este:**

a) rezultate; b) concurs; c) nicio variantă.

6. Stabilește corespondența între cele două coloane, având în vedere funcția sintactică a cuvântului subliniat.

A	B
Ioana este prietena mea.	atribut
Dacă termini temele, mergem la plimbare.	subiect
Andrei își pregătește lecturile de vacanță.	complement
Vom face o călătorie vara aceasta.	nume predicativ
Vacanța de vară o voi petrece la bunici.	complement

7. Analizează substantivele din textele următoare, după model:

(...) Iarna tristă-mbracă
Streșinile somnoroase
Pune văl de promoroacă
Peste pomi și peste case.
Scoate-o lume ca din basme
În lumini de felinare

Sunt copii. Cu multe sănii,
De pe coastă vințipând
Și se-mping și sar râzând
Prin zăpadă fac mătănii;
Vrând-nevrând
(G. Coșbuc, *Iarna pe uliță*)

Focul e-nvelit pe vatră,
Iar opaițele-au murit,
Și prin satul adormit
Doar vrun câine-n somn mai latră
Răguşit
(Şt. O. Iosif, *Nopţi de vară*)

Iarna – subst. comun, simplu, gen feminin, nr. sg., art. cu art. hot. „a", f. s. S, caz N

8. Notează cu A (adevărat) sau F (fals) următoarele afirmații:

1. **În enunțul *Am luat parte la un spectacol deosebit.*, cuvântul subliniat este însoțit de prepoziția „la" și este nearticulat.** ☐
2. **În enunțul *Ioana și Maria au plecat împreună la școală.*, cuvintele subliniate au funcție sintactică de subiect multiplu și sunt în cazul nominativ.** ☐
3. **Toate substantivele din seria *la masă, cu tata, de piatră, de la școală* sunt însoțite de prepoziții simple.** ☐
4. **Substantivele subliniate în enunțul *Am cumpărat o carte cu ilustrații.*, sunt în cazul acuzativ și îndeplinesc funcția sintactică de complement, respectiv atribut.** ☐
5. **Funcția sintactică a substantivului subliniat în enunțul *Ședința cu părinții s-a amânat.*, este de atribut.** ☐
6. **În enunțul *În fața blocului este o grădină cu flori.*, substantivul subliniat are funcția sintactică de nume predicativ.** ☐

Cazul dativ. Cazul genitiv. Articolul posesiv-genitival

1. Completează spațiile libere cu formele specifice cazului dativ ale substantivelor indicate.

I-am dat _____ (mama) un cadou.

Spune-i _____ (sora) tale că ne vedem mai târziu.

Recită-i _____ (tata) poezia pe care ai învățat-o.

Adu-i _____ (Maria) rochița roșie.

2. Subliniază substantivele în cazul genitiv din textul de mai jos.

Imaginea premianților m-a emoționat până în adâncul sufletului. Aplauzele părinților au umplut în acea dimineață curtea școlii.

3. Completează spațiile libere cu articolele posesiv-genitivale potrivite.

Aerul proaspăt _____ dimineții a invadat dintr-o dată micuța cameră _____ Ioanei. Pe o margine _____ patului, Ioana își pusese un rucsac de- _____ fratelui ei. Era gata pentru plecarea în excursie.

4. Scrie, pentru fiecare substantiv, articolul posesiv-genitival potrivit și construiește enunțuri cu structurile.

• aroma îmbietoare _____ prăjiturii

_____

• compunerile frumoase _____ copiilor

_____

• pantalonii noi _____ băiatului

_____

• ursulețul de pluș _____ Dianei

_____

5. Trasează săgeți către funcția sintactică a cuvintelor evidențiate din prima coloană.

A	B
Rochia *mamei* are o culoare deosebită.	
I-am dat *Corinei* o carte cu povești.	complement
Mariei nu îi plac prăjiturile cu lămâie.	
Un coleg *de-ai fratelui* meu a câștigat concursul.	atribut
Lumina puternică *a soarelui* pătrunde în cameră.	

6. Extrage din textul de mai jos substantivele și completează tabelul, ținând cont de cazul fiecărui substantiv.

Elevii din clasa a V-a au participat la multe concursuri școlare. Au avut rezultate bune la matematică și la română, dar au acordat atenție și limbii engleze. Rezultatele elevilor au fost apreciate atât de părinți, cât și de colegii de la clasele mai mari.

Nominativ	Acuzativ	Genitiv	Dativ

7. Alcătuiește enunțuri în care să folosești.

a) un substantiv comun în cazul acuzativ, cu funcție sintactică de complement

_____

b) un substantiv propriu, nume de persoană, în cazul genitiv

_____

c) un substantiv comun, însoțit de prepoziție, cu funcție sintactică de complement

_____

d) un substantiv propriu, nume de oraș, în cazul acuzativ, cu funcție sintactică de complement

_____

e) un substantiv comun, în cazul dativ, cu funcție sintactică de complement

_____

f) un substantiv comun în cazul genitiv, însoțit de articol posesiv-genitival, cu funcție sintactică de atribut

_____

8. Notează cu A (adevărat) sau F (fals).

1. *Al, a, ai, ale* sunt prepoziții care însoțesc un substantiv în cazul acuzativ. ☐
2. Un substantiv nu poate avea funcție sintactică de atribut. ☐
3. Atributul poate fi exprimat printr-un substantiv în acuzativ sau genitiv. ☐
4. Substantivul în dativ sau acuzativ nu poate avea funcție sintactică de complement. ☐

9. Alcătuiește, în caiet, enunțuri în care substantivele „familie" și „școală" să îndeplinească toate funcțiile sintactice la toate cazurile învățate.

10. Stabilește prin săgeți corespondența dintre cele două coloane, având în vedere cazul substantivelor subliniate.

A	B
În fața casei era *un trandafir* înflorit.	ACUZATIV
I-am dăruit *Ioanei* un cadou de ziua ei.	NOMINATIV
Caietele *copiilor* au fost verificate.	DATIV
L-am văzut *pe Ștefan* în parc.	GENITIV

11. Fiecăruia dintre substantivele de mai jos i se potrivește o funcție sintactică. Integrează aceste substantive în enunțuri și notează cazul și funcția sintactică.

• *casa* cazul: N funcția sintactică: SUBIECT

Casa mea nu este în acest cartier.

• *al vecinei* cazul: _____ funcția sintactică: _____

• *pe birou* cazul: _____ funcția sintactică: _____

• *prietenului* cazul: _____ funcția sintactică: _____

• *de piatră* cazul: _____ funcția sintactică: _____

• *vânzător* cazul: _____ funcția sintactică: _____

12. Completează rebusul de mai jos, răspunzând cerințelor date. Pe coloana *AB* vei descoperi o funcție sintactică a cazului acuzativ.

1. **cazul substantivului subliniat în enunțul „Am *o casă* frumoasă";**
2. **felul articolului subliniat în enunțul „*Niște* copii au deranjat ora";**
3. **funcția sintactică a cuvântului subliniat în enunțul „*Adinei* îi plac florile";**
4. **tipul substantivului *Munții Bucegi;***
5. **numărul substantivului *copiii*;**
6. **cazul substantivului subliniat în enunțul „Această cameră este *a copiilor*";**
7. **genul substantivului *perete;***
8. **genul la care substantivul are formă de masculin la singular și de feminin la plural;**
9. **funcția sintactică îndeplinită de un substantiv aflat lângă verbul copulativ *a fi*.**

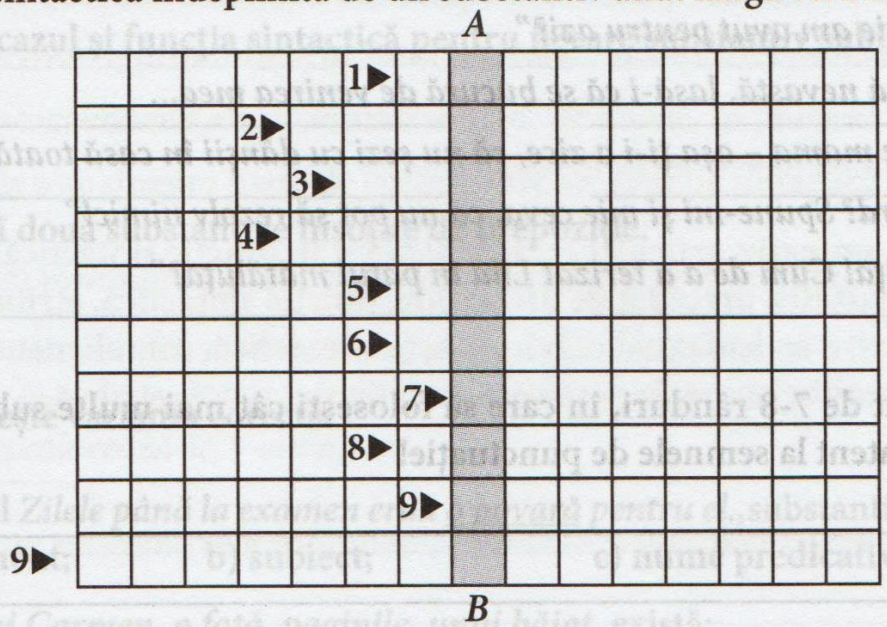

13. Analizează substantivele din textul următor, după model:

Pe cărăruța dintre vii,
Azi au trecut domnițe mici,
Și-au risipit bijuterii
De licurici.
(O. Cazimir, Licuriciul)

pe cărăruța – subst. comun, simplu, gen feminin, nr. sg., caz Ac, însoțit de prep. „pe", art. cu art. hot. „a", f. s. complement

Cazul vocativ

1. Completează spațiile libere.

Substantivul în cazul vocativ exprimă o _____ a vorbitorului către _____ .

Substantivul în vocativ nu are _____ .

2. Subliniază substantivele în vocativ din textele următoare:

- *„– Ei, Matei, ce lecție am avut pentru azi?"*
- *„– Ia lasă-i și tu, mă nevastă, lasă-i că se bucură de venirea mea...*
  – Ție, omule – zise mama – așa ți-i a zice, că nu șezi cu dânșii în casă toată ziulica..."
- *„– Mihai, tu ești surd? Spune-mi și mie ceva, că nu pot să rezolv nimic!"*
- *„– Ia spune, Claudiță! Cum de a a terizat Lila în patul mătăluță?"*

3. Realizează un text de 7-8 rânduri, în care să folosești cât mai multe substantive în cazul vocativ. Fii atent la semnele de punctuație!

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Fișă de evaluare - substantivul

1. Citește textul și răspunde cerințelor formulate:

Pe mușchiul gros, cald ca o blană a pământului, căprioara stă jos lângă iedul ei. Acesta și-a întins capul cu botul mic, catifelat și umed, pe spatele mamei și, cu ochii închiși, se lasă dezmierdat. (Emil Gârleanu, *Căprioara*)

a. Identifică un substantiv articulat hotărât și unul articulat nehotărât. **5p**

_____ _____

b. Notează cazul și funcția sintactică pentru fiecare substantiv subliniat. **10p**

_____ _____

_____ _____

c. Identifică două substantive însoțite de prepoziție. **5p**

_____ _____

2. Încercuiește varianta corectă: **20p**

- **În enunțul *Zilele până la examen erau o povară pentru el.*, substantivul subliniat este:**

a) complement; b) subiect; c) nume predicativ.

- **În seria *lui Carmen, o fată, paginile, unui băiat*, există:**

a) 3 substantive articulate hotărât, 1 substantiv articulat nehotărât;
b) 2 substantive articulate hotărât, 2 substantive articulate nehotărât;
c) 1 substantiv articulat hotărât, 3 substantive articulate nehotărât.

- **În enunțul *Mihaela a dat unor copii jucăriile fratelui ei.*, substantivele subliniate sunt la următoarele cazuri, în ordine:**

a) N., Ac., D., G.; b) Ac., D., N., G.; c) N., D., Ac., G.

- **În enunțul *Un băiat a cumpărat un caiet și două cărți.*, cuvintele subliniate sunt:**

a) numerale; b) articole nehotărâte; c) articol nehotărât, numeral.

3. Subliniază cu o linie articolul nehotărât *un* și încercuiește numeralul cu aceeași formă: **10p**

- **Am un prieten nou.**
- **Cumpără două kilograme de mere și un pepene.**
- **Un singur copil a câștigat excursia.**
- **Un vecin a participat la un concurs și a câștigat două mingi și un breloc.**

4. Analizează substantivele subliniate în textul de mai jos, notând felul, genul, numărul, articolul, cazul, prepoziția (acolo unde este cazul) și funcția sintactică:

S-a dus zăpada albă de pe întinsul țării, **20p**
S-au dus zilele Babei și nopțile vegherii.
Câmpia scoate aburi; **(V. Alecsandri, *Sfârșitul iernei*)**

5. Construiește enunțuri în care să folosești: **20p**

a) un substantiv în nominativ, articulat cu articol hotărât, funcție sintactică, subiect;
b) un substantiv în acuzativ, precedat de prepoziție, funcție sintactică, atribut;
c) un substantiv în dativ, articulat nehotărât, funcție sintactică, complement;
d) un substantiv în genitiv, nume de persoană, funcție sintactică, atribut.

- _____
- _____
- _____
- _____

Timpul de lucru este de 50 de minute. Se acordă 10 puncte din oficiu.

Pronumele

Pronumele personal

1. Notează cu A (adevărat) sau F (fals).

- **Pronumele este partea de vorbire flexibilă care ține locul unui substantiv.** ☐
- **Pronumele își schimbă forma doar după persoană și număr.** ☐
- **În cazul acuzativ, pronumele nu sunt niciodată însoțite de prepoziții.** ☐
- **Formele neaccentuate ale pronumelui stau, de obicei, în preajma verbului.** ☐
- **Pronumele este singura parte de vorbire care are funcție sintactică în cazul vocativ.** ☐

2. Subliniază pronumele personale din următoarea listă de cuvinte:

copil, eveniment, el, probabil, noi, strigă, mie, țuști!, pleacă, am pierdut-o, mașină, frumos, caută-l, prieten, le-am certat, vouă, stau, verb, lor, încearcă, pe mine, colorează-le, i-am ajutat.

3. Înlocuiește substantivele subliniate, cu forma pronumelui personal potrivită.

a) *Am fost încântați de concertul <u>Ioanei</u>.* a) _____

b) *Le-am dat <u>lui Mihai și lui Andrei</u> toate bomboanele care mi-au rămas.* b) _____

c) *<u>Colegul</u> meu m-a impresionat într-un mod plăcut.* c) _____

d) *<u>Elevii</u> au obținut premii numeroase la matematică.* d) _____

4. Completează tabelul folosind formele pronominale din lista de mai jos:

eu, mă, o, (a) ei, nouă, vă, lor, le, ele, noi, tu!, îi, îmi, (al) lor, le, lui, ție, ea, mă, tu, m-, voi!

nominativ	acuzativ	genitiv	dativ	vocativ
eu	*mă*	*(a) ei*	*vă*	*tu!*
	vă			

5. Alcătuiește propoziții cu ortogramele:

la _____

l-a _____

ați _____

a-ți _____

mai _____

m-ai _____

va _____

v-a _____

6. Citește textele de mai jos și subliniază, cu albastru, formele accentuate ale pronumelui personal și, cu roșu, formele neaccentuate.

a) *Mie, îndeosebi, mi se cuvenea oarecare întâietate la împărțeala părerilor de bine, pentru că eu îl știam încă din copilărie.*
(I. Slavici, *Budulea Taichii*)

b) *Tu eşti Mircea?*
Da-mpărate!
Am venit să mi te-nchini,
De nu, schimb a ta coroană într-o ramură de spini.
(M. Eminescu, *Scrisoarea III*)

c) *L-am aruncat în apă, taică, că a vorbit şi s-a rugat de mine să-i dau drumul.*
(*Împăratul peştilor*, basm popular)

7. Subliniază formele corecte:

plimbându-mă/ plimbându-ă	**fieți/ fie-ți**
încearcăl/ încearcă-l	**colorează-ți-l/ colorează-ți-l**
l-ai trimis/ lai trimis	**spuneți-aș/ spune-ți-aș**

8. Completează rebusul:

1. Funcția sintactică a pronumelui personal în cazul genitiv este ___
2. *i-* este formă __
3. Forma *tine* aparține cazului __
4. În cazul acuzativ, pronumele personal poate fi însoțit de _
5. Pronumele personal ține locul unui __
6. Pronumele personal în cazul dativ, formă accentuată, persoana a II-a plural, este __
7. Funcția sintactică a pronumelui personal în cazul dativ este __
8. Formele neaccentuate ale pronumelui personal stau, de obicei, în preajma ___
9. Pentru că își schimbă forma, pronumele este o parte de vorbire ___
10. Pronumele personal în cazul __ nu are forme decât pentru persoana a II-a singular și plural.

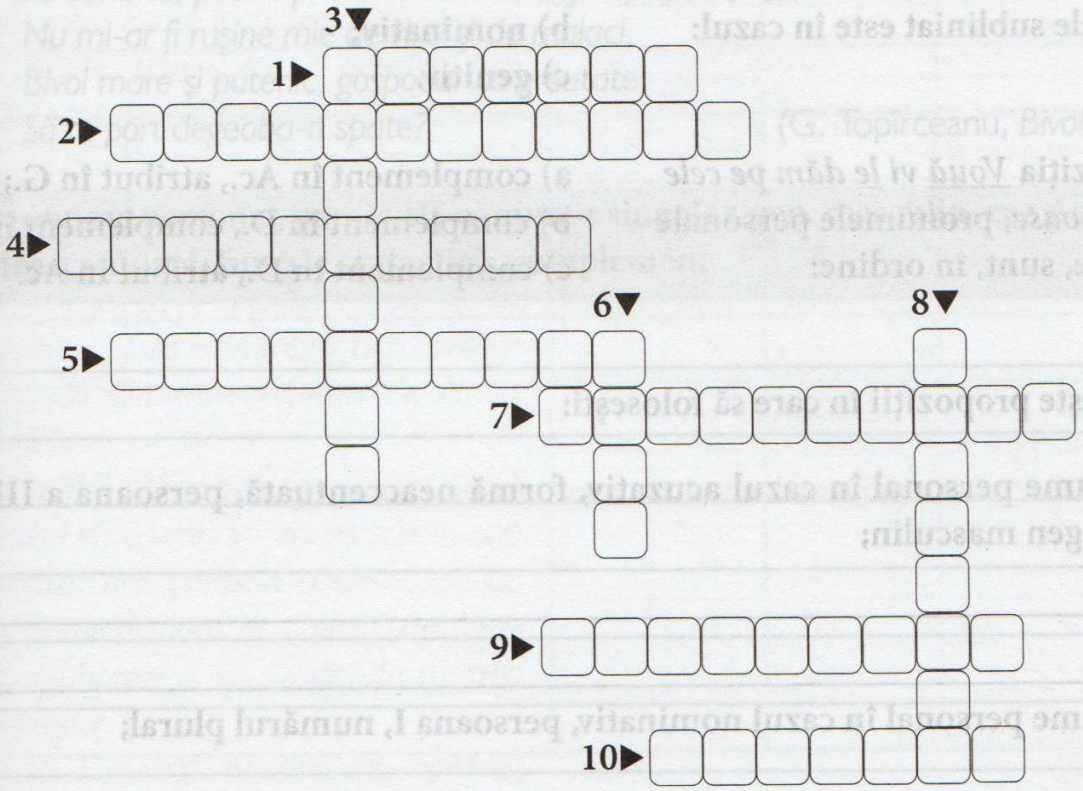

9. Stabilește corespondența între cele două coloane, ținând cont de funcțiile sintactice ale pronumelor personale subliniate în enunțuri:

A	B
1. *El are numai note bune.*	a. complement (Ac.)
2. *Hei, tu, ce faci?*	b. atribut (G.)
3. *Colegii lui l-au susținut.*	c. nu are funcție sintactică
4. *Nouă ne plac prăjiturile cu ciocolată.*	d. subiect (N.)
5. *Florile pentru ea au fost deja comandate.*	e. complement (D.)
6. *L-am văzut mai devreme.*	f. atribut (Ac.)

10. Încercuiește varianta de răspuns pe care o consideri corectă:

- În propoziția *I-am reamintit că suntem în întârziere*, pronumele personal îndeplinește funcția sintactică de:
  a) subiect;
  b) atribut;
  c) complement.

- În propoziția *Mie mi l-a dat pe cel roșu*, pronumele personale subliniate sunt, în ordine, la cazurile:
  a) acuzativ, genitiv, dativ;
  b) dativ, dativ, acuzativ;
  b) acuzativ, dativ, dativ.

- În fraza *Lui i-a plăcut că noi am reușit să-l motivăm pe Andrei și pe prietenul lui*, există:
  a) patru pronume personale;
  b) cinci pronume personale;
  c) trei pronume personale.

- În propoziția *Toți suntem în grija ei*, pronumele subliniat este în cazul:
  a) dativ;
  b) nominativ;
  c) genitiv.

- În propoziția *Vouă vi le dăm pe cele mai frumoase*, pronumele personale subliniate, sunt, în ordine:
  a) complement în Ac., atribut în G.;
  b) complement în D., complement în Ac.;
  c) complement în D., atribut în Ac.

11. Alcătuiește propoziții în care să folosești:

a) un pronume personal în cazul acuzativ, formă neaccentuată, persoana a III-a, nr. singular, gen masculin;

_____

_____

b) un pronume personal în cazul nominativ, persoana I, numărul plural;

_____

_____

c) un pronume personal în cazul dativ, formă accentuată, persoana I, numărul singular;

_____

_____

d) un pronume personal în cazul genitiv, persoana a III-a, numărul singular, gen feminin.

_____

_____

12. Analizează, după model, pronumele personale identificate în următoarele texte:

a) *Sara pe deal buciumul sună cu jale,*
Turmele-l urc, stele le scapără-n cale,
Apele plâng, clar izvorând în fântâne;
Sub un salcâm, dragă, m-aştepţi tu pe mine. (M. Eminescu, *Sara pe deal*)

b) *În spaima ei, îl vede uriaş, atingând cerul, cu pliscul lung, larg să soarbă dintr-o dată balta şi, dimpreună cu balta, pe ea. Inima i s-a oprit. Cocostârcul o vede şi înţelege.*
(E. Gârleanu, *Mărinimie*)

c) *Coţofana, treacă-meargă, pe spinare o suport*
Că mă apără de muşte, de ţânţari şi de tăuni
Şi de alte spurcăciuni.
Pe când tu, potaie proastă, cam ce slujbă poţi să-mi faci?
Nu mi-ar fi ruşine mie de viţei şi de malaci,
Bivol mare şi putenic, gospodar cu greutate,
Să te port degeaba-n spate? (G. Topîrceanu, *Bivolul şi coţofana*)

-*l* – pronume personal, pers. a III-a, număr singular, gen. masculin, caz Ac., formă neaccentuată, funcţie sintactică, complement

13. Construiește enunțuri în care *lui* să fie, pe rând:

a) pronume personal în cazul dativ;

b) pronume personal în cazul genitiv;

c) articol hotărât.

14. Redactează un text de 5-7 rânduri, în care să folosești cât mai multe forme neaccentuate ale pronumelui personal. Subliniază-le.

15. Construiește câte două enunțuri în care cuvintele *nouă* și *mine* să aibă sensuri diferite.

nouă	
mine	

16. Notează cu A (adevărat) sau F (fals):

- În construcția *dă-mi-o*, pronumele personale sunt în cazurile dativ, respectiv acuzativ. ☐
- În enunțul *Spune-i lui Mihai despre noi*, există trei pronume personale. ☐
- În enunțul *Îi place că-i cumperi cadouri*, pronumele personale sunt în cazul dativ și au funcția sintactică de complement. ☐
- În enunțul *Dumneavoastră credeți că dânsul va veni?*, există două pronume personale de politețe. ☐
- În enunțul *Discuția despre voi a lămurit lucrurile*, pronumele este în cazul acuzativ și are funcția sintactică de complement. ☐

17. **Rescrie enunțurile false de la exercițiul anterior, în așa fel încât să devină adevărate.**

18. **Identifică pronumele personale din textele de mai jos și completează tabelul.**

a) *„Ursoaica îl privi – ca să spunem așa – crucindu-se. Se trăgea îndărăt, pas cu pas, pe măsură ce Fram înainta în valsul grațios. Nu pricepea ce voia acest urs-paiață. Poate îl credea și ea nebun, un zănatic primejdios, o nălucă, așa cum îl socotise celălalt urs, Căpățânosul.*

(C. Petrescu, *Fram, ursul polar*)

b) *O să vă dea o lucrare... un subiect din acela pe care le-am făcut și răsfăcut tot anul... așa că n-are de ce să vă fie teamă (...) Lucrarea o citește o comisie compusă din trei profesori de limba română!*

(G. Băjenaru, *Cișmigiu&Comp*)

c) *Văzând eu că mi-am aprins paie-n cap cu asta, am șterpelit-o de-acasă cu beșica cea de porc, nu cumva să-mi ieie tata ciubotele și să rămân de rușinea tovarășilor.*

(I. Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Pronumele	Forma	Funcția	Cazul

19. **Rescrie următoarele enunțuri corectând greșelile de ortografie.**

- ***Nu la-m văzut niciodată atât de furios.***

- ***Dute și vezi c-el nemulțumește.***

- ***Lasămil mie pe acesta și i-al tu pe celălalt.***

- ***Așazăți-l frumos pe umeraș, altfel se va șifona!***

Pronumele personal de politețe

1. **Scrie prescurtarea următoarelor pronume personale de politețe:**

dumneata _____

dumneavoastră _____

dumnealui _____

dumnealor _____

dumneaei _____

2. **Alcătuiește enunțuri în care pronumele personale de politețe să îndeplinească următoarele funcții sintactice:**

a) complement în acuzativ;

_____

b) subiect în nominativ;

_____

c) atribut în genitiv;

_____

d) complement în dativ;

_____

e) atribut în acuzativ.

_____

3. **Redactează un text, de 5-7 rânduri, în care să folosești forme ale pronumelui personal de politețe.**

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Fișă de evaluare - pronumele

Citește cu atenție textul:

Maiorul și-a fumat țigareta până la carton. Apoi se repede la mingea pe care i-am adus-o eu și-ncepe s-o trântească (...) Dar maiorul s-andârjit asupra ghiulelei săltătoare, care i-a scăpat din mână: o trânteşte cu mult necaz de parchet.

(I. L. Caragiale, *Vizită*)

1. În textul de mai sus, pronumele personale sunt în număr de: **(1 p.)**

a) cinci; **b) șapte;** **c) șase.**

2. Rescrie pronumele personale în dativ și numește funcția sintactică. **(1 p.)**

_____

_____

3. Rescrie din text: **(1 p.)**

a) un pronume personal, formă neaccentuată, caz acuzativ;

_____

b) un pronume personal, formă accentuată, caz nominativ.

_____

4. Notează funcția sintactică pentru fiecare pronume în acuzativ din text. **(1 p.)**

_____

_____

5. Alcătuiește două enunțuri în care *lui* să fie: **(2 p.)**

a) pronume personal în genitiv;

_____

b) pronume personal în dativ.

_____

Notează funcția sintactică pentru fiecare.

6. Alcătuiește propoziții cu următoarele ortograme: (1 p.)

mie/ mi-e _____/

_____

iar/ i-ar _____/

_____

v-a/ va _____/

_____

var/ v-ar _____/

_____

laș/ l-aș _____/

_____

7. Notează funcția sintactică pentru fiecare cuvânt subliniat în enunțurile: (1 p.)

- *Lucrarea lui a fost lăudată de toți.*

  _____

- *Întâlnirea cu ei a fost o plăcere.*

  _____

- *Tatăl lui lucrează cu mine.*

  _____

- *Pe listă au fost trecuți și ei.*

  _____

- *Tu, Andrei, pleci undeva în weekend?*

  _____

8. Alcătuiește enunțuri în care pronumele *nouă* și *lui* să aibă alte valori morfologice. (1 p.)

_____

_____

Timpul de lucru este 50 de minute. Se acordă 1 punct din oficiu.

Numeralul

1. Scrie cu litere următoarele numere. Fii atent la ortografiere.

2	_____	28	_____
13	_____	520	_____
15	_____	12	_____

2. Construiește propoziții în care să se afle următoarele numerale cardinale; scrie-le cu litere.

a) 6 • _____

b) 18 • _____

c) 17 • _____

d) 16 • _____

3. Grupează, în tabelul de mai jos, următoarele numerale: ***cinci, douăzeci și trei, al optsprezecelea, doi, șaptesprezece, o mie, al o sutălea, treizeci, patru, al treizeci și treilea, al nouăzeci și doilea***

Numerale cardinale compuse	Numerale cardinale simple	Numerale ordinale

4. Subliniază varianta corectă:

Am cumpărat doisprezece/ douăsprezece amandine.

Plecarea este la ora doi/ două.

Douăsprezece/ doisprezece elevi au fost premiați.

Data limită este unu/ întâi august.

5. Alcătuiește enunțuri în care cuvântul *nouă* să aibă următoarele valori morfologice:

a) numeral cardinal;

_____

b) pronume personal;

_____

c) adjectiv.

_____

6. Subliniază cu o linie numeralele cardinale și cu două linii numeralele ordinale din enunțurile următoare:

a) *Primul concurent a câștigat un premiu în valoare de douăzeci de mii de lei.*

b) *Cumpără doar trei bilete, pentru că pe al patrulea îl vom primi gratuit.*

c) *Greșeala despre care vorbesc este pe rândul al șaptelea de pe pagina patru.*

d) *Doar un elev s-a înscris pentru excursie, ceilalți cincisprezece au renunțat.*

7. Realizează corespondența între cele două coloane:

A	B
24	al XXIV-lea
9	al XCII -lea
12	al LIV-lea
54	al IX-lea
92	al XII-lea

8. Scrie cu cifre romane următoarele numerale ordinale și construiește enunțuri cu fiecare:

- al șaptesprezecelea _____

_____

- al douăzeci și doilea _____

_____

- a cincizeci și treia _____

_____

- al o sutălea _____

_____

9. Subliniază varianta corectă:

cincisprezece/ cinsprezece/ cinșpe	paisprezece/ patrusprezece
optisprezece/ optsprezece/ optusprezece	șaptisprezece/ șaptesprezece
șasesprezece/ șaisprezece	al optulea/ al optâlea
al cincelea/ al cincilea	al șaptișpelea/ al șaptesprezecelea
unșpe/ unsprezece	douăzeci lei/ douăzeci de lei

10. Notează cu A (adevărat) sau F (fals).

- Numeralele ordinale exprimă numărul obiectelor. ☐
- Numeralele cardinale *unu (un)* și *doi* își schimbă forma după gen. ☐
- Numeralele nu pot îndeplini funcția sintactică de subiect. ☐
- În enunțul *Un elev a reușit să treacă doar peste două obstacole și a ieșit pe locul al treilea în concurs*, există trei numerale. ☐

11. Încercuiește varianta de răspuns pe care o consideri corectă:

- În enunțul *Doi au obținut premiul special*, numeralul are funcția sintactică de:
  a) complement;
  b) atribut;
  c) subiect.
- În enunțul *A doisprezecea fată din rândul al cincelea de la mijloc, va pregăti lucrarea pentru examen*, numeralele sunt scrise corect:
  a) ambele;
  b) niciunul;
  c) doar unul.
- În enunțul *Nouă ne-au dat o pătură nouă de fiecare dată când am cerut*, cuvintele subliniate, sunt, în ordine:
  a) numeral, pronume;
  b) numeral, adjectiv;
  c) pronume, adjectiv.
- Numeralul ordinal 100 este scris corect cu litere în varianta:
  a) al osutălea;
  b) al osutelea;
  c) al o sutălea.
- În construcția *Suntem în anul 2014*, numeralul este scris corect cu cifre romane în varianta:
  a) MMXIV;
  b) MXIV;
  c) IVMM.
- În enunțul *Nouă au ales câte o uniformă nouă*, cuvântul *nouă* este, în ordine:
  a) pronume, adjectiv;
  b) pronume, numeral;
  c) numeral, adjectiv.

12. Alege, prin subliniere, varianta corectă, în funcție de valoarea morfologică a cuvântului subliniat:

- *Am luat o carte, un creion și trei pixuri.* numeral/ articol nehotărât
- *Un elev a știut să răspundă corect.* numeral/ articol nehotărât
- *Doi au ajuns primii și unul a rămas în urmă.* numeral/ articol nehotărât
- *Mi-ai spus o dată, de două ori, am înțeles!* numeral/ articol nehotărât

13. Notează cu A (adevărat) sau F (fals):

a) În enunțul *Afară sunt trei copii*, numeralul are funcția sintactică de subiect. ☐

b) În enunțul *Am câștigat o carte și un DVD*, *o* și *un* au valoare de numeral. ☐

c) În enunțul *Sora mea este în clasa a doisprezecea*, numeralul este scris corect. ☐

d) În seria următoare, toate numeralele sunt scrise greșit: *clasa întâia, unu Mai, douăsprezece.* ☐

14. Rescrie enunțurile false de la exercițiul anterior, în așa fel încât să devină adevărate.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

15. Stabilește corespondența între cele două coloane, ținând cont de funcțiile sintactice ale numeralelor subliniate:

A	B
1. *Al doilea a fost acceptat ca înlocuitor.*	a. complement (Ac.)
3. *I-am invitat pe trei dintre ei.*	b. atribut (G.)
4. *Rochia primei fetițe era cea mai curată.*	d. subiect (N.)
5. *Le-am oferit celor trei un coș cu fructe.*	e. complement (D.)
6. *Cadourile de la cei doi mi-au plăcut foarte mult.*	d. atribut (Ac.)

16. Redactează un text de 5-10 rânduri în care să folosești cât mai multe numerale (atât cardinale, cât și ordinale).

17. Analizează, după model, numeralele identificate în următoarele texte:

a) *Ni Ni, Pei Pei şi Chen Chen, un mascul şi două femele, sunt copiii adoptivi ai Delfinariului, ajunşi la Constanţa pe 29 mai, după 11 ore de zbor cu avionul.*

(www.adevarul.ro)

b) *Din cele cinci cărţi pe care mi le-a recomandat, una singură m-a impresionat foarte mult, chiar am vărsat câteva lacrimi la ultimele capitole ale romanului „Invitaţie la vals" de Mihai Drumeş.*

(revista *Dilematix*)

c) *Pregăteşte 100 oca de carne făcută bucăţele de câte o oca una, şi 100 de pâini.*

(Petre Ispirescu, *Prâslea cel voinic şi merele de aur*)

d) *Băieţii de la „numărul 8" ies buluc pe poarta şcolii, umplând strada cu larmă ascuţită şi cu bulgări de omăt.*

(Otilia Cazimir, *Voinicul*)

e) *De abia aşteptam să intru a doua zi la ore. Citeam îmbujorată pe orar: prima oră, fizică, a doua, chimie, a treia, matematică (...) M-ai aşezat jos, la vreo şapte paşi de o haină a ta, apoi ai început să alergi împreună cu alţii după o minge.*

(M. Sântimbreanu, *Scrisoare pe adresa unui chiulangiu*)

***un* – numeral cardinal, gen masculin, caz nominativ, funcţie sintactică, atribut.**

Fișă de evaluare - numeralul

Se dă textul:

Tocmai când scoaseră pâinile din traiste, iaca un al treilea drumeţ, necunoscut, îi ajunge din urmă şi se opreşte lângă dânşii, dându-le ziua bună. (...)

– Poftim, om bun, te-oi ospăta împreună cu noi, ziseră cei doi drumeţi călătorului străin, căci mila Domnului! unde mănâncă doi mai poate mânca şi al treilea.

(I. Creangă, *Cinci pâini*)

1. Transcrie numeralele şi notează felul acestora. **(2 p.)**

_____

_____

_____

2. Transcrie: **(1 p.)**

un numeral cu funcţia sintactică de subiect _____

3. Folosind un numeral ordinal din text, construieşte enunţuri în care să îndeplinească următoarele funcţii sintactice: **(1,5 p.)**

a) subiect;

_____

c) complement.

_____

4. În enunţul *„atunci el dete o săgeată, dete două şi, când dete cu a treia, un geamăt ieşi de lângă pom”* (*Prâslea cel voinic şi merele de aur*), există: **(1 p.)**

a) două numerale cardinale;
b) două numerale cardinale, un numeral ordinal;
c) un numeral cardinal, un numeral ordinal.

5. Alege varianta corectă: **(1,5 p.)**

- **Numeralul cardinal 17 este scris corect cu litere în varianta:**

  a) şaptisprezece; **b) şaptesprezece.**

- **Numeralul cardinal 14 este scris corect cu litere în varianta:**

  a) paisprezece; **b) patrusprezece.**

- **Numeralul cardinal 18 este scris corect cu litere în varianta:**

  a) optisprezece; **b) optsprezece.**

6. Scrie un text de 5-7 rânduri în care să foloseşti două numerale ordinale şi două numerale cardinale, iar două dintre acestea să determine câte un substantiv. (subliniază-le) **(2 p.)**

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Timpul de lucru este 50 de minute. Se acordă 1 punct din oficiu.

Adjectivul

1. Citeşte textele de mai jos şi subliniază adjectivele propriu-zise.

a) *„Rabcic era un câine tărcat, alb cu pete, mijlociu ca înălţime ... chiar sfios."*

b) *„Întâi o să trecem prin buruieni amare şi când vom ieşi din grădina sălbatică, o să ne iasă păsări înainte: rândunele ascuţite, vrăbii grăsulii şi cioroi mari."*

2. Scrie în tabel câte trei adjective, după model:

Adjective care exprimă:			
culoarea	**mărimea**	**o însuşire sufletească**	**apartenenţa la un popor**
roşu	***imens***	***milostiv***	***englez***

3. Notează antonimele următoarelor adjective:

curajos	**legal**
atent	**frumos**
înalt	**slab**
fericit	**bun**
corect	**gros**
firesc	**strâmb**

4. Formează câte două adjective cu ajutorul următoarelor sufixe:

-esc	*-os*	*-iu*
_____	_____	_____
_____	_____	_____

5. Notează, pentru fiecare substantiv dat, câte cinci adjective care îl pot determina:

copil	*cântec*	*floare*
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

6. Realizează corespondența între cele două coloane, identificând sinonimele potrivite:

A	B
1. greu	a. curajos
2. ciudat	b. competent
3. zgârcit	c. similar
4. priceput	d. dificil
5. singuratic	e. solitar
6. identic	f. straniu
7. îndrăzneț	g. avar

7. Citește textele următoare și subliniază, cu roșu, adjectivele propriu-zise și cu albastru, adjectivele provenite din verbe la participiu:

a) *Naltă, uscăţivă, cu părul alb şi creţ, cu ochii căprui, cu gura strânsă şi cu buza de sus crestată în dinţi de pieptene, de la nas în jos (...) Ea îşi înfigea caierul de in în brâu şi începea să tragă şi să răsucească un fir lung şi subţire.* (B. Şt-Delavrancea, *Bunica*)

b) *Aroma merelor coapte, parfumul cald de turtă dulce, flăcările sobei şi trei chipuri de copii care-ţi sunt dragi – nu sunt numai îndemn, ci chiar izvor de basm şi amintiri.*
(I. Teodoreanu, *Hotarul nestatornic*)

c) *Pe câmpia înălbită, netedă, strălucitoare*
Se văd insule de codri, s-aud câni de vânătoare,
Iar în lunca pudruită cu mărunt mărgăritar
Salt-o veveriţă mică pe o creangă de stejar. (V. Alecsandri, *Sania*)

8. Completează tabelul de mai jos cu adjectivele următoare: *mare, albastru, frumos, intens, kaki, delicat, măsliniu, viu, rapid, mic, largi, minunat, fumuriu, dulce, roşu.*

Adjective variabile			Adjective invariabile
cu 4 forme	cu 3 forme	cu 2 forme	

9. Notează, pentru fiecare substantiv, forma potrivită a adjectivului dat.

verde

caiet _____

floare _____

pantaloni _____

flori _____

harnic

băiat _____

fată _____

copii _____

mame _____

oranj

cană _____

pantof _____

pantaloni _____

rame _____

rece

băutură _____

covrig _____

ochi _____

lacrimi _____

10. Subliniază forma corectă:

bleu/ bleo confortabil/ comfortabil

complet/ complect oranj / orange

bleumarin / bleo-marin

11. Completează spaţiile libere cu forma potrivită a adjectivului din paranteză, realizând acordul în gen, număr şi caz, dintre substantiv şi adjectiv.

- *Miresmele ..... (îmbietor) ale prăjiturilor proaspăt ..... (copt) erau divine.*
- *Copacii ..... (înverzit) schimbă peisajul parcului.*
- *Am o colecţie cu cântece ..... (celebru).*
- *Sora Mirelei este cea mai ..... (vioi) din grupul nostru.*
- *Rochia ..... (roz) îţi vine foarte bine.*

a) Subliniază, în enunţurile de la exerciţiul anterior, substantivele determinate de adjective şi notează, pentru fiecare substantiv, genul, numărul şi cazul.

_____

_____

_____

b) notează, pentru fiecare adjectiv de la exerciţiul anterior, dacă este variabil (cu câte forme) sau invariabil.

_____

_____

_____

12. Completează spaţiile libere cu următoarele adjective: *cenuşiu, trandafiriu, auriu, zglobiu, plumburiu.* Rescrie apoi enunţurile, după model:

Rochiile *cenuşii* fac parte din uniforma şcolii.
Cenuşiile rochii fac parte din uniforma şcolii.

- Obrajii _____ ai copiilor arătau puterea frigului.

_____

- Holdele _____ se întindeau sub cerul senin.

_____

- Copiii _____ făceau mare zarvă în parcul din faţa blocului.

_____

- Norii _____ se adunau peste oraş.

_____

13. Alcătuieşte enunţuri cu următoarele adjective, care să determine substantive cu specificaţiile date:

a) *bucuros* (substantiv masculin, numărul plural);

_____

b) *aglomerat* (substantiv feminin, numărul plural);

_____

c) *iubitor* (substantiv feminin, numărul singular);

_____

d) *vesel* (substantiv feminin, numărul singular).

_____

14. Alcătuiește enunțuri cu următoarele cuvinte:

nouă **(adjectiv)** _____

nouă **(numeral)** _____

veselă **(adjectiv)** _____

veselă **(substantiv)** _____

haină **(adjectiv)** _____

haină **(substantiv)** _____

15. Citește textele de mai jos:

a) *Prietenul meu Marcu e înalt, uscat, cu ochii mari și bulbucați, părul creț, mâinile lungi, picioarele lungi.* (M. Eliade, *Romanul adolescentului miop*)

b) *Chiar acum îl văz înaintea ochilor (...) cu părul mărunt și încărunțit, cu barba ascuțită, potrivită din foarfecă, mai mult albă, și albă ca zăpada în vârful ei netezit; niște ochi verzui, mici și repezi; o față gălbuie, curată și fără pic de sânge. Iarna se cocoloșea într-o bundă cu blană lățoasă, vara însă îți rămâneau ochii la el de frumos ce era îmbrăcat: haină albăstrie, pantaloni negri, jiletcă* de dril* năutiu*, călcată și lustruită, un lanț de aur, gros ca un deget.* (B. Șt. Delavrancea, *Domnul Vucea*)

jiletcă – vestă;
dril – țesătură deasă și groasă din fire de bumbac sau de cânepă;
năutiu – de culoarea năutului, gălbiu.

a) subliniază cu albastru adjectivele și cu roșu substantivele pe care le determină;
b) notează, pentru fiecare adjectiv, dacă este variabil (cu câte forme) sau invariabil;

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

16. **Rescrie următoarele enunțuri, înlocuind adjectivele cu antonimele potrivite contextului:**

a) *Cerul înnorat al dimineții anunța o zi mohorâtă.*

_____

b) *Dezordinea din cameră și hainele murdare arătau că este o persoană neîngrijită.*

_____

c) *Prin comportamentul său, Andrei a arătat că este un copil răutăcios și neascultător.*

_____

17. **Citește enunțurile. Subliniază adjectivele și notează, pentru fiecare, cazul și funcția sintactică:**

- *Era o după-amiază plăcută de octombrie.* _____
- *Cerul era cenușiu și mohorât.* _____
- *Pădurea tânără se întindea de-a lungul drumului.* _____
- *Mama mă privea cu ochi blânzi.* _____

18. **Completează rebusul de mai jos, răspunzând cerințelor formulate; pe coloana A-B vei descoperi un adjectiv invariabil. Construiește un enunț cu acest adjectiv.**

1. Pentru că își schimbă forma, adjectivul este o parte de vorbire...
2. Funcția sintactică a adjectivului în enunțul *Cozonacii sunt delicioși.*
3. Funcția sintactică a adjectivului în enunțul *Mihai este un copil inimos.*
4. Adjectivul provenit din forma de participiu a verbului *a colora.*
5. Cazul adjectivului în enunțul *Norii se adunaseră peste orașul înghețat.*
6. Adjectivul *formidabil* este variabil cu 4...

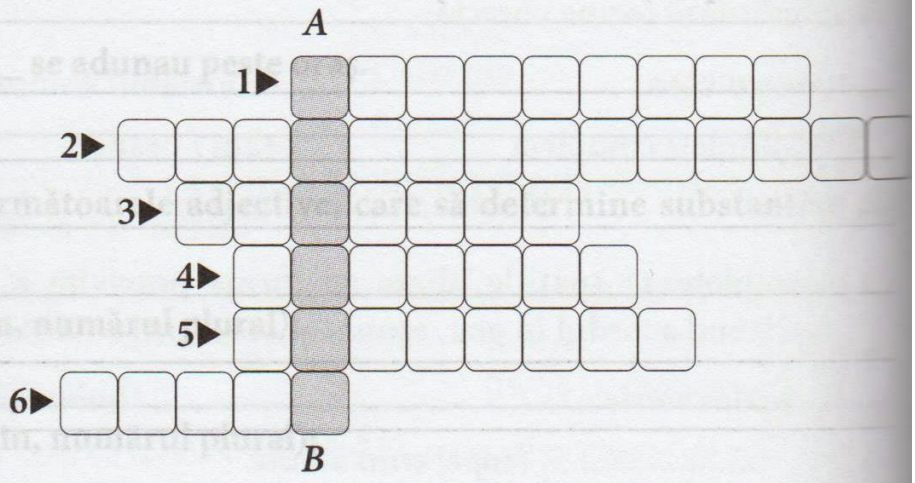

19. Identifică adjectivele din textele de mai jos şi notează funcţia lor sintactică. Subliniază cu o linie adjectivele cu funcţie sintactică de atribut şi cu două linii pe cele cu funcţia sintactică de nume predicativ.

a) *Dimineaţa era liniştită. Marea sclipea sub razele strălucitoare ale soarelui blând care abia începea să încălzească nisipul auriu, iar valurile înspumate veneau alene către ţărmul pustiu al acestei insuliţe, care era ameţitoare în frumuseţea ei.*

b) *Excursia a fost minunată, deşi drumul a fost obositor, în special pentru copiii mai mici. Deşi nu ne cunoşteam, am reuşit, în cele trei zile, să legăm o prietenie specială. Zona deosebită, de munte, unde era liniştita locaţie în care ne-am cazat, piscina imensă şi jocurile în echipă ne-au apropiat, deşi eram, fiecare, din colţuri îndepărtate ale ţării.*

20. Notează cu A (adevărat) sau F (fals).

- **Adjectivul este parte de vorbire flexibilă.** ☐
- **Adjectivul poate determina doar substantive.** ☐
- **Adjectivul nu se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul pe care îl determină.** ☐
- **Unele adjective provin din verbe la modul participiu.** ☐
- **Adjectivele invariabile îşi shimbă forma în funcţie de gen şi număr.** ☐
- **Adjectivul care are funcţia sintactică de nume predicativ, stă întotdeauna în cazul nominativ.** ☐

21. Încercuiește varianta de răspuns pe care o consideri corectă:

- **În enunțul *Andrei este un copil talentat, are o voce deosebită și dansează frumos*, există:**
  a) trei adjective;
  b) două adjective;
  c) un adjectiv.

- **În enunțul *Ea era frumoasa fată de la bal*, adjectivul îndeplinește funcția sintactică de:**
  a) atribut;
  b) nume predicativ;
  c) nu are funcție sintactică.

- **În enunțul *Deșteptul învață mereu lucruri noi*, există:**
  a) 1 substantiv și 2 adjective;
  b) 2 substantive și 1 adjectiv;
  c) 2 adjective.

- **Seria care conține numai adjective variabile este:**
  a) mare, deștept, precoce;
  b) formidabil, dezastruos, magnific;
  c) excelent, feroce, clasic.

- **Seria care conține numai adjective provenite din verbe la participiu este:**
  a) inutil, liniștit, tolerant;
  b) alungat, inversat, alintat;
  c) colorat, atent, nebun.

22. Analizează, după model, adjectivele identificate în următoarele texte:

a) *Pe mușchiul gros, cald ca o blană a pământului, căprioara stă jos lângă iedul ei. Acesta și-a întins capul cu botul mic, catifelat și umed, pe spatele mamei lui (...). Căprioara îl linge și limba ei subțire culcă ușor blana moale, mătăsoasă, a iedului. (...) Și cum se uită așa, cu ochi îndureraţi, din pieptul căprioarei scapă ca un muget înăbușit de durere; iedul deschise ochii.*

(E. Gârleanu, *Căprioara*)

b) *Aerul e viu și proaspăt!... el trezește și învie*
Peptul, inima și ochii peste carii lin adie.
Balta-n aburi se ascunde sub un văl misterios,
Așteptând voiosul soare ca pe-un mire luminos.

(V. Alecsandri, *Balta*)

c) *Aseară, prin grădina amorțită,*
Din tufe de pelin cu frunze mici,
A apărut în taină un arici, -
O mică vietate ghemuită.

(G. Topîrceanu, *Ariciul*)

d) *Într-o zi, un chipeș șobolan cafeniu întâlni pe lângă râu o broască frumușică.*

(*Fabule cu animale, O prietenie primejdioasă*)

gros – adjectiv propriu-zis, variabil, cu 4 forme (se acordă în gen, număr și caz cu substantivul „mușchiul"), funcție sintactică, atribut

23. Redactează două texte, de 7-10 rânduri fiecare, în care să descrii, folosind cât mai multe adjective:

a) un obiect îndrăgit de tine

b) trăsăturile fizice ale colegului de bancă

Fișă de evaluare - adjectivul (1)

Se dă textul:

Căldura scăzuse. Ne alăturasem cu barca de un țărm umbrit de sălcii bătrâne, pletoase, în singurătățile unui braț vechi al Dunării. Tăceam și eu și tovarășul meu; ascultam o înfiorare abia simțită în frunzișul cenușiu de deasupra noastră. Pe luciul apei, pe care pluteau gâze albastre, săgetau din când în când rândunele, brăzdând un val fin, abia o părere.

(M. Sadoveanu, *Taine*)

1. Subliniază adjectivele. **(1 p.)**

2. Completează următorul tabel: **(1 p.)**

Adjective propriu-zise	Adjective provenite din verbe la participiu

3. Transcrie două adjective variabile cu trei forme. **(1 p.)**

_____ _____

4. Identifică în text: **(1,5 p.)**

- **adjectiv în nominativ** _____
- **adjectiv în acuzativ** _____
- **adjectiv în genitiv** _____

5. Construiește enunțuri cu: **(2 p.)**

a) 1 adjectiv invariabil

_____

b) 1 adjectiv variabil cu 2 forme

_____

c) 1 adjectiv variabil cu 3 forme

_____

d) 1 adjectiv variabil cu 4 forme

_____

6. Scrie, pentru fiecare adjectiv identificat în textul de mai sus, substantivul pe care îl determină: **(1 p.)**

_____

_____

_____

_____

7. Analizează sintactic şi morfologic adjectivele subliniate în textul următor: **(1,5 p.)**

Din văzduh cumplita iarnă cerne norii de zăpadă,
Lungi troiene călătoare adunate-n cer grămadă;
Fulgii zbor, plutesc în aer ca un roi de fluturi albi
Răspândind fiori de gheaţă pe ai ţării umeri dalbi

(V. Alecsandri, *Iarna*)

_____

_____

_____

_____

Timpul de lucru este 50 de minute. Se acordă 1 punct din oficiu.

Fișă de evaluare - adjectivul (2)

Se dă textul:

Zori de ziuă se revarsă peste vesela natură,
Prevestind un soare dulce cu lumină și căldură
În curând și el apare pe-orizontul aurit,
Sorbind roua dimineții de pe câmpul înverzit.

(V. Alecsandri, *Dimineața*)

1. Transcrie adjectivele din text și completează tabelul următor: **(1 p.)**

Adjective propriu-zise	Adjective provenite din verbe la participiu

2. Scrie, pentru fiecare adjectiv identificat, câte forme flexionare are. **(1,5 p.)**

_____

_____

_____

_____

3. Alcătuiește două enunțuri în care adjectivul *aurit* să îndeplinească funcția sintactică de atribut și nume predicativ. **(1 p.)**

_____

_____

4. Încercuiește varianta de răspuns pe care o consideri corectă. **(2 p.)**

- **În enunțul *Pe partea cealaltă a drumului erau păduri dese*, cazul adjectivului este:**
  a) nominativ; b) acuzativ; c) genitiv.
- **În enunțul *Ioana mi-a spus că ea era o femeie deșteaptă.*, adjectivul are funcția sintactică de:**
  a) atribut; b) nume predicativ.

- **Conţine doar adjective invariabile seria:**
  a) albastru, oranj, auriu, gri;
  b) oranj, auriu, gri, bleu;
  c) gri, kaki, bleu, oranj.
- **Coţine doar adjective cu 2 şi 3 forme flexionare seria:**
  a) mic, mare, dulce, vechi, viu;
  b) auriu, frumos, îndrăzneţ, dulce;
  c) fin, mare, bătrând, respectabil, incredibil.

5. Citeşte textul şi completează tabelul: **(1,5 p.)**

Şi mama, care era vestită pentru năzdrăvăniile sale, îmi zicea cu zâmbet uneori, când începea a se ivi soarele dintre nouri după o ploaie îndelungată: leşi, copile cu părul bălan, afară şi râde la soare, doar s-a îndrepta vremea şi vremea se îndrepta după surâsul meu.

(I. Creangă, *Amintiri din copilărie*)

adjectivul	tipul	variabil/ invariabil	forme flexionare	se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul ...

6. Redactează o descriere de 5-7 rânduri a telefonului personal, utilizând cinci adjective: **(2 p.)**

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Timpul de lucru este 50 de minute. Se acordă 1 punct din oficiu.

Adverbul

1. Subliniază adverbele din seria următoare de cuvinte:

ieri, nor, albastru, delicios, mâine, niciodată, ceţos, copilăresc, întindere, tristeţe, undeva, iubire, deasupra, mare, azi, calm, adevărat, atunci, uşor, încercare, cumva, oricum, mic, bine

2. Notează cu A (adevărat) sau F (fals).

- **Adverbul este parte de vorbire flexibilă.** ☐
- **Adverbul determină, în general, un verb.** ☐
- **Adverbul nu îndeplineşte nicio funcţie sintactică.** ☐
- **După înţeles, adverbele pot fi de trei feluri: de timp, de mod, de loc.** ☐

3. Rescrie enunţurile false de la exerciţiul anterior, în aşa fel încât să devină adevărate.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

4. Notează, pentru fiecare verb dat, câte trei adverbe care îl pot determina:

scrie	_____	*gândeşte*	_____
	_____		_____
	_____		_____

5. **Formează adverbe prin derivarea cu următoarele sufixe:**

-eşte	*-iş*
_____	_____
_____	_____
_____	_____

6. **Completează tabelul următor ţinând cont de tipul adverbului:**

fireşte, departe, ieri, cumva, mâine, aproape, acolo, astfel, acolo, sus, luni, jos, curând, nebuneşte, acasă, desigur, împrejur, înainte, cruciş, destul, totdeauna

Adverbe de loc	Adverbe de timp	Adverbe de mod

7. **Redactează enunţuri care să conţină:**

a) un adverb de mod

_____

b) un adverb de loc

_____

c) un adverb de timp

_____

8. **Alcătuieşte enunţuri în care următoarele cuvinte să fie, pe rând, adverbe şi adjective.**

calm	_____
	_____
deschis	_____
	_____
frumos	_____
	_____

9. Stabilește valoarea morfologică a cuvintelor subliniate în enunțurile următoare:

- *Vocea liniștită a mamei m-a relaxat.* — adjectiv/ adverb
- *Să fii atent!* — adverb/ adjectiv
- *Trebuie să scrii frumos.* — adjectiv/ adverb
- *Se spune că e bine să cumperi sanie vara.* — substantiv/ adverb
- *Toamna este anotimpul meu preferat.* — adverb/ substantiv

10. Completează rebusul de mai jos, răspunzând cerințelor date.

1. În enunțul *N-a fost nimeni acolo*, cuvântul subliniat este adverb de ....
2. Funcția sintactică îndeplinită, în general, de un adverb...
3. În enunțul *Îmi place să merg la munte vara*, cuvântul subliniat are valoare morfologică de...
4. Adverbul subliniat în enunțul *Trebuie să fii calm cu cei din jurul tău*, provine din...
5. Antonimul adverbului *totdeauna*
6. Adverbele se împart în adverbe de..., de timp și de loc.

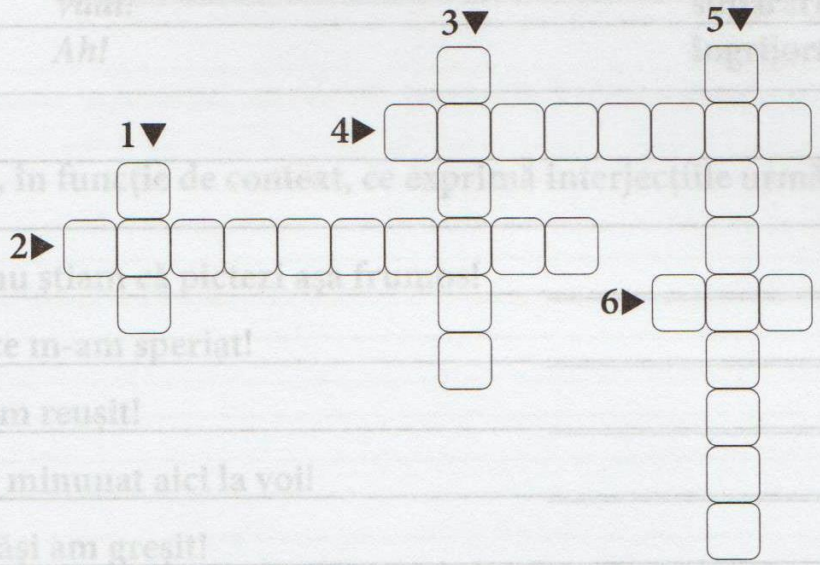

11. Rescrie enunțurile folosind forma corectă:

a) *Întotdeauna/ În totdeauna* te voi ajuta.

_____

b) A fost *odată/ o dată* ca *nici o dată/ nicio dată/ niciodată* un împărat viclean.

_____

c) Uită-te *înprejur/ împrejur* și poate îl vei găsi.

_____

d) *Pesemne/ Pe semne* că a trimis deja coletul.

_____

12. Analizează, după model, adverbele identificate în următoarele texte:

a) *Va trebui să faceţi neapărat şi cât mai degrabă cunoştinţă cu Matei, Tilică cum îi spun colegii (...) N-o să-l uitaţi curând, vă asigur. Dar pentru asta trebuie să-l vedeţi scos la lecţie.*
(M. Sântimbreanu, *Un şmecher la lecţie*)

b) *Chiar acum din crâng venii*
– Şi c-o veste bună!
Iarăşi e concert, copii
Merg şi eu, şi tu să vii,
Mergem împreună.
(Şt. O. Iosif, *April*)

c) *Pentru că am rămas singur, m-am hotărât să încep chiar azi „Romanul adolescentului miop". Voi lucra în fiecare după-amiază (...) Romanul îl voi scrie altfel.*
(M. Eliade, *Romanul adolescentului miop*)

d) *Şi deodată, ca un fulger, îmi spintecă mintea povestea pe care aveam s-o scriu şi la care nu mă gândisem până atunci.* (G. Băjenaru, *Cişmigiu &Comp.*)

e) *Vreau să descopăr lumea, niciodată*
n-am crezut, cum spun poeţii, că-i frumoasă.
Însă astăzi, cu lumină pieptănată,
Dimineaţa mi-a intrat în casă. (M. Isanos, *Dimineaţa*)

***neapărat* – adverb de mod, funcţie sintactică, complement**

Interjecția

1. Notează zgomotele pe care le fac:

un băț care se rupe	_____	ploaia	_____
un obiect aruncat în apă	_____	un balon care se sparge	_____

2. Unește interjecțiile de pe prima coloană, cu stările pe care le-ar putea exprima.

A	B
Uau!	senzație de frig
Off!	nemulțumire
Brrr!	uimire
Vaai!	supărare
Ah!	îngrijorare

3. Notează, în funcție de context, ce exprimă interjecțiile următoare:

Vaai, nu știam că pictezi așa frumos! _____

Vaai, ce m-am speriat! _____

Uau, am reușit! _____

Uau, e minunat aici la voi! _____

Uf, iarăși am greșit! _____

Uf, nu e nimic de făcut pe aici! _____

4. Notează, pentru fiecare animal, sunetul pe care îl produce:

pisica	_____	oaia	_____	calul	_____
șarpele	_____	porcul	_____	găina	_____
rața	_____	puiul	_____	gâsca	_____

5. Rescrie enunțurile de mai jos și completează semnele de punctuație care lipsesc:

- Vai vai vai nu-mi vine sa cred ce ai făcut

_____

- Hai ce faci vii cu mine sau nu

_____

- Am auzit trosc dar când m-am întors nu era nimeni.

_____

6. Redactează un text de 7-10 rânduri în care folosești cât mai multe interjecții.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

7. Ce interjecţii ai folosi în următoarele situaţii?

- ai văzut un lucru care ți-a plăcut _____
- aştepţi pe cineva şi timpul trece greu _____
- vrei să atragi atenţia cuiva _____
- îndemnul de a privi la ceva _____
- o arsură la mână _____

3. Subliniază interjecțiile din textele de mai jos și notează pentru fiecare ce exprimă:

a) *– Frumuşel căţel aveţi, zic eu cocoanii, după câteva momente de tăcere, da rău!*
– Aş! nu e rău, zice cocoana... (I.L. Caragiale, *Bubico*)

b) *Hei, domnişorule, e bună învăţătura?* (M. Drumeş, *Elevul Dima dintr-a şaptea*)

c) *Bunico, uită-te ce pădure! ... A, ce de vite, bunico! Ce copac singuratic în câmpie!* (I.A. Bassarabescu, *Bunica*)

d) *Uf! De câte ori trebuie să se ducă la bunici cu părinţii, copiii se uită chiorâş unul la altul...* (I. Teodoreanu, *În casa bunicilor*)

e) *– A! asta nu e bine, domnule maior, zic eu; tutunul este o otravă.* (I. L. Caragiale, *Vizită*)

f) *Jupâne corb, plecăciune!*
O, Doamne! ce frumuseţe!
Ce pasăre, ce minune... (I. H. Rădulescu, *Corbul şi vulpea*)

g) *Îl privi ţintă, drept în ochi, şi-i zise:*
– Aha! Nu e aer în Lună? Şi cine susţine asta, mă rog? (J. Verne, *De la Pământ la Lună*)

Fișă de evaluare – adverbul și interjecția

1. **Subliniază interjecțiile din enunțurile următoare și scrie ce exprimă fiecare:** **(1,5 p.)**

a) *„Măi omule, vorbești înadins ori vrei să șuguiești?”*

_____

b) *„Dacă vede ea și vede că nu mă dau, zvârrr! de vreo două-trei ori cu bulgări în mine”*

_____

c) *„Hai, ia dați-vă deoparte, măi păcătoșilor”*

_____

d) *„Of! crăișorule! crede-mă, ca să aibi tu puterea mea, ai vântura țările și mările”*

_____

e) *„A...uleu! strigă dracul îngrozitor!”*

_____

2. **Transcrie adverbele din enunțurile de mai sus și completează tabelul:** **(2 p.)**

Adverb de mod	Adverb de loc	Adverb de timp	Funcția sintactică

3. **Construiește enunțuri cu:** **(1,5 p.)**

a) un adverb de mod;

_____

b) un adverb de loc;

_____

c) un adverb de timp.

_____

4. Construieşte enunţuri cu: **(1,5 p.)**

a) o interjecţie care exprimă porunca

_____

b) o interjecţie care exprimă supărarea

_____

c) o interjecţie care exprimă plictiseala

_____

d) o interjecţie care exprimă încântarea

_____

e) o interjecţie care exprimă satisfacţia

_____

5. Redactează un text de maximum 8 rânduri, în care să foloseşti 4 interjecţii şi 3 adverbe (de timp, de loc, de mod). **(2,5 p.)**

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Timpul de lucru este 50 de minute. Se acordă 1 punct din oficiu.

Sintaxa propoziției

Predicatul

1. Notează cu A (adevărat) sau F (fals).

- **Predicatul este parte principală de propoziție.**
- **Predicatul verbal poate fi exprimat printr-un verb predicativ la un mod nepersonal.**
- **Predicatul nominal este compus din verb copulativ și nume predicativ.**
- **Verbul „a fi" este copulativ atunci când se poate înlocui cu „a exista", „a se afla".**
- **Numele predicativ se exprimă prin adjectiv sau substantiv.**

2. Transcrie predicatele verbale și notează modul la care se află verbele prin care sunt exprimate.

a) *Pe când se petreceau aceste, iaca s-aud scârțâind niște care: bărbații veneau. Nevestele lor ies întru întâmpinare.*
(I. Creangă, *Soacra cu trei nurori*)

b) *Jim nu putea răspunde, așa că nici măcar nu a încercat și, pe lângă asta, am spus eu, poate că puteam împrumuta ceva ca lumea din cabina căpitanului.*
(M. Twain, *Aventurile lui Huckleberry Finn*)

3. Subliniază predicatele din enunțurile de mai jos și notează dacă sunt verbale (PV) sau nominale (PN).

a) ***Caietul pe care îl cauți este pe masă.***
b) ***Filmul a fost interesant și captivant, așa că îl voi recomanda și colegilor.***
c) ***Dacă vei fi cuminte, te voi răsplăti.***
d) ***Îmi place propunerea ta, dar a venit prea târziu.***

4. Construieşte enunţuri în care să existe:

a) un predicat verbal exprimat prin verbul predicativ „a iubi", mod indicativ, timp perfect compus;

_____

b) un predicat verbal exprimat prin verbul predicativ „a fi", mod indicativ, timp imperfect;

_____

c) un predicat verbal exprimat prin verbul predicativ „a construi", mod indicativ, timp viitor;

_____

d) un predicat nominal exprimat prin verbul copulativ „a fi", mod indicativ, timp viitor.

_____

5. Subliniază predicatele nominale din enunţurile următoare şi notează prin ce sunt exprimate numele predicative:

a) *Suntem mândri de realizările voastre.* a) _____

b) *Andrei va fi un pictor cunoscut.* b) _____

c) *Genurile ei preferate de film sunt science-fiction şi acţiune.* c) _____

d) *Întotdeauna am fost un copil conştiincios.* d) _____

e) *N-am reuşit să fiu atentă la întreaga prezentare.* e) _____

f) *Au venit multe fete la concurs, dar ea a fost câştigătoarea.* f) _____

6. Construieşte enunţuri în care să existe:

a) un predicat nominal cu verbul copulativ „a fi" la timpul prezent şi nume predicativ exprimat prin adjectiv;

_____

b) un predicat nominal cu verbul copulativ „a fi" la timpul imperfect şi nume predicativ multiplu exprimat prin adjective;

_____

c) un predicat nominal cu verbul copulativ „a fi" la timpul viitor şi nume predicativ exprimat prin substantiv.

_____

7. Realizează corespondența între cele două coloane, ținând cont de predicatele din enunțuri:

A	B
1. Cu siguranță Delia va reuși.	a. PV – verb la indicativ, timp perfect compus
2. Tu ești vinovatul.	b. PV – verb la indicativ, timp prezent
3. Am contribuit și eu la realizarea prezentării.	c. PV – verb la indicativ, timp viitor
4. Era bucuroasă că pleacă la mare.	d. PN – verb la indicativ, timp prezent
5. Mâine voi fi la Sinaia.	e. PN – verb la indicativ, timp imperfect
6. Recunosc întotdeauna greșelile.	f. PV – verbul „a fi" la indicativ, timp viitor

8. Alege varianta de răspuns pe care o consideri corectă:

- În fraza *Ioana a venit din excursie, iar cadourile pe care le-a adus sunt minunate*, există:
  a) 1 predicat verbal, 2 predicate nominale;
  b) 2 predicate verbale, 1 predicat nominal;
  c) 3 predicate verbale.
- În fraza *Întâlnirea cu scriitorul meu preferat a fost o experiență de neuitat*, predicatul este:
  a) a fost;
  b) a fost o experiență;
  c) a fost de neuitat.

9. Notează cu adevărat (A) sau fals (F).

- În enunțul *Dacă aș fi știut despre concert, aș fi mers și eu*, verbul *a fi* este auxiliar în ambele situații. ☐
- Predicatul propoziției *Cu toții suntem dornici de o evadare în natură* este *suntem dornici*. ☐
- În enunțul *Am rămas doar noi pentru a verifica clădirea*, predicatul propoziției este *a verifica*. ☐
- În enunțul *M-am trezit vorbind pe stradă ca un nebun*, predicatul este *vorbind*. ☐
- În enunțul *Nu voi fi prietena ta niciodată*, verbul *a fi* are valoare copulativă și formează predicatul nominal împreună cu numele predicativ *prietena*. ☐

10. Analizează, după model, predicatele din textele de mai jos:

a) *Am intrat în odaia mea oarecum intimidat, cu o turbure dezamăgire în suflet. Mi-am reluat lectura cu greu, căci figura Maitreyiei conferenţiind despre frumos mă obseda. Ori e o farsă la mijloc, ori eu sunt un dobitoc, îmi spuneam.* (M. Eliade, *Maitreyi*)

b) *Coborâră printre livezi, unde adiau miresme calde de cimbrişor şi ceară. Garduri foarte înalte de nuiele, cu streaşina de spini, se ridicau la dreapta şi la stânga şi sălcii bătrâne, cu forme ciudate, îşi mişcau domol pletele argintii. Lizuca ştia că sălciile acestea sunt oameni şi dihănii înţeleniţi din veacuri vechi de o vrajă.* (M. Sadoveanu, *Dumbrava minunată*)

c) *Locuitorii aceştia de sub brad sunt nişte făpturi de mirare.* (M. Sadoveanu, *Baltagul*)

d) *Mirosea acum mai puternic a violete. Ce gust prost să te parfumezi într-un asemenea hal... Simţi deodată o mână caldă mângâindu-l pe obraz. Tot sângele i se scursese din vine; căci senzaţia acelei mâini calde – şi totuşi de o căldură nefirească, inumană – era îngrozitoare.* (M. Eliade, *Domnişoara Christina*)

***am intrat* – predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, mod indicativ, timp perfect compus, pers. I, nr. sg**

Subiectul

1. **Identifică subiectul fiecărei propoziții și precizează, pentru fiecare, partea de vorbire prin care se exprimă.**

a) *Eu am reușit să termin lucrarea la timp.* a)_____

b) *Casa pe care am cumpărat-o are cinci camere.* b)_____

c) *Maria este prietena mea cea mai bună.* c)_____

d) *Trei au fost chemați în biroul directorului.* d)_____

e) *Primul a ajuns mai repede.* e)_____

f) *Mai bună ar fi fost prăjitura cu ciocolată.* f)_____

g) *Prietenii mei sunt Andrei și Ioana.* g)_____

2. **Citește enunțurile de mai jos:**

1. *Voi merge la cumpărături și tu mă vei aștepta acasă.*
2. *N-am reușit să citesc toate lecturile pentru vacanță.*
3. *Casa are patru etaje și este situată pe o stradă liniștită.*
4. *Veți reuși să plecați la timp?*
5. *Nu încerca să mă convingi, pentru că nu vei reuși.*
6. *Primul și al doilea vor primi diplome de merit.*
7. *Niciodată nu mi-am dorit să fiu ca tine.*

a) Subliniază predicatele din fiecare enunț și stabilește numărul de propoziții.

b) Grupează apoi propozițiile, completând tabelul de mai jos:

De exemplu: *Mirela <u>a reușit</u> / <u>să ajungă</u> la timp. /*

Propoziții cu subiect exprimat	Propoziții cu subiect subînțeles	Propoziții cu subiect inclus
Mirela <u>a reușit</u>	*<u>să ajungă</u> la timp* (Mirela)	

3. Alege varianta pe care o consideri corectă.

- În enunțul *Ultimul va veni mâine*, subiectul este:
  a) inclus;
  b) subînțeles;
  c) exprimat.
- În fraza *Maria a intrat în casă și a aprins lumina*, subiectele sunt:
  a) subiect exprimat, subiect subînțeles;
  b) subiect inclus, subiect subînțeles;
  c) subiect subînțeles, subiect exprimat.
- În enunțul *Rochia pe care am văzut-o pe umeraș nu era rochia Ioanei*, substantivul *rochia* îndeplinește, în ordine, următoarele funcții sintactice:
  a) subiect, subiect;
  b) subiect, complement;
  c) subiect, nume predicativ.

4. Construiește enunțuri în care să existe subiecte cu următoarele indicații:

a) subiect exprimat prin substantiv comun;

_____

b) subiect inclus, cu verb la persoana a II-a, nr. singular;

_____

c) subiect exprimat prin pronume personal, persoana I, nr. plural;

_____

d) subiect multiplu exprimat prin substantive proprii, nume de orașe.

_____

5. Notează cu C (corect) sau I (incorect), în funcție de acordul predicatului cu subiectul:

- Mie îmi place cărțile colorate. ☐
- Clujul și Timișoara sunt orașe foarte frumoase. ☐
- Copiii mănânc numai fructe și legume proaspete. ☐
- Lucrurile frumoase trebuie păstrate cu grijă. ☐
- Primul sau al doilea au luat premiul? ☐
- Mama și tata citesc cărți science-fiction. ☐

6. Rescrie enunțurile incorecte de la exercițiul anterior, în așa fel încât să devină corecte.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

7. Analizează subiectele din textele următoare:

a) *Serile, Mara, de cele mai multe ori, mănâncă ea singură, deoarece, copiii, obosiţi, adorm în vreme ce ea găteşte mâncarea. Mănâncă însă mama şi pentru ea, şi pentru copii.*
(I. Slavici, *Mara*)

b) *Aburii uşori ai nopţii ca fantasme se ridică.* (V. Alecsandri)

c) *În micul orăşel destul de liniştit, domnea acum o tăcere neobişnuită. Familiile Harper şi mătuşa Polly se îmbrăcară acum în doliu. Locuitorii îşi vedeau de treburi întristaţi, vorbeau puţin şi oftau mult.*
(M. Twain, *Aventurile lui Tom Sawyer*)

d) *Eu strâng la piept averea-mi de-amor şi frumuseţi*
În sărutări unim noi sărmanele vieţi. (M. Eminescu, *Departe sunt de tine*)

e) *Căci trebuie să vă spun că la Humuleşti torc şi fetele şi băieţii, şi femeile şi bărbaţii.*
(I. Creangă, *Amintiri din copilărie*)

***Mara* – subiect, exprimat prin substantiv propriu, gen feminin, caz nominativ**

8. Completează rebusul următor, răspunzând cerinţelor date. Pe coloana A-B vei descoperi cazul subiectului.

1. Numele predicativ în enunţul *Câinele vecinilor este mereu neliniştit.*
2. Una dintre părţile de vorbire prin care se poate exprima subiectul.
3. Felul subiectului când mai multe părţi de vorbire îndeplinesc în propoziţie această funcţie.
4. Subiectul care poate fi dedus din desinenţele de persoană şi număr ale verbului cu rol de predicat.
5. Modul verbului *să citim*
6. Subiectul propoziţiei *În totalitate vina îţi aparţine.*
7. Subiectul dedus dintr-o propoziţie anterioară.
8. Subiectul propoziţiei *Mi-au plăcut întotdeauna ştiinţele exacte.*
9. O parte de vorbire care nu poate îndeplini funcţia sintactică de subiect.

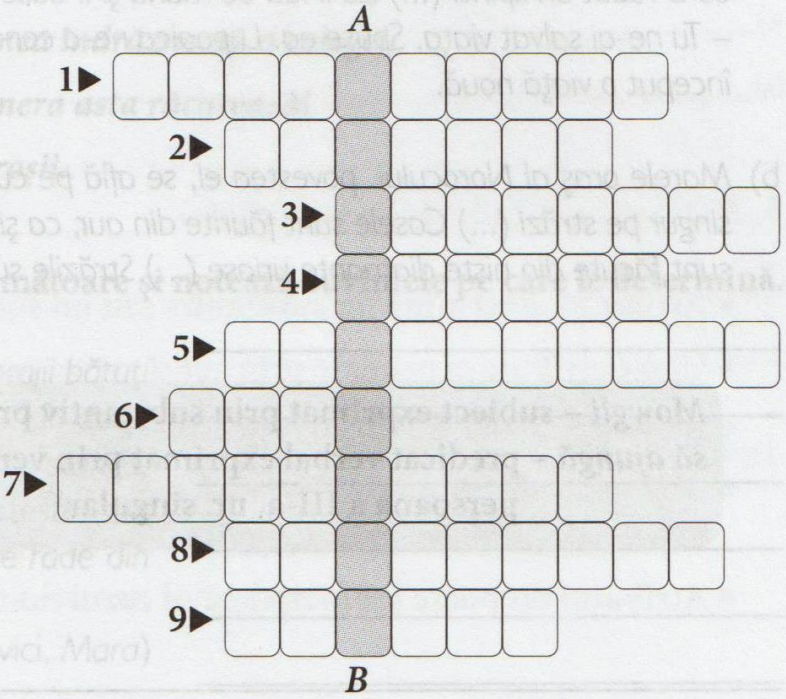

9. Alege varianta de răspuns pe care o consideri corectă.

- Subiectul propoziţiei *Mi-au plăcut foarte mult rochiţele cu dungi şi buline*, este:
  a) subînţeles;
  b) mi-;
  c) rochiţele.

- Subiectul se poate exprima prin:
  a) substantiv, pronume, adverb;
  b) adjectiv, substantiv, pronume;
  c) pronume, substantiv, numeral;
  d) substantiv, numeral, adverb.

- Predicatul verbal se acordă cu subiectul:
  a) în număr şi caz;
  b) în gen, număr şi caz;
  c) în persoană şi număr;
  d) în persoană, mod şi timp.

10. Analizează subiectele şi predicatele din textele următoare, după model:

a) *Mowgli, ca să ajungă în oraşul Kanhiwara, străbătu un câmp cu plante înalte. Pe o potecă venea o fată de vârsta lui, îmbrăcată în alb. Când trecu, ea îl zări pe Mowgli şi ţipă surprinsă, crezând că a văzut un spirit. (...) Ea îl luă de mână şi îl duse înăuntru.*
– Tu ne-ai salvat viaţa. Spuse ea. Lupoaica ne-a condus prin junglă în siguranţă, iar aici, noi am început o viaţă nouă. (Rudyard Kipling, *Cartea junglei*)

b) *Marele oraş al Norocului, povestea el, se află pe culmea unui munte (...) Acolo, aurul umblă singur pe străzi (...) Casele sunt făurite din aur, ca şi pereţii groşi ai fortăreţelor, iar turnurile lor sunt făcute din nişte diamante uriaşe (...) Străzile sunt pavate cu monezi de aur.*
(J. M. Escamez, *Oraşul Norocului*)

***Mowgli* – subiect exprimat prin substantiv propriu, gen masculin, caz nominativ**
***să ajungă* – predicat verbal exprimat prin verb predicativ, mod conjunctiv, persoana a III-a, nr. singular**

Atributul

1. Subliniază atributele din enunțurile următoare și scrie prin ce sunt exprimate:

a) ***Biroul bunicului era din lemn de cireș și oferea camerei un aer solemn.***

b) ***Nu mi-a plăcut niciodată atitudinea îndrăzneață a colegei.***

c) ***Te-am așteptat foarte mult în camera asta răcoroasă!***

d) ***Și-a cumpărat o bluză cu buline roșii.***

2. Subliniază atributele din textele următoare și notează cuvintele pe care le determină.

Muiere mare, spătoasă, greoaie și cu obrajii bătuți de soare, de ploi și de vânt, Mara stă (...) în dosul mesei pline de poame și de turtă dulce. La stânga, e coșul cu pește, iar la dreapta clocotește apa fierbinte pentru „vornoviști", pentru care rade din când în când hreanul de pe masă.

(I. Slavici, *Mara*)

_____
_____
_____
_____
_____
_____

Costumul a fost gata repede. Piticul înțelept l-a îmbrăcat și-a luat de mâncare și apă și-a pornit la drum. După un drum lung a ajuns la destinație: într-o școală primară.

(după A. M. Ilieș, *Perla și punctul*)

_____
_____
_____
_____

3. Încercuiește varianta de răspuns pe care o consideri corectă:

- **În enunțul *Rochia roșie este în dulapul din dormitor*, există:**
  - **a) 1 atribut exprimat prin substantiv, 1 atribut exprimat prin adjectiv;**
  - **b) 2 atribute exprimate prin substantive;**

- **În enunțul *Copiii din grupa mică se jucau cu mingile colorate*, atributele sunt exprimate prin:**
  - **a) adjectiv, substantiv, adjectiv provenit din vb. la participiu;**
  - **b) substantiv, adjectiv, adjectiv provenit din vb. la participiu;**
  - **c) adjectiv provenit din vb. la participiu, adjectiv, substantiv.**

4. Construieşte propoziţii în care să existe:

a) un atribut exprimat prin substantiv însoţit de prepoziţie;

b) un atribut exprimat prin adjectiv;

a)_____

b)_____

5. Notează cu A (adevărat) sau F (fals):

- Atributul determină un substantiv sau un substitut al acestuia. ☐
- Unele atribute exprimate prin substantive pot fi însoţite de prepoziţii. ☐
- Atributul poate fi exprimat prin adjective şi substantive. ☐
- Atributele din enunţul *Florile de măr au un parfum deosebit*, sunt exprimate, ambele, prin adjective. ☐
- Atributul nu poate sta niciodată în cazul nominativ. ☐

6. Realizează corespondenţa între coloane ţinând cont de cazul şi partea de vorbire prin care sunt exprimate atributele subliniate în enunţuri.

A	B
1. Mi-au plăcut cerceii albaştri.	a. substantiv, caz G.
2. Vazele de cristal sunt preferatele mele.	b. adjectiv propriu-zis, caz N.
3. Caietele copilului erau frumos ordonate.	c. substantiv, caz Ac.
4. Frunzele îngălbenite cădeau neîncetat.	d. adjectiv provenit din vb. la participiu, caz N.

7. Foloseşte atributele potrivite pentru a compune portretul mamei.

Mama mea este o fiinţă _____ *şi* _____.
Are zâmbetul _____ *care parcă îi luminează faţa. Ochii* _____
şi părul _____ *o fac să fie, pentru mine cea mai* _____
mamă din lume. Este o femeie _____ *dar* _____
şi mereu are grijă ca noi să avem tot ce ne trebuie. Gătește prăjituri _____
şi ne ajută mereu la teme.

8. Construiește un astfel de text despre colegul tău, folosind cât mai multe atribute.

9. Redactează un text de maximum 10 rânduri în care să descrii casa în care locuiești. În textul tău, vei folosi:

- 4 atribute exprimate prin adjective (propriu-zise sau provenite din verb la participiu)
- 3 atribute exprimate prin substantive (cu sau fără prepoziție)

Subliniază-le folosind culori diferite.

10. Analizează, după model, atributele din textele următoare:

a) *Garoafele din glastră, stând gata ca să moară,*
Vorbesc de-o fată blondă cu faţa diafană. (D. Anghel, *Cântec*)

b) *Iarna!... Iarna tristă-mbracă*
Streşinile somnoroase,
Pune văl de promoroacă
Peste pomi şi peste case. (G. Topârceanu, *Noapte de iarnă*)

c) *Încântată de frumuseţea soarelui, care se prevestea prin mănunchiurile lui de raze, totuşi avu puterea să gândească drumeaţa, că privind şi mirându-se numai, nu câştiga nimic.*
(E. Gârleanu, *Călătoare*)

d) *– Vreau număr la casă.*
– Da? Ţi-l pun eu, zise fetiţa. Treci când ai timp pe la mine: locuiesc (...) la etajul 10
(M. Sântimbreanu, *Melcul mincinos*)

***din glastră* – atribut, exprimat prin substantiv comun simplu, gen feminin, nr. singular, caz Ac., însoţit de prepoziţia „din”**

Complementul

1. Subliniază complementele din enunţurile următoare:

- *L-am văzut pe Ionuţ lângă magazinul de bijuterii.*
- *Am cumpărat un cadou pentru colegul meu.*
- *I-am spus mamei despre şedinţa cu părinţii.*
- *Am vorbit despre al doilea dintre ei.*
- *Mama şi fratele meu au plecat la cumpărături.*
- *Ioana cântă frumos.*
- *Am discutat despre noi şi am rezolvat neînţelegerile.*

2. Alcătuieşte enunţuri cu complemente care să răspundă la următoarele întrebări:

- *ce?*

_____

- *pe cine?*

_____

- *cui?*

_____

- *pentru cine?*
- *pentru ce?*

_____

- *despre cine?*
- *despre ce?*

_____

- *cu cine?/ cu ce?*

_____

- *când?*

_____

- *cum?*

_____

- *unde?*

_____

3. Realizează corespondența între cele două coloane, în funcție de partea de vorbire prin care se exprimă complementele subliniate în enunțuri:

A	B
1. A venit <u>aseară</u> pe la noi.	a. pronume pers. formă neaccentuată
2. A scris <u>despre tine</u> în albumul școlii.	b. numeral cardinal
3. Ioana merge <u>la mare</u> cu părinții.	c. adverb de timp
4. I-a ales <u>pe doi</u> dintre ei.	d. substantiv comun
5. <u>L</u>-am văzut venind.	e. pronume pers. formă accentuată

4. Scrie în căsuțe cazul substantivelor și pronumelor cu funcție de complement, subliniate în enunțurile următoare:

- *<u>I</u>-am dat <u>mamei</u> <u>cadoul</u>.* ☐ ☐ ☐
- *<u>Bunicului</u> <u>i</u>-au plăcut <u>desenele</u> mele.* ☐ ☐ ☐
- *Nu am <u>treabă</u> <u>cu tine</u>.* ☐ ☐
- *<u>Îmi</u> place să fac <u>drumeții</u>.* ☐ ☐
- *Lasă-<u>l</u> să meargă <u>cu colegii</u> lui <u>în oraș</u>.* ☐ ☐ ☐

5. Alege varianta de răspuns pe care o consideri corectă:

- Pronumele cu funcție sintactică de complement poate sta în cazurile:
  a) nominativ și acuzativ;
  b) dativ și acuzativ;
  c) doar dativ.
- Complementul poate fi exprimat prin:
  a) adjectiv, pronume, numeral, substantiv;
  b) pronume, numeral, substantiv, adverb;
  c) adjectiv, adverb, pronume, numeral.
- În enunțul *I-am dat lui Mihai cartea despre dinozauri*, există:
  a) 2 complemente;
  b) 4 complemente;
  c) 3 complemente.
- În fraza *Spune-i mamei că am ieșit în oraș*, părțile de vorbire cu funcție sintactică de complement sunt, în ordine, la cazurile:
  a) acuzativ, dativ, dativ;
  b) dativ, acuzativ, dativ;
  c) dativ, dativ, acuzativ.
- În enunțul *Copiii i-au văzut pe doi dintre ei pe bancă*, complementele sunt exprimate prin:
  a) pronume, numeral, substantiv;
  b) adverb, substantiv, numeral;
  c) pronume, adverb, substantiv.

6. Notează cu A (adevărat) sau F (fals):

- **Complementul determină, în general, un verb.** ☐
- **Adverbele nu pot îndeplini funcţie sintactică de complement.** ☐
- **În enunţul *Priveşte-l pe primul*, complementele subliniate sunt exprimate prin: pronume personal, formă neaccentuată şi numeral cardinal.** ☐
- **În enunţul *Zgomotele din camera alăturată i-au atras atenţia Andreei*, complementele sunt: *din camera*, *i*, *Andreei*.** ☐

7. Rescrie enunţurile false de la execiţiul anterior, în aşa fel încât să devină adevărate:

_____

_____

_____

_____

8. Completează rebusul răspunzând cerinţelor:

1. **Cazul substantivului subliniat în enunţul *Caietul este pe masă*.**
2. **Partea de vorbire prin care se exprimă complementul în structura *am dat la trei*.**
3. **Partea de vorbire prin care se exprimă complementul în structura *l-am văzut*.**
4. **Partea de vorbire prin care este exprimat complementul în *Mama lucrează la spital*.**
5. **Cazul substantivului subliniat în enunţul *Copiilor le plac dulciurile*.**
6. **Partea de vorbire prin care se exprimă complementul în enunţul *Calculatorul funcţionează bine*.**

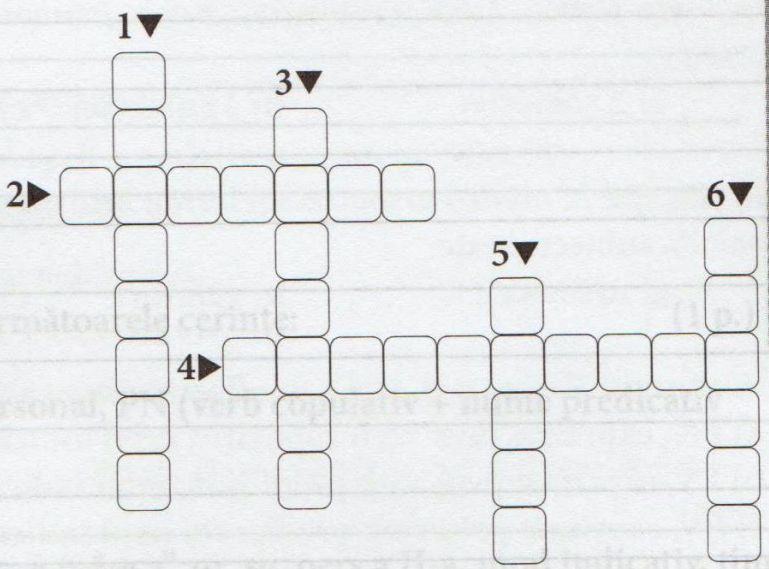

9. Alege forma corectă a complementelor din enunţurile următoare:

a) Le-am spus *la toţi/ tuturor* despre noua mea invenţie.

b) Te spun la *mama/ mamei*.

c) I-am oferit *Mariei/ lui Maria* un buchet cu flori.

10. Analizează, după model, complementele din textele următoare:

a) *Regele era uimit de nerecunoştinţa arătată de fiica lui preferată şi îi ceru să se mai gândească pentru că, în caz contrar, nu va mai primi zestrea.*

(M. Lamb, *Regele Lear, Povestiri după Shakespeare*)

b) *Atunci el alese din cirezi un bou mare şi frumos, îl înjunghie şi făcu dintr-însul două părţi.*

(Al. Odobescu, *Epimeteu şi Pandora*)

c) *– Să-ţi dau un exemplu concret. Sunt prieten cu Vintilă, nu-l ştii? Băiatul tutungiului din colţ. Ei bine, crede-mă să am un tort cât munţii Himalaia, i-aş da lui Everestul (...) Spovedania e brusc curmată de ţârâitul soneriei. Băiatul iese în vestibul şi se uită cercetător prin ochiul de la uşă. Apoi se întoarce indispus pe vârful picioarelor.*

(M. Sântimbreanu, *Dărnicie*)

de nerecunoştinţa **– complement, exprimat prin substantiv comun simplu, gen feminin, nr. singular, caz Ac., însoţit de prepoziţia „de", articulat cu art. hot. „a"**

Fișă de evaluare – subiectul și predicatul (1)

Se dă textul:

Lukas o cârmi pe Emma, făcând-o să treacă prin poarta cea uriașă a casei cu băgare de seamă. Ajunseră astfel în fața casei scărilor largă cât o haltă de gară. (...) Ciudățenia cea mai mare era însă chiar scara aceea.

(M. Ende, *Jim năsturel și Lukas, mecanicul de locomotivă*)

1. Identifică în text: **(1 p.)**

a) 2 subiecte exprimate

b) 1 subiect inclus

c) 1 subiect subînțeles

2. Identifică predicatul nominal din text. Notează timpul și modul verbului copulativ și partea de vorbire prin care este exprimat numele predicativ. **(1 p.)**

_____

_____

3. Analizează sintactic și morfologic cuvintele subliniate. **(2 p.)**

_____

_____

_____

_____

_____

4. Alcătuiește enunțuri respectând următoarele cerințe: **(1 p.)**

a) subiect exprimat prin pronume personal, PN (verb copulativ + nume predicativ exprimat prin adjectiv)

_____

b) subiect inclus, PV (verb predicativ „a mânca", nr. sg. pers a II-a, mod indicativ, timp perfect compus)

_____

5. Scrie în dreptul fiecărui enunţ PV sau PN, în funcţie de tipul predicatului. (1 p.)

- *Tu eşti persoana cea mai importantă pentru mine.* _____
- *Maria şi Andrei vor fi la masa din colţ.* _____
- *Fii cuminte, te rog!* _____
- *Voi fi atent data viitoare!* _____
- *Şcolarii coloraseră toate imaginile din carte.* _____

6. Acolo unde există PN, notează valoarea morfologică prin care se exprimă numele predicativ. (1 p.)

_____

_____

7. Identifică subiectul şi predicatul în enunţul următor:

Tatăl meu era un bun negustor. (1 p.)

8. Alege varianta pe care o consideri corectă. (2 p.)

- În enunţul *Ar fi vrut să fie la petrecere*, predicatul nominal este:

  a) să fie la petrecere; b) ar fi vrut; c) nu există predicat nominal.

- În fraza *Ioana cântă şi dansează foarte frumos, dar şi Mihai este foarte talentat*, există:

  a) 2 subiecte; b) 3 subiecte; c) 1 subiect.

- În enunţul *În mintea ursoaicei nu intrau însă asemenea gânduri paşnice* (*Fram, ursul polar*), subiectul este:

  a) ursoaicei; b) gânduri; c) subiectul nu este exprimat.

- În enunţul *Fusese şi el acolo*, predicatul este:

  a) PN, exprimat prin verb copulativ, mod indicativ, timpul mai-mult-ca-perfect;
  b) PV, exprimat prin verb predicativ, mod indicativ, timpul mai-mult-ca-perfect;
  c) PV, exprimat prin verb predicativ, mod indicativ, timpul perfect simplu.

Timpul de lucru este 50 de minute. Se acordă 1 punct din oficiu.

Fişă de evaluare – subiectul şi predicatul (2)

Se dă textul:

Într-o dimineaţă de primăvară, Mowgli şi Bagheera stăteau pe vârful unei coline şi priveau spre râu. Ceaţa dimineţii plutea sub ei în straturi albe şi verzi.

– A venit primăvara, în sfârşit, spuse Bagheera.

Pantera se rostogolise pe spate şi bătu aerul cu labele (...) Bagheera se ghemui lângă Mowgli.

– Nu e nicio lumină în ochii tăi, spuse pantera.

(R. Kipling, *Cartea junglei*)

1. Subliniază subiectele şi predicatele din textul de mai sus şi analizează părţile de vorbire prin care sunt exprimate. **(5 p.)**

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

2. Notează cu A (adevărat) sau F (fals). **(2 p.)**

- **Subiectul nu poate fi exprimat prin pronume.** ☐
- **Predicatul nominal este alcătuit din verb copulativ şi nume predicativ.** ☐
- **Verbul *a fi* nu poate fi decât verb copulativ.** ☐
- **Subiectul neexprimat este inclus sau subînţeles.** ☐
- **Între subiect şi predicat nu se pune niciodată virgulă.** ☐
- **Subiectul nu poate sta decât înaintea predicatului.** ☐

3. Identifică subiectele în enunţurile următoare şi notează prin ce sunt exprimate. **(2 p.)**

- ***A venit şi al treilea.*** _____
- ***Problema este ca şi rezolvată.*** _____
- ***În fiecare zi ei aleargă trei ore în parc.*** _____
- ***Doi copii au primit premiul cel mare.*** _____
- ***Dumneavoastră mai doriţi ceva?*** _____

Fișă de evaluare – atributul și complementul (1)

Se dă textul:

Călătoria spre gară se dovedi lipsită de peripeții, mult mai puțin interesantă ca excursia pe care o făcuse cu Autobuzul Salvator. Mașinile Ministerului Magiei erau obișnuite, numai că Harry observă imediat că puteau pluti peste gropi, cum nu ar fi putut-o face mașina nou-nouță a unchiului Vernon.

(J. K. Rowling, *Harry Potter*)

1. Identifică atributele și complementele din textul de mai sus și analizează părțile de vorbire prin care sunt exprimate. **(4 p.)**

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

2. Încercuiește litera pe care o consideri corectă. **(1 p.)**

- **În enunțul *Casa vecinului era din cărămidă roșie și oferea străzii un aspect deosebit.*, există:**
  - **a) 3 atribute și 2 complemente;**
  - **b) 3 atribute și 3 complemente;**
  - **c) 2 atribute și 3 complemente.**

- **În enunțul *Nu mi-a dat niciodată ocazia să cânt*, există:**
  - **a) 1 complement exprimat prin pronume, 1 complement exprimat prin adverb, 1 complement exprimat prin substantiv;**
  - **b) 1 complement exprimat prin pronume, 1 complement exprimat prin substantiv.**

3. Subliniază atributele și scrie partea de vorbire prin care sunt exprimate: **(2 p.)**

- *Și-a cumpărat trei cărți.* _____
- *Ioana este o fată frumoasă.* _____
- *Ia-mi o înghețată cu alune, te rog!* _____
- *Petrecerea ei a fost un succes.* _____
- *Dragostea pentru tine nu va pieri niciodată.* _____

4. Construiește enunțuri cu: **(2 p.)**

- **1 complement exprimat prin substantiv în acuzativ;**

_____

- **1 complement exprimat prin pronume în dativ;**

_____

- **1 complement exprimat prin adverb;**

_____

- **1 complement exprimat prin numeral în acuzativ.**

_____

Timpul de lucru este 50 de minute. Se acordă 1 punct din oficiu.

Fișă de evaluare – sintaxa propoziției (1)

Se dă textul:

Lacul albastru-verzui oglindeşte siluetele plopilor înalţi, ale stejarilor, arţarilor, brazilor (...) şi platanilor uriaşi ce-l străjuiesc de pe maluri, întocmai unor sentinele înfipte în pământ pentru veşnicie. Apa lui tremură-n unde la trecerea bărcilor pe sub ghirlandele bătrânelor sălcii plângătoare.

(G. Băjenaru, *Cişmigiu&Comp*)

1. Transcrie din text: **(3,5 p.)**

a) un subiect exprimat prin substantiv articulat cu articol hotărât;

_____

b) un complement exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, în cazul acuzativ;

_____

c) un atribut exprimat prin adjectiv propriu-zis în cazul acuzativ;

_____

d) un atribut exprimat prin substantiv în cazul genitiv;

_____

e) un complement exprimat prin substantiv însoţit de prepoziţie, în cazul acuzativ;

_____

f) un complement exprimat prin adverb.

_____

2. Analizează sintactic şi morfologic cuvintele din ultima propoziţie a textului citat. **(5,5 p.)**

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Timpul de lucru este 50 de minute. Se acordă 1 punct din oficiu.

Fișă de evaluare – sintaxa propoziției (2)

Se dă textul:

Lacul albastru-verzui oglindește siluetele plopilor înalți, ale stejarilor, arțarilor, brazilor (...) și platanilor uriași ce-l străjuiesc de pe maluri, întocmai unor sentinele înfipte în pământ pentru veșnicie. Apa lui tremură-n unde la trecerea bărcilor pe sub ghirlandele bătrânelor sălcii plângătoare.

(G. Băjenaru, *Cișmigiu&Comp*)

1. Identifică: **(3,5 p.)**

a) atributele exprimate prin adjective propriu-zise și scrie cuvintele pe care le determină;

_____

_____

_____

_____

b) atributul/ atributele exprimate prin adjective provenite din verb la participiu și scrie cuvântul/ cuvintele pe care le determină.

_____

_____

_____

_____

2. *Alege din text câte un cuvânt care să aibă funcția de sintactică de subiect, complement* și atribut și construiește enunțuri în care aceleași cuvinte să îndeplinească alte funcții sintactice: **(5,5 p.)**

- **cuvântul din text cu funcția sintactică de subiect** _____

enunțul construit de tine în care același cuvânt are funcția sintactică de _____

_____

- **cuvântul din text cu funcția sintactică de complement** _____

enunțul construit de tine în care același cuvânt are funcția sintactică de _____

_____

- **cuvântul din text cu funcția sintactică de atribut** _____

enunțul construit de tine în care același cuvânt are funcția sintactică de _____

_____

Timpul de lucru este 50 de minute. Se acordă 1 punct din oficiu.

Fişă de evaluare – sintaxa propoziţiei (3)

Se dă textul:

În faţa ochilor le răsări o sală imensă, în care se aflau trei şiruri de bănci de şcoală, bineînţeles, din piatră. Iar în băncile acelea şedeau vreo douăzeci de copii din diferite ţări: copii indieni, copii albi, copii de eschimoşi, dar şi copii negri purtând mici turbane pe cap. În mijlocul lor era o dulceaţă de fetiţă, purtându-şi părul negru împletit în două codiţie care-i încadrau chipul simpatic de păpuşă de porţelan din Mandala.

(M. Ende, *Jim năsturel şi Lukas, mecanicul de locomotivă*)

1. Transcrie din text: **(4 p.)**

a) un atribut exprimat prin substantiv însoţit de prepoziţie _____

b) un complement exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată _____

c) un complement exprimat prin substantiv, însoţit de prepoziţie _____

d) un complement exprimat prin substantiv, fără prepoziţie _____

e) un predicat verbal exprimat prin verb predicativ, mod indicativ, timpul imperfect, pers. a III-a, nr. plural _____

f) un atribut exprimat prin adjectiv propriu-zis _____

g) un subiect exprimat prin substantiv comun, articulat cu articol nehotărât _____

2. Analizează sintactic şi morfologic cuvintele subliniate din text. **(3,5 p.)**

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

3. Alcătuiește enunțuri în care să existe: **(1,5 p.)**

- **un subiect multiplu și un predicat nominal;**

_____

- **un predicat nominal (cu nume predicativ exprimat prin adjectiv);**

_____

- **un complement exprimat prin pronume personal;**

_____

- **un atribut exprimat prin adjectiv provenit din verb la participiu.**

_____

Timpul de lucru este 50 de minute. Se acordă 1 punct din oficiu.

Comunicarea orală și scrisă

Situația de comunicare

1. Realizează corespondența între cele două coloane:

A	B
1. emițător	a. informația propriu-zisă
2. receptor	b. cel care transmite mesajul
3. cod	c. modalitatea de transmitere a mesajului
4. canal	d. cadrul în care se desfășoară comunicarea
5. mesaj	e. cel care primește informația
6. context	f. limba/ limbajul

1. ☐ 2. ☐ 3. ☐ 4. ☐ 5. ☐ 6. ☐

2. Numește 3 canale de transmitere a mesajului, pe care le folosești frecvent.

_____

3. Alege-ți ca partener un coleg de clasă și transmite-i un mesaj despre o întâmplare petrecută în ziua respectivă, folosind drept canal telefonul mobil.

4. Identifică 2-3 situații în care comunicarea nu s-ar putea realiza (mesajul nu ar ajunge sau ar ajunge eronat la emițător). Care ar putea fi cauzele?

5. Prezintă, pe scurt, una dintre situații.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

6. Citește cu atenție următorul fragment din *Bacalaureat* de I. L. Caragiale:

Când ies de dimineață din casă; o trăsură din trap mare intră pe strada mea; în trăsură, madam Caliopi Georgescu, o bună prietină. O salut respectos. Cum mă vede, oprește trăsura, înfigând cu putere vârful umbreluței în spinarea birjarului.

– Sărut mâna, madam Georgescu, zic eu, apropiându-mă.

– La dumneata veneam! răspunde cucoana emoționată.

– La mine?

– Da... Te rog să nu mă lași!

– ?!

– Să nu mă lași! Trebuie să-mi faci un mare serviciu amical... La nevoie se arată amiciția: să vedem cât ne ești de prietin!

– Cu cea mai mare plăcere, madam Georgescu, dacă pot...

– Poți!... să nu zici că nu poți!... știu că poți!... trebuie să poți!

– În sfârșit, ce e? de ce e vorba?

– Dumneata cunoști pe... Știu că-l cunoști!

– Pe cine?

– Ți-este prietin... știu că ți-e prietin! să nu zici ca nu ți-e prietin!...

– Cine?

– Popescu, profesorul de filosofie.

– Suntem cunoscuți, ce e drept; dar chiar așa buni prietini, nu pot să zic.

– Las' că știu eu...

– Ei?

– Ei! trebuie numaidecât să te sui în birje cu mine, să mergem la el, să-i vorbești pentru Ovidiu.

- **Identifică emițătorul și receptorul.**

_____

- **Menționează:**

mesajul _____

canalul _____

contextul _____

- **Când află receptorul ce voia să-i spună madam Georgescu?**

_____

_____

- **Identifică problemele de comunicare.**

_____

_____

7. Citește cu atenție următorul fragment din *La poștă* de I. L. Caragiale:

Un domn către impiegat: Mă rog, n-a venit vreo scrisoare pentru mine?
Impiegatul: Nu... Dar de unde era să vă vie?*
Domnul: Ştiu eu? de la cineva.
Impiegatul: Nu.
Domnul: Bine. (Pleacă.)
Impiegatul (scoţând capul pe ferestruică): Mă rog...
Domnul (întorcându-se): Poftim...
Impiegatul: Dar... cum vă cheamă pe dv. ...?
Domnul: Ion Popescu.
Impiegatul: Îmi pare bine... Fiţi sigur că vă vom anunţa îndată ce va sosi ceva.
Domnul: Mersi.
Impiegatul: Pentru puţin. (Îşi retrage capul.)
Domnul: Îndatorat. Vă salut. (Pleacă.)
Impiegatul (scoţând iar capul): Mă rog.
Domnul (întorcându-se): Poftim...
Impiegatul: Dar... unde şedeţi dv. ...?
Domnul: La mătuşă-mea.
Impiegatul: Mersi... (Îşi retrage capul.)
Domnul: Pentru puţin. Salutare.

impiegat (ieşit din uz) – funcţionar de stat

- **Identifică emițătorul și receptorul.**

_____

- **Menționează:**

mesajul _____

canalul _____

contextul _____

- **Ce informații lipsesc pentru a se transmite corect mesajul?**

_____

_____

- **Care este prima greșeală de comunicare pe care o face domnul?**

_____

_____

- **Care ar fi trebuit să fie prima replică a impiegatului?**

_____

_____

8. **Rescrie textul și introdu toate elementele care lipsesc din dialogul de la exercițiul anterior.**

9. **Vorbește cu profesorul/ profesoara de română și citiți pe roluri cele două texte ale lui Caragiale.**

Organizarea dialogului (formule de salut, de prezentare, de inițiere și de încheiere a dialogului)

1. Realizează câte un dialog de 4-5 replici, pentru fiecare situație dată.

- **Te întâlnești în parc cu un grup de prieteni și printre ei se află o fată pe care nu o cunoști; construiește un dialog în care să faci prezentările.**
- **Ești împreună cu părinții și te întâlnești cu unul dintre profesorii tăi; construiește un dialog în care să faci prezentările.**

2. Notează, pentru fiecare situație, câte o formulă de salut și de inițiere a dialogului.

- **ceri o informație**

_____

- **te-ai întâlnit cu un fost coleg de clasă**

_____

- **te-ai întâlnit cu doamna învățătoare**

_____

- **ai ajuns la bunici**

_____

3. Explică, oral, de ce ai folosit formule diferite pentru fiecare situație?

4. Imaginează-ți o situație de comunicare dialogată alcătuită din 6-8 replici, având următoarele componente:

- ***Emițător/ receptor:*** **Andrei**
- ***Cod:*** **limba română**
- ***Emițător/ receptor:*** **Mihai**
- ***Canal:*** **telefonul mobil**
- ***Mesaj:*** **Andrei a fost la un show auto la care Mihai nu a mai ajuns**

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Organizarea monologului

1. Prezintă-te în fața colegilor respectând următoarele cerințe:

- **Nume**
- **Prenume**
- **Vârstă**
- **Clasa**
- **Orașul în care locuiești**
- **Ce pasiuni ai?**
- **Ce calități ai?**
- **Ce defecte?**
- **Ce vrei să ajungi când o să fii mare?**

Atenție! Răspunde în propoziții și folosește cuvinte de legătură (și, însă, chiar dacă, îmi place să, de asemenea, de altfel, pe de o parte, pentru că, în opinia mea, eu cred că etc.)

2. Alege un obiect pe care îl ai la tine, care are o anumită semnificație (ceasul, telefonul, un pix etc.) și prezintă-l colegului de bancă. Înainte, realizează un plan.

- **Când l-ai primit/ cumpărat?**
- **Cine ți l-a dat/ cu ce ocazie?**
- **De ce îți place atât de mult?**

3. Redactează un scurt monolog în care să explici de ce vrei să participi la concursul de limba română organizat la tine în școală. Trebuie să fii convingător.

4. Redactează un scurt monolog în care să-ți convingi părinții să te lase în excursia organizată de doamna dirigintă/ domnul diriginte.

Elemente verbale și nonverbale (gesturi, mimică etc.)

1. Transpune în elemente nonverbale următoarele replici.

- **– Uite, coniță, Ionel nu s-astâmpără!**
  – Sări, coniță! varsă spirtul! s-aprinde!

- **Madam! pentru Dumnezeu, ține-l să nu se dea la mine! eu sunt nevricos, nu știu ce aș fi în stare...**

2. Ai aflat că au fost afișate rezultatele concursului la care ai participat. Exprimă, cu ajutorul elementelor nonverbale, următoarele stări: nerăbdarea, teama, încântarea.

3. Citește, pe roluri, următorul text.

În prag de vacanță, Radu şi Dinu învață. Mai precis: repetă. Şi mai precis: repetă la zoologie. Cu pumnii la tâmple, legănându-se pe picioarele dinainte ale scaunului, Radu citeşte cu glas tare:

– „Cămila este un animal vertebrat, mamifer, rumegător..."

– Radule, treci mai departe peste astea, sunt amănunte, se roagă Dinu, pendulând pe celălalt scaun, dar pe picioarele dinapoi. La recapitulare ne interesează lucrurile în mare. Ne-a spus şi la şcoală: „Nu vă pierdeţi în amănunte!"

– „Cămila trăieşte în zonele calde, în deşerturile Africii, Asiei Centrale şi în Turkestan..."

– Amănunte, amănunte... Scurteaz-o, frăţioare, treci mai departe.

– „Cămila are două cocoaşe"...

– Şi patru picioare, şi doi ochi, şi o coadă, şi... te rog, nu te mai opri la toate mărunţişurile. Vezi pe la sfârşit ce e.

(...)

– Treci peste fleacuri, n-auzi? pe noi ne interesează esenţialul, ţi-am spus-o de o sută de ori, îl apostrofează, la capătul răbdării, Dinu. (...) Treci mai departe. Poate mai prindem ceva din meci.

(Mircea Sântimbreanu, *Un amănunt*)

- **Notează personajele prezente la dialog**

- **Ce fac cele două personaje?**

- **Crezi că au reușit să recapituleze materia? De ce?**

- **Care este atitudinea lui Dinu?**

- **Recitește replicile lui Dinu și încearcă să redai, prin gesturi și mimică, atitudinea.**

4. Încearcă să mimezi titlul unui film foarte cunoscut în fața colegilor de clasă. Ei trebuie să ghicească despre ce film este vorba.

5. Sunt sporturi în care limbajul semnelor este foarte important. Notează mai jos, pentru fiecare sport dat, 1-2 semne și explică-le semnificația

- ***baschet:*** - time-out (pauză) - se realizează punând o palmă așezată orizontal, cu fața în jos, perpendicular pe cealaltă palmă, așezată vertical
- ***fotbal:*** _____

_____

_____

_____

_____

_____

- ***box:*** _____

_____

_____

_____

_____

_____

6. Obișnuim să îmbinăm comunicarea verbală cu cea nonverbală. Lucrează cu colegul de bancă și mimați, pe rând:

- ***semnul pentru „la revedere"***
- ***semnul pentru „îmi e foame"***
- ***semnul pentru „Pleacă"!***
- ***semnul pentru „este în regulă", „OK"***
- ***semnul pentru chemare***
- ***semnul pentru antenționare „Atenție!"***

7. În circulația rutieră există un limbaj al polițiștilor și al participanților la trafic. Întreabă-ți părinții sau caută într-o carte de circulație rutieră și află ce semnificație au semnele polițiștilor.

Tehnici de redactare. Organizarea textului scris

1. Ai de realizat o compunere cu titlul *Excursie cu peripeții*. Înainte de a începe, trebuie să ai în vedere următoarele:

1. compunerea ta nu trebuie să depășească 15 rânduri;

2. textul trebuie să fie corect așezat în pagină;

3. compunerea trebuie să trateze tema dată.

2. Înainte de a începe compunerea, trebuie să stabilești următoarele:

- **Unde a avut loc excursia?**

_____

- **Când a avut loc?**

_____

_____

- **Cu cine ai fost în excursie?**

_____

_____

- **Ce s-a întâmplat? Cine a fost implicat? Cum s-a soluționat?**

_____

_____

- **Care este impresia ta despre această excursie?**

_____

3. Realizează o listă cu minimum 10 cuvinte/ expresii referitoare la tema dată, pe care le vei folosi în compunere.

_____ _____

_____ _____

_____ _____

_____ _____

_____ _____

Stabilește care va fi conținutul introducerii, cuprinsului și al încheierii.

4. Redactează compunerea:

5. Recitește compunerea și bifează punctele pe care le-ai respectat.

- Ai notat titlul. ☐
- Titlul este scris pe mijlocul paginii. ☐
- Compunerea are introducere, cuprins, încheiere. ☐
- Cele trei elemente componente sunt marcate prin alineate. ☐
- Ai menționat locul unde se desfășoară întâmplarea. ☐
- Ai respectat tema dată. ☐
- Ai scris citeț/ lizibil. ☐
- Nu ai nicio greșeală de ortografie. ☐

8 ☐ bifate 5 ☐ bifate 3 ☐ bifate

Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă

1. Completează spațiile libere.

Trecerea vorbirii directe în vorbire indirectă se realizează prin:

- **eliminarea _____**
- **transformarea verbelor la persoana ___ și ___ în verbe la persoana ___**
- **transformarea pronumelor la persoana ___ și ___ în pronume la persoana ___**
- **transformarea modului imperativ în _____**

2. Citește textul și răspunde cerințelor formulate

Un negustor, umblând prin mai multe sate şi oraşe ca să cumpere grâu, păpuşoi şi altele, într-o zi ajunse la un pod şi când era să treacă văzu un om care se odihnea acolo. Acesta era Păcală. negustorul, voind să afle ceva de la el, ca oricare negustor, se apropie de dânsul şi-l întrebă:

– De unde eşti, măi creştine?

– la din sat de la noi, răspunse Păcală.

– Din care sat de la voi?

– laca de acolo, tocmai de sub acel mal, arătând negustorului cu mâna spre un deal.

– Bine, dar ce sat e acela? Eu nu-l ştiu.

– Ei! Cum să nu-l ştii; e satul nostru, şi eu de acolo vin.

– Nu aşa, măi prostule. Eu te întreb: acel sat pe a cui moşie este şi cum îi botezat?

– Doamne! da nu ştii că moşiile sunt boiereşti şi asta-i a cuconului nsotru, ce şede la Bucureşti? lar satu-l botează popa într-o căldăruşă cu apă, cum îi scrie lui în cărţi.

– Negustorul, privindu-l lung, zise în sine: „Mă!... aista-i chair Păcală".

– Dar cum te cheamă pe tine?

– laca... ce mă-ntreabă. Mă cheamă ca pe oricare: vină-ncoace, ori vin-aici!

Negustorul începu a-şi face cruce ca de naiba şi iarăşi îl întrebă:

– Dar cu chiămarea împreună cum te mai strigă?

– laca aşa: vino! u! mă!, răspunse Păcală.

Negustorul începu atunci a râde şi zise: ce prost! Apoi îl mai întrebă:

– Dar ce bucate se fac acolo la voi?

– Mai mult terciu cu mămăligă mâncăm, zise Păcală.

(Ion Creangă, *Păcală*)

Comunicare

a. **Extrage, din discuția lui Păcală cu negustorul, toate verbele la timpul prezent și trecele la timpul perfect compus.**

Verbe la prezent	Verbe la perfect compus

b. **Trece în vorbirea indirectă discuția lui Păcală cu negustorul.**

c. **Notează transformările pe care le-ai realizat.**

Semnele de punctuație

1. Completează spațiile cu semnele de punctuație potrivite:

☐ *Frumoase straie* ☐ *îl informă el* ☐ *pătruns* ☐
☐ *Sunt Făt-Frumos* ☐ *se minună băiatul* ☐
Calul îl privi chirâș ☐
☐ *Păi* ☐ *ce-ai fi vrut să fii* ☐ *Zmeu* ☐

(S. Popescu, *Andilandi*)

2. Rescrie textul completând cu semnele de punctuație potrivite:

Nu mă lăsaţi mă Nu mă lăsaţi
Ei Matei ce lecţie am avut pentru azi se aude întrebarea profesorului
Tilică se trage pe nesimţite către prima bancă
Suflă mă
Apoi privind cu nevinovăţie drept în ochii profesorului
N-am înţeles întrebarea domnule profesor

(M. Sântimbreanu, *Un şmecher la lecţie*)

Comunicare

3. Explică rolul semnelor de punctuaţie marcate în textele de mai jos:

„– Nu te uiţi la tine cum arăţi [,] Punctule? îl luă peste picior Semnul de Întrebare care le punea întrebări altora, niciodată nu aştepta răspuns, într-atât era de înfumurat. Nu vezi că eşti atât de mic şi de pricăjit încât aproape că nu exişti [?]

[–] Eşti ca o pată [!] exclama Semnul de Exclamare care îşi petrecea toată ziua mirându-se, chiar şi atunci când nu era cazul. O pată de ruşine pe obrazul preacinstitului nostru caiet de română!

– Ca să-l citez pe stimabilul domn Semn de Exclamare, eşti [«] o pată de ruşine [»] şi nimic altceva, se băga în seamă o ghilimea care vorbea mereu în citate, fiindcă era total lipsită de personalitate."

(A. Popescu, *O poveste cu punct şi virgulă*)

[„] Cu legănări abia simţite şi ritmice, încet-încet,
Pe pajiştea din faţa casei [,] caişii [,] zarzării şi prunii,
Înveşmântaţi în haine albe se clatină în faţa lunii.["]

(D. Anghel, *Balul pomilor*)

Aprecieri privind textele literare

I. Citeşte textul:

Galbene văpăi de soare
Peste deal acum se scurg
Şi-n noptateca răcoare
Peste sat se nalţă fumul,
Codrii-alene cântă-n drumul
Vântului de-amurg (G. Coşbuc, *Pace*)

1. Răspunde următoarelor întrebări:

a) Ce tip de text literar este fragmentul citat?

_____

b) Care este obiectul descrierii?

_____

c) Ce moment al zilei este surprins în text? Oferă un exemplu.

_____

_____

d) Numeşte figura de stil din *galbene văpăi* şi scrie ce arată.

_____

_____

e) Identifică figura de stil din versurile *Codrii-alene cântă-n drumul/ Vântului de-amurg* şi scrie ce exprimă.

_____

_____

f) Ce senzaţie/ sentiment inspiră cuvintele *se scurg* şi *alene*?

_____

_____

g) Titlul este relevant pentru text? De ce?

_____

_____

2. Folosindu-te de răspunsurile de la exercițiul 1, scrie un text despre fragmentul citat și arată dacă ți-a plăcut sau nu.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

II. Citește textul:

A slujit cu credință. Douăzeci de ani, vară și iarnă, în curtea aceasta a trăit, și a păzit-o. În nopțile de toamnă, cu ploile repezi și pătrunzătoare, în nopțile de iarnă, cu viforniţele năprasnice, el nu stătea în cușca lui, suflând greu, încordându-și mușchii, căci era vânos, tăia troianul, cutreiera toate colțurile grădinii și, lătrând, dădea de ştire că nu e chip să te poţi apropia de casa stăpânului... Dar în seara aceea, când prinsese de pulpa piciorului pe hoțul care furase mere din pomul de lângă gard! Ani de-a rândul simțise durerile loviturii de ciomag pe care i-o dăduse atunci în creștetul capului. Și altă dată... dar câte nu făcuse, câte nu suferise Grivei, dulăul credincios al curții!

Însă vremea trece, viața cu ea. Și-acum îmbătrânise! Nu se mai putea duce nici până la ușa bucătăriei, să capete un ciolan, să-l lingă. Rămânea uneori zile întregi fără să înghită nimic, fiindcă nu se putea mișca. (E. Gârleanu, *Grivei*)

1. Răspunde următoarelor întrebări:

a) Ce tip de text literar este fragmentul citat?

_____

b) La ce persoană se realizează narațiunea? Oferă exemple din text.

_____

c) Cine este personajul fragmentului?

d) Care era activitatea lui, indiferent de anotimp?

e) Transcrie structuri care îl descriu pe Grivei.

f) Ce i s-a întâmplat lui Grivei?

g) Cum este Grivei acum?

h) Transcrie secvențele care indică trecerea timpului.

2. Valorifică răspunsurile de la exercițiul 1 și scrie un text despre fragmentul dat.

III. Recitește fragmentul din basmul *Greuceanu* oferit la secțiunea *Literatură* și scrie un text despre personajul principal. Vei avea în vedere următoarele repere:

- **tipul personajului;**
- **rolul personajului;**
- **probele pe care trebuie să le treacă;**
- **trăsăturile fizice și sufletești;**
- **trăsăturile reale și supranaturale.**

Povestirea unor întâmplări reale sau imaginare

1. Povesteşte o întâmplare care s-a petrecut săptămâna aceasta la tine în clasă.
Vei avea în vedere următoarele repere:
- **ziua în care s-a întâmplat evenimentul;**
- **momentul (în timpul orei, în timpul unei pauze);**
- **persoana căreia i s-a întâmplat;**
- **evenimentul propriu-zis;**
- **relatarea se va face la persoana a III-a.**

2. Povesteşte o întâmplare hazlie la care ai luat parte sau ai fost martor.

3. Scrie o compunere narativă care să aibă următorul început:

Îl primise anul trecut cadou, de la părinţi. Nu avea nici două luni. Era un ghem pufos, alb, care încă se clătina când mergea. Andrei l-a iubit din prima clipă, pentru că îşi dorise foarte mult un căţel. Era foarte mândru de câinele lui, mai ales acum.

– Mai spune-ne, o dată, tinere, cum s-a întâmplat, se auzi vocea răguşită a poliţistului.

4. Scrie o poveste imaginară folosind următoarele cuvinte: *vecinul, Marte, cabină telefonică, detectiv.*

5. Realizează o compunere imaginativă pornind de la următoarele imagini:

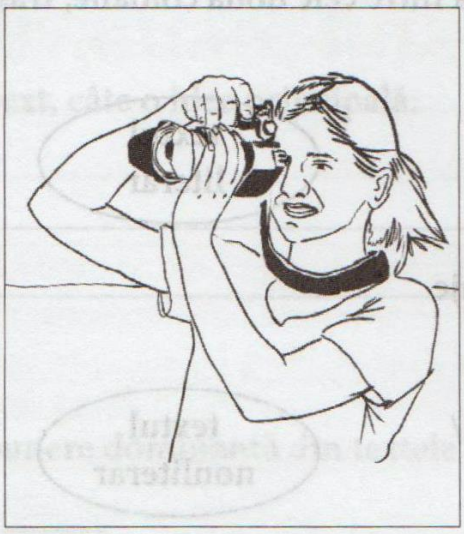

Comunicare

Textul nonliterar

I. Realizează corespondența între cele două coloane, trasând săgeți.

- **face strict referire la realitate**
- **sunt prezente personaje**
- **înfățișează întâmplări/ situații aparținând imaginației**

textul literar

textul nonliterar

- **sunt prezente figuri de stil**
- **are ca scop oferirea de informații**

II. Citește cele două texte:

Dunărea începe să vâjâie mânioasă, – e un zbucium ş-un clocot de valuri dintr-un mal în altul. Peste-adâncimi se fac ochiuri mari, cari rotesc în loc. Ici apa se scufundă, bolborosind, ca suptă de gura unei vâltori, colo se umflă, se burduşeşte şi urlă făcând clăbuci, bătându-se de stânci cari nu se văd. Vaporul merge mai încet, mai cu pază. (...) Dunărea mugeşte mai tare. Cu ochii închişi, te-ai crede într-un codru pe-o vijelie cumplită. Din fundul ei se-ntind, pe sub valuri, nenumărate braţe de piatră, gata s-apuce vasul şi să-l farme-n bucăţi la cea mai mică nebăgare de seamă. Aici, sub volbura asta de valuri, e încheietura Balcanilor cu Carpaţii. Peste pumnii lor încleştaţi, Dunărea se aruncă furioasă, rupând cu zgomot cele din urmă stăvilare ce i se mai ridică-n cale. Şi în vălmăşagul acestei ciocniri de titani, fiecare val pare că strigă, fiecare stâncă pare că se mişcă.

(Al. Vlahuţă, *România pitorească*)

Al doilea fluviu al Europei (după Volga) şi al 26-lea din lume, Dunărea izvorăşte din Munţii Pădurea Neagră (Germania) şi se varsă în Marea Neagră în apropierea pădurii Caraorman, care în limba turcă înseamnă tot Pădurea Neagră.

Dunărea străbate 10 ţări şi 4 capitale ale Europei, având un bazin hidrografic de 820. 000 de km² populat de circa 80.000.000 de locuitori.

Din lungimea Dunării de 2860 de km, pe parcursul cărora adună afluenţi din 17 ţări, mai mult de o treime sunt pe teritoriul României (1075 km).

Debitul Dunării este de aproximativ 6300 m³/s.

Sosită la Pătlăgeanca cu 6400ml/s (în medie), Dunărea se bifurcă în două braţe, Chilia la nord şi Tulcea la sud, braţ ce la Ceatalul Ismail se despleteşte în Sulina şi Sf. Gheorghe.

(http://www.indeltadunarii.ro/delta-dunarii.php#1)

1. Care este obiectul descrierii în fiecare dintre cele două texte?

_____

2. Formulează, pentru fiecare text, câte o idee principală:

a) _____

b) _____

3. Care este modalitatea de expunere dominantă din textele date?

_____

Justifică cu exemple.

a) _____

b) _____

4. Notează asemănările şi diferenţele dintre cele două texte.

asemănări	*diferenţe*

5. **Stabilește care dintre texte este literar și care este nonliterar. Argumentează răspunsul.**

6. **Împreună cu colegul de bancă, realizați textul unei reclame (unui spot publicitar) pentru promovarea Deltei Dunării. (Puteți folosi ca sursă de informare textele citate sau Internetul.)**

Teste de evaluare finală

Testul 1

Citește următorul text:

– Tată, a venit vremea să-mi dai ceea ce mi-ai făgăduit la naștere.

Auzind aceasta, împăratul s-a întristat foarte și i-a zis:

– Dar bine, fiule, de unde pot eu să-ți dau un astfel de lucru nemaiauzit? Și dacă ți-am făgăduit atunci, a fost numai ca să te împac.

– Dacă tu, tată, nu poți să-mi dai, apoi sunt nevoit să cutreier toată lumea până ce voi găsi făgăduința pentru care m-am născut. (...)

Apoi, Făt-Frumos se duse în grajdurile împărătești unde erau cei mai frumoși armăsari din toată împărăția, ca să-și aleagă unul; dar, cum punea mâna și apuca pe câte unul de coadă, îl trântea, și astfel toți caii căzură. În sfârșit, tocmai când era să iasă, își mai aruncă ochii o dată prin grajd și, zărind într-un colț un cal răpciugos și bubos și slab, se duse și la dânsul; iar când puse mâna pe coada lui, el își întoarse capul și zise:

– Ce poruncești, stăpâne? Mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a ajutat să ajung ca să mai puie mâna pe mine un voinic.

Și înțepenindu-și picioarele, rămase drept ca lumânarea. Atunci Făt-Frumos îi spuse ce avea de gând să facă și calul îi zise:

– Ca să ajungi la dorința ta, trebuie să ceri de la tată-tău paloșul, sulița, arcul, tolba cu săgețile și hainele ce le purta el când era flăcău; iar pe mine să mă îngrijești cu însuți mâna ta șase săptămâni și orzul să mi-l dai fiert în lapte.

(Tinereță fără bătrâneți și viață fără de moarte)

1. Scrie răspunsurile potrivite fiecărei cerințe:

a. Notează antonime pentru sensul din text al cuvintelor: **8p**

s-a întristat _____

frumoși _____

voi găsi _____

căzură _____

b. Numește tipul proziției „– *Ce poruncești, stăpâne?*". **6p**

_____

c. Scrie din text trei cuvinte care conțin diftong. **6p**

_____

d. Precizează modul de formare a cuvintelor din text: **6p**

Făt-Frumos _____

împărătești _____

Comunicare

e. Analizează sintactic și morfologic cuvintele subliniate în text: 8p

f. Explică utilizarea virgulei în structura *„Tată, a venit vremea...”* 6p

2. Notează două trăsături ale speciei literare basm prezente în text și susține-le cu exemple. 15p

3. Transformă în vorbire indirectă primele trei replici ale fragmentului. 15p

4. Demonstrează apartenența la genul epic a fragmentului citat. 20p

Timpul de lucru este de 50 de minute. Se acordă 10 puncte din oficiu.

Testul 2

Citește următorul text:

E cald... grădina-n jurul meu
Surâde, leneșă la soare.
Frunzișul prăfuit și greu
Își plimbă umbra călătoare

Pe-al ierburilor câmp plăpând...
Râzând cu capul dat pe spate,
Un mac își scutură pe rând
Petalele însângerate.

În sălcii vrăbiile tac,
Doar cucul cel bătrân aruncă,
Neîndemânatic și buimac,
Chemarea-i scurtă peste luncă.

Și din trifoiul parfumat,
Cu flori ușoare și rotunde,
Același murmur necurmat
De greieri adormiți răspunde.

(Otilia Cazimir, Vara)

1. Scrie răspunsurile potrivite fiecărei cerințe:

a. Precizează modul de formare a cuvintelor din text: **6p**

frunziș _____

însângerate _____

prăfuit _____

b. Motivează scrierea cu doi *i* a cuvintelor. **6p**

sălcii _____

vrăbiile _____

c. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate în text: **8p**

_____

_____

d. Precizează valoarea morologică a cuvintelor din text: *însângerate, leneșă, râzând, scutură.* **8p**

_____

2. Notează tipul de rimă și măsura versurilor în prima strofă. **6p**

_____

_____

3. Identifică în text: **12p**

două personificări _____

_____

două epitete _____

_____

Comunicare

4. **Menționează două trăsături care să justifice că poezia dată este o descriere literară și susține cu exemple din text.** **12p**

_____

_____

5. **Explică semnificația verurilor *E cald... grădina-n jurul meu / Surâde, leneșă la soare.*** **12p**

_____

_____

_____

_____

6. **Menționează trei trăsături care justifice apartenența la genul liric a textului dat și susține cu exemple.** **18p**

_____

_____

_____

Timpul de lucru este de 50 de minute. Se acordă 10 puncte din oficiu.

CUPRINS

LITERATURĂ

I. Cartea – obiect cultural 3

II. Raportul dintre realitate și ficțiune 6

III. Structura operei literare 10

– Cine povestește, ce povestește 10

– Personajul 15

IV. Narațiunea 18

– Autor. Narator. Personaj 18

– Personajul (portret fizic și moral) 24

– Planul simplu. Planul dezvoltat. Rezumatul 29

V. Dialogul 40

– Schița 40

– De la textul dialogat la textul narativ 46

VI. Structura operei literare. Textul în versuri 51

VII. Descrierea 58

VIII. Basmul 66

LIMBA ROMÂNĂ

I. Sintaxa. Noțiuni elementare 95

II. Vocabularul limbii române 99

– Derivarea 102

– Familia lexicală 105

– Sinonime. Antonime 106

– Câmpul lexico-semantic 110

• Fișă de evaluare - vocabularul 112

III. Fonetica 114

– Sunetul și litera 116

– Silaba 117

– Diftong. Ttriftong. Hiat 119

• Fișă de evaluare - fonetica 121

IV. Verbul 123

– Persoană. Număr. Timp 123

– Moduri personale și nepersonale 125

– Timpurile modului indicativ 129

– Verbele auxiliare – a fi, a vrea, a avea – 137

– Verb predicativ, verb copulativ 139

• Fișă de evaluare - verbul (1) 142

• Fișă de evaluare - verbul (2) 144

V. Substantivul 145
– Articolul hotărât. Articolul nehotărât 147
– Cazurile substantivului 149
• Fișă de evaluare - substantivul 157
VI. Pronumele 159
– Pronumele personal 159
– Pronumele personal de politețe 166
• Fișă de evaluare - pronumele 167
VII. Numeralul 169
• Fișă de evaluare - numeralul 175
VIII. Adjectivul 177
• Fișă de evaluare - adjectivul (1) 187
• Fișă de evaluare - adjectivul (2) 189
IX Adverbul 191
X Interjecția 195
• Fișă de evaluare - adverbul și interjecția 198
XI. Sintaxa propoziției 200
– Predicatul 200
– Subiectul 204
– Atributul 209
– Complementul 213
• Fișă de evaluare - subiectul și predicatul (1) 217
• Fișă de evaluare - subiectul și predicatul (2) 219
• Fișă de evaluare - atributul și complementul (1) 220
• Fișă de evaluare - atributul și complementul (2) 222
• Fișă de evaluare - sintaxa (1) 223
• Fișă de evaluare - sintaxa (2) 224
• Fișă de evaluare - sintaxa (3) 225
COMUNICARE ORALĂ ȘI SCRISĂ
– Situația de comunicare 227
– Organizarea dialogului 231
– Organizarea monologului 232
– Elemente verbale și nonverbale 233
– Tehnici de redactare, organizarea textului scris 235
– Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă 237
– Semnele de punctuație 239
– Aprecieri privind textele literare 241
– Povestirea unor întâmplări reale sau imaginare 245
– Textul nonliterar 248
TESTE DE EVALUARE FINALĂ 251

Literatură
Limba română
Comunicare

clasa a V-a

Literatură. Limbă română. Comunicare – clasa a V-a este un caiet de lucru adresat elevilor de clasa a V-a şi profesorilor de limba şi literatura română, potrivit pentru consolidarea şi aprofundarea cunoştinţelor specifice acestui obiect de studiu, în conformitate cu programa şcolară.
Lucrarea de față propune o diversitate de teme şi exerciţii utile atât pentru activitatea curentă la clasă, pentru temele efectuate acasă, cât şi pentru pregătirea suplimentară în vederea susținerii probelor de limba română din cadrul examenelor și al concursurilor școlare.

Materialul este structurat în trei părți:
literatură - receptarea textelor literare aparținând genurilor și speciilor studiate
limba română - înțelegerea noțiunilor de sintaxă și morfologie
comunicare - receptarea și producerea mesajelor orale şi scrise

24.00

ISBN 978-606-590-258-9
6 421763 004663
Booklet